

สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

STATE OF DHAMMA EDUCATION MANAGEMENT IN
PHUNPHIN DISTRICT SURATTHANI PROVINCE

พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโน (อินทชาติ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

สภาพการจัดการศึกษาระรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโน (อินทชาติ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

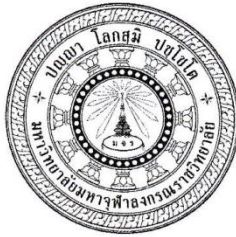
State of Dhamma Education Management in
Phunphin District, Suratthani Province

Phrakrusamuditthaphum Ciradhammo (Inthachat)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บันทึบบรรณิพนธ์เรื่อง
“สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษิตตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระครูวิสุธานันท์คุณ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร.สมคิด ดวงจักร์)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม)

กรรมการ

(พระมหากังวาล ชีรธมโม, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระมหากังวาล ชีรธมโม, ผศ. ดร.

ประธานกรรมการ

พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จีรธมโม)

- ชื่อวิทยานิพนธ์ : สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ผู้วิจัย : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระธมโม (อินทชาติ)
- ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการการจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
- : พระมหากังवाल ชีระธมโม, ผศ. ดร, ป.ธ.๙, พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 - : พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร., ศศ.บ. (การพัฒนาชุมชน), ค.ม. (การบริหารการศึกษา), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
- วันสำเร็จการศึกษา : ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัย เชิงปริมาณเป็นหลัก จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒๘๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๙ รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทช่วยอธิบายผลให้กระจ่างขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ ๑ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่ ๔ สื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีอายุและวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. แนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า (๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และร่วมกันทำแผนการสอน ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียน และระยะเวลาในการเรียน (๒) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด (๓) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ควรจัดสถานที่ในการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สถานที่จัดการเรียนการสอนต้องมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน (๔) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่แก่พระสอนศีลธรรม การใช้สื่อการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย ควรเลือกใช้สื่อให้มีความเหมาะสม (๕) ด้านการวัดและประเมินผล ควรร่วมกันสร้างเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนใช้อยู่ ควรใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับระดับความรู้และช่วงวัยของนักเรียน

Research Paper Title : State of Dhamma Education Management in Phunphin District, Suratthani Province

Researcher : Phrakrusamuditthaphum Ciradhammo (Inthachat)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

- : Phramaha Kangwal Dhiradhammo (Sornchai) Ass. Prof. Dr., Pali IX, M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management),
- : Parakruwateeworawat Dr., B.A. (Community Development), M.A. (Educational Administration), Ph.D. (Buddhist Management),

Date of Graduation : February 4, 2019

Abstract

The this research three objectives were (1) to study the State of Dhamma Education Management in Phunphin District, Suratthani Province, (2) to compare the level of opinions towards State of Dhamma Education Management in Phunphin District, Suratthani Province, Classified by personal factors, and (3) to present guidelines for the State of Dhamma Education Management in Phunphin District, Suratthani Province by using mixed methods research is mainly quantitative research from the sample group of students in Phunphin District Suratthani Province, 280 people. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation. The hypothesis testing by using statistics is t-test. In the case of two initial variables And F-test with one-way analysis of variance (One Way ANOVA) In the case of three or more initial variables When it was found that there were differences, the differences were compared by the Least Significant Different (LSD) and qualitative research by in-depth interview with 9 key informants by using content analysis techniques in context to help clarify the findings.

The findings of research were as follows:

1. State of education in Dharma Studies in Phunphin District Suratthani Province found that the overall level is very high. The average value is 3.80. When considered in each aspect, it is found that the highest mean value is the aspect 1 of the curriculum for teaching and learning management. with high level the average value is 3.91. The lowest mean value is the aspect 4 of teaching and learning media With an average of 3.70

2. The findings of the comparison of the opinions of students towards the State of Dhamma Education Management in Phunphin District, Suratthani Province, Classified by personal factors, Found that students aged and difference educational qualifications in general, have opinions on the condition of Dharma education In Phunphin District Suratthani Province is difference. Therefore, accepted the hypothesis set. For students with difference of sex and the educational level of Dharma, had opinions on the condition of Dharma education In Phunphin District Suratthani Province not different. Therefore rejected the hypothesis set.

3. Guidelines for the State of Dhamma Education Management in Phunphin District, Suratthani Province, found that (1) the curriculum of teaching and learning; should provide training for knowledge on curriculum, teaching and jointly make lesson plans, to be suitable for students and duration of study (2) In the aspect of teaching and learning activities, teaching and learning activities must be diverse. and allow students to participate in the most comments (3) Learning environment; should provide a place for teaching and learning to be appropriate both in the classroom and outside the classroom, teaching and learning facilities must have an atmosphere that is conducive to teaching and learning. (4) Teaching and learning media; should provide lecturers to provide knowledge on the use of modern teaching materials to moral teaching, instructional media must be diverse, should use the media to be appropriate. (5) Measurement and evaluation should jointly create criteria for measuring and evaluating by the school, should use a variety of measurement methods and suitable for the level of knowledge and age of students.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและความเมตตา จาก คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ทั้ง ๒ ท่าน คือ พระมหากังवाल อธิธมโม, ผศ. ดร. และพระครู วาทีรวรรณ, ดร. ที่ท่านได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลา ช่วยเหลือให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใน ความกรุณาจึงขออนุโมทนาและขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระปิฎกโกศล, ดร., พระสมุทรวชิรโสภณ, ดร., พระครูสังฆรักษ์ทรง พรรณ ขยทนต์, ผศ.ดร., พระวิสุทธนันท์คุณ, ดร. และขอเจริญพรขอบคุณ ดร. ปณณธร เขียร ชัยพลุฑที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม ให้คำปรึกษา แนะนำในการปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามให้สมบูรณ์

ขอเจริญพรขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริรัฐวิทยาคม ที่อำนวยความสะดวกให้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล (Try out) และขอเจริญพรขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูทั้ง ๓ แห่ง คือ ๑. โรงเรียนพุนพิทยาคม ๒. โรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม ๓. โรงเรียนน้ำรอบวิทยา ที่ ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พระครูอาคมปัญญาคณ พระครูนิโครธนันท์คุณ พระนพดล จกภณโม พระครูสังฆรักษ์พิสิฐมุนีจาโร พระวิจารณ์ ขนดีโก และขอเจริญพรขอบคุณ นายพิทยา สังข์ประคอง นายสุวิทย์ ธิปัตย์ นายชาติรี ชูโลก และนางสาววันรัตน์ แก้วคงคา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูล สำคัญในการสัมภาษณ์เพื่องานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ประธานและคณะกรรมการที่ควบคุมในการสอบสารนิพนธ์ ที่ให้สำเร็จ ด้วยดี และขออนุโมทนาและขอบคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ทุกรูป ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือกันด้วยดีเสมอมา จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวาย เป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่คุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ รวมทั้งคณะญาติธรรมชาวพุนพิทยาคมทุกท่าน ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ ในครั้งนี้ ซึ่งไม่สามารถจะกล่าวนามได้ทั้งหมด ผู้ให้กำลังใจ ผู้ให้กำลังใจสนับสนุนในเรื่องต่างๆ และผู้ ถวายข้าวทุกทัพพีตลอดระยะเวลาที่ดำรงเพศสมณะ

พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิธมโม (อินทชาติ)

๔ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับการจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา	๗
๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของหลักสูตรธรรมศึกษา	๘
๒.๑.๒ โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษา	๑๔
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน	๒๐
๒.๒.๑ ความหมายของหลักสูตร	๒๐
๒.๒.๒ ความสำคัญของหลักสูตร	๒๓
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน	๒๕
๒.๓.๑ ความหมายของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน	๒๕
๒.๓.๒ ความสำคัญของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน	๒๗
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน	๒๘
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓๒
๒.๕.๑ ความหมายของสื่อการเรียนการสอน	๓๓
๒.๕.๒ ประเภทของสื่อการเรียนการสอน	๓๔
๒.๕.๓ คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน	๓๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๕.๔ ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน	๓๗
๒.๕.๕ การประเมินการใช้สื่อการสอน	๓๘
๒.๕.๖ การเก็บและบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน	๓๘
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล	๔๑
๒.๖.๑ ความหมายของการวัดผลและประเมินผล	๔๑
๒.๖.๒ เครื่องมือการวัดผลการเรียน	๔๕
๒.๗ บริบทของโรงเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษา	๔๖
๒.๗.๑ โรงเรียนพูนพิทยาคม	๔๖
๒.๗.๒ โรงเรียนบางเดื่อนสถิตย์พิทยาคม	๔๘
๒.๗.๓ โรงเรียนน้ำรอบวิทยา	๕๐
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการ	๕๒
๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	๕๕
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๑
๓.๒ ระยะที่ ๑ การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ	๖๒
๓.๒.๑ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๒
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๓
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๓
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๔
๓.๓ ระยะที่ ๒ การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ	๖๔
๓.๓.๑ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๖
๓.๓.๓ การรวบรวมข้อมูล	๖๘
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๐
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย	๗๔
๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	๑๒๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๒
๕.๒ อภิปรายผล	๑๒๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๒
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป	๑๓๒
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	๑๓๓
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	๑๓๓
บรรณานุกรม	๑๓๔
ภาคผนวก	๑๔๐
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๔๑
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	๑๔๓
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	๑๖๑
ภาคผนวก ง ประมวลภาพจากการศึกษาภาคสนาม/การสัมภาษณ์	๑๗๐
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่า IOC และผลวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะส่วนที่สำคัญ	๑๗๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๘๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	๖๒
๓.๒	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๖
๓.๓	แสดงรายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	๖๘
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๗๓
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม	๗๔
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	๗๕
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน	๗๖
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน	๗๗
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน	๗๘
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล	๗๙
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ	๘๐
๔.๙	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม จำแนกตามเพศ	๘๐
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ	๘๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๑	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพ การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ	๘๖
๔.๒๒	แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา ธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)	๘๗
๔.๒๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ	๘๘
๔.๒๔	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพ การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้าน หลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ	๘๘
๔.๒๕	แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา ธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการ สอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)	๘๙
๔.๒๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ	๙๐
๔.๒๗	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพ การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรม การจัดการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ	๙๐
๔.๒๘	แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา ธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียน การสอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)	๙๑
๔.๒๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุ	๙๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๐	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุ	๙๒
๔.๓๑	แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)	๙๓
๔.๓๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ	๙๔
๔.๓๓	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ	๙๕
๔.๓๔	แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)	๙๕
๔.๓๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ	๙๖
๔.๓๖	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ	๙๖
๔.๓๗	แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)	๙๗
๔.๓๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ	๙๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๕๙	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพ การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการ เรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม	๑๐๘
๔.๖๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม	๑๐๙
๔.๖๑	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพ การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัด และประเมินผล จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม	๑๐๙
๔.๖๒	แสดงผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสมมติฐานที่ ๑ - ๔	๑๑๐

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๐
๔.๑	แสดงสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๑๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตมามุ่งเน้นการศึกษาในทางด้านภาษาบาลีเป็นหลัก จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เมื่อคราวปกครองวัดบวรนิเวศวิหาร ได้กำหนดหลักสูตรสอนพระภิกษุและสามเณรขึ้น เพื่อให้เรียนรู้หลักพระพุทธศาสนาทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดถึงหัตถ์แต่งแก้กระทู้ธรรม ตกถึงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๕๔ ได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่เพื่อใช้สำหรับสอนพระนวกะ และได้โปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน โดยใช้วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ และวัดเบญจมบพิตร เป็นสถานที่สอบ วิชาที่สอบมีอยู่ ๓ วิชา คือ ธรรมวิภาค แต่งความแก้กระทู้ธรรม และแปลภาษามคธเฉพาะท้องถิ่นในอรรถกถาธรรมบท จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยการเพิ่มคิหิปฏิบัติเข้าในธรรมวิภาค และได้ขยายหลักสูตรขึ้นอีกเป็นระดับชั้นโท และชั้นเอก ดังมีหลักสูตรปรากฏในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ทรงเห็นว่า ควรขยายโอกาสให้ฆราวาสได้ศึกษาธรรมบ้าง จึงมอบหมายให้คณะสงฆ์จัดการการศึกษาหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้นเรียกว่า “ธรรมศึกษา” เปิดขึ้นแรกเป็นหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี และต่อมาได้มีการขยายออกไปเป็นธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ และ พ.ศ. ๒๔๗๔ ตามลำดับ

จากการจัดการศึกษานั้นทำให้เกิดผลดี ในด้านการศึกษาพระศาสนาหลายประการ เช่น ทำให้พระสงฆ์สามเณรมีความอุตสาหะในการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น เพื่อมิให้มีความรู้ด้อยกว่าประชาชนที่เข้ามาศึกษาธรรมวินัย และทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเผยแผ่ศาสนา ปัจจุบันการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้มีสมเด็จพระวันรัต (พรหมคฤตเถร) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นแม่กองธรรมสนามหลวง เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณภาพสามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งถือว่าเป็นกิจการของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย^๑

^๑พระมหาไชยา ขยสิทธิ, “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑-๒.

ปัจจุบันนี้มีปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงบริบทแห่งการพัฒนาของประเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ทุกภาคส่วนยังคงมุ่งเน้นแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ และด้านวัตถุ จนกลายเป็นวัตถุนิยม ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรมถูกละเลย เป็นผลทำให้คนในสังคมไทยห่างไกลศาสนา จึงส่งผลให้วิถีชีวิต และค่านิยมดั้งเดิมที่อิงตามโครงสร้างของสังคมไทยจางหายไป ซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะต้านทานกับสภาพปัญหาแวดล้อมจนทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา เช่น ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของเด็กนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ปัญหาเด็กนักเรียน นักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และปัญหาอาชญากรรม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือ การไม่ได้รับการกล่อมเกลาด้านจิตใจ ถูกละเลยจากสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษาที่จะปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม จนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสม การปฏิรูประบบราชการได้แยกงานศาสนาออกจากกระทรวงศึกษาธิการทำให้สิ่งดั้งเดิมที่เคยเกื้อกูลซึ่งกันและกันคือ บ้าน วัด โรงเรียน ไม่สามารถเชื่อมต่อในเรื่องการนำหลักธรรมเข้าไปในวิถีชีวิตของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในชาติ การเรียนการสอนของสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญในเรื่องศาสนา ทำให้เด็กเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนมีความรู้แต่ไม่เห็นความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสัญญาณบอกเหตุอย่างชัดเจนว่าการพัฒนาสังคมไทยต่อจากนี้ไปจะต้องพัฒนาในเชิงรุกในทุกด้าน โดยเฉพาะการนำมิติทางศาสนาไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างเร่งด่วนและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ประเมินทุนทางสังคมเพื่อหาข้อสรุปในเรื่องการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนจะต้องอาศัยทุนทางสังคมที่มีคุณภาพได้กำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโดยเฉพาะสถาบันศาสนา จะต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการวงการศาสนา โดยกระตุ้นให้สถาบันศาสนามีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข^๒

เหตุผลดังกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับนโยบายของกรมการศาสนาที่กำหนดให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่วิถีการดำเนินชีวิตของเด็ก เยาวชน และประชาชน ดังนั้นกรมการศาสนาได้พิจารณาว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม โดยเฉพาะฆราวาสศึกษา (ธรรมศึกษา) ที่เป็นการศึกษาสำหรับคนทุกสัณฐานในการเรียนรู้หลักธรรมตามหลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นแท้แห่งพุทธธรรมสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในวิถีการดำเนินชีวิตประจำและนำไปสอวัดความรู้ (ทางธรรม) ได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการสนองตอบต่อนโยบายของกรมการศาสนาในการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้าสู่สถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ และเป้าหมายหลัก คือ ให้นักเรียนได้เรียนธรรมศึกษา และสอบธรรมศึกษา ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนทั่วประเทศ อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอำเภอหนึ่งที่มีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรธรรมศึกษา และมีการสอบประจำทุกปี โดยในแต่ละปีนั้นมีผู้เข้ารับการศึกษา และสอบ

^๒ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน ธรรมศึกษาในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๓-๕.

เป็นจำนวนมาก จากข้อมูลพบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้มีผู้เข้ารับการศึกษาและสอบเป็นจำนวน ๑,๐๖๑ คน^๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้มีผู้เข้ารับการศึกษาและสอบเป็นจำนวน ๑,๒๑๘ คน^๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีผู้เข้ารับการศึกษา และสอบเป็นจำนวนถึง ๑,๐๖๙ คน^๘ แต่จำนวนพระภิกษุผู้สอนมีจำนวนเพียง ๑๔ รูป นอกจากนี้ยังมีสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยแบ่งปัญหาออกเป็น ๕ ด้าน คือ (๑) ปัญหาด้านหลักสูตร (๒) ปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (๓) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน (๔) ปัญหาด้านการใช้สื่อการสอนด้าน (๕) ปัญหาการวัดและประเมินผล จึงส่งผลถึงประสิทธิผลต่อการเรียนของนักเรียนธรรมศึกษาทุกระดับชั้นยังไม่ค่อยดีเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาดังกล่าวในข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาของโรงเรียนที่เปิดทำการจัดการเรียนการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้นำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ศึกษาธรรมศึกษาทุกระดับชั้น ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ว่าจะมีความแตกต่างกันหรือไม่

๑.๒.๓ แนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

^๖สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, สถิตินักเรียนธรรมศึกษา ตรี โท เอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, (พ.ศ.๒๕๕๓), (อัตสำเนา).

^๗สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, สถิตินักเรียนธรรมศึกษา ตรี โท เอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, (พ.ศ.๒๕๕๔), (อัตสำเนา).

^๘สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, สถิตินักเรียนธรรมศึกษา ตรี โท เอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, (พ.ศ.๒๕๕๕), (อัตสำเนา).

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับ “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของ อารมณ์ ใจเที่ยง^๖ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
๒. ด้านกิจกรรมการจัดเรียนการสอน
๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน
๔. ด้านการใช้สื่อการสอน
๕. การวัดและประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัย ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. ตัวแปรเชิงปริมาณ (Quantitative variables)

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ (๑) เพศ (๒) อายุ (๓) วุฒิการศึกษาสายสามัญ (๔) วุฒิการศึกษาทางธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนใน ๕ ด้านได้แก่ (๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน (๒) ด้านกิจกรรมการจัดเรียนการสอน (๓) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน (๔) ด้านการใช้สื่อการสอน (๕) การวัดและประเมินผล

๒. ตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อใช้สำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยสัมภาษณ์ คณะพระภิกษุ ครูผู้สอน ประธานนักเรียน และบุคลากรสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

^๖อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง), พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๓-๕.

สุราษฎร์ธานี ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ ได้แก่ บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ จำนวน ๙ รูป/ คน ประกอบด้วย ๔ กลุ่มคือ กลุ่มพระภิกษุผู้จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ จำนวน ๔ รูป กลุ่มครูผู้จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ จำนวน ๒ คน กลุ่มบุคลากรสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑ คน และกลุ่มประธานนักเรียนที่ผ่านการจัดการศึกษาธรรมศึกษา จำนวน ๑ คน

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากร คือ กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาปลาย ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๓ แห่ง ประกอบด้วย นักเรียนโรงเรียนพุนพินพิทยาคม นักเรียนโรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม และนักเรียนโรงเรียนนารอบวิทยา มีจำนวนประชากร ๙๓๖^๗ คน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๘๐ คน คำนวณจากสูตร Taro Yamane ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาปลาย ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนพุนพินพิทยาคม โรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม และโรงเรียนนารอบวิทยา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

^๗สำนักงานกองเลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคุมสอบนักเรียนธรรมศึกษา, ปี๒๕๕๗, (อัดสำเนา).

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษายาสัมฤทธิ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง ลักษณะโดยทั่วไป ของการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปัจจุบัน ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

การจัดการศึกษา หมายถึง ขั้นตอน และกระบวนการ ที่พระสอนธรรมศึกษาใช้ในการบริหารเรียนการสอนธรรมศึกษา ให้แก่นักเรียนภายในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนที่ดีขึ้น

ธรรมศึกษา หมายถึง หลักสูตรการเรียน การสอน การสอบธรรมสนามหลวงสำหรับคฤหัสถ์หรือบุคคลทั่วไป ที่ไม่ใช่บรรพชิต โดยมีการเรียนทั้งหมด ๓ ชั้น คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก

สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับคฤหัสถ์ ตามหลักสูตรของแม่กองธรรมสนามหลวง ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีในตัวเอง และเกิดคุณสมบัติ ที่จะนำความรู้จากการศึกษาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในอนาคต ตามหลักของโครงสร้างการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๗.๒ ได้ทราบถึงการเปรียบเทียบสภาพปัญหาตามสภาพส่วนบุคคลในเขตอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๗.๓ ได้ทราบถึงแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในเขตอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีสาระสำคัญและรายละเอียดที่นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล
- ๒.๗ บริบทของโรงเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา

พระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา เรียกว่า ลัทธิศึกษา จากพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาโดยตลอด ตลอดจนพระอรหันตสาวกทั้งหลายที่ยึดเอาแบบอย่างขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในการเผยแผ่พุทธธรรมแก่ชนทั้งหลาย จนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาหันมานับถือ และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระองค์ได้อย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งก็มาจากการศึกษาที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^๑

^๑สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

การจัดการศึกษา จัดเป็นการพัฒนาบุคคลในด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมอย่างสมดุล และกลมกลืน อีกทั้งเสริมสร้างคุณลักษณะ และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เป็นคนที่คิดเป็น ทำเป็น ทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักรักษา และเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเอง และชุมชน เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทุกๆ ด้าน^๒

การศึกษาไทยได้จัดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี และเจริญรอยสืบต่อมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นรัฐและวัด รวมกันเป็นศูนย์กลางแห่งประชาชน กิจกรรมต่างๆ ของรัฐและวัด ย่อมเป็นการสอนประชาชนไปในตัว วิชาที่เรียน คือ ภาษาบาลี ภาษาไทย และวิชาสามัญขั้นต้น สำนักเรียนมี ๒ แห่ง แห่งหนึ่ง คือ วัด ซึ่งเป็นสำนักเรียนของบรรดาบุตรหลานขุนนาง และราษฎรทั่วไป มีพระที่เชี่ยวชาญภาษาบาลีเป็นผู้สอน เพราะสมัยนั้นเรียนภาษาบาลีกันเป็นพื้นฐานใครรู้พระธรรมวินัยแตกฉานกันนับว่าเป็นปราชญ์ส่วนหนึ่ง อีกแห่งหนึ่ง คือ สำนักราชบัณฑิตซึ่งสอนแต่เฉพาะเจ้านายและบุตรหลานข้าราชการเท่านั้น^๓

แต่เดิมนั้น การศึกษาสามัญโดยทั่วไปของเราใช้วัดเป็นสถานศึกษา มีพระภิกษุเป็นครูบาอาจารย์ เป็นการศึกษาที่ปล่อยเสรีให้เป็นไปเองตามความสมัครใจของแต่ละคน ใครจะเรียนก็ได้ ไม่เรียนก็ได้ ไม่มีใครบังคับ และการสอนนั้นก็สอนโดยไม่มีหลักสูตรหรือประมวลการสอน ไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ และเป็นการสอนให้เปล่าไม่มีค่าจ้างเป็นเงินเดือนเหมือนดังเช่นทุกวันนี้^๔

ส่วนการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ ๒ ประการ คือ จัดการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท และจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเรียกว่าการศึกษาสงเคราะห์ สำหรับเด็กจากครอบครัวยากจน หรืออยู่ในถิ่นทุรกันดาร ที่รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง คณะสงฆ์ถือว่า หลักสูตรนักธรรม และบาลี เป็นการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท ส่วนหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาสงเคราะห์ เพราะผู้เรียนจบหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนมากมักศึกษาหาอาชีพไปสอบเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัย^๕

๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของหลักสูตรธรรมศึกษา

การจัดการศึกษาของภิกษุสามเณรในประเทศไทยแต่โบราณมา คือ การศึกษาภาษาบาลี ที่เรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาในภาษาบาลี เพื่อให้รู้ภาษาบาลีสามารถอ่านพระคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาได้โดยสะดวก เพราะคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทตั้งที่นับถืออยู่ในประเทศไทยนั้น ล้วนจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี ฉะนั้น ผู้ที่ประสงค์จะรู้พระธรรม

^๒ สกล บุรารักษ์, การศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

^๓ วิไล ตั้งจิตสมคิด, การศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๖๓.

^๔ เสทือน ศุภโสภณ, ประวัติศาสตร์ไทยมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๐), หน้า ๕๔๒.

^๕ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗.

คำสอนของพระพุทธศาสนาให้แตกฉานจึงจำต้องศึกษาภาษาบาลีให้รู้แตกฉาน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ยากไม่น้อยสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไป ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ไม่รู้ภาษาบาลีจึงพลอยไม่ค่อยรู้เรื่องคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแจ่มชัดตามไปด้วย ทั้งเป็นเหตุให้ภิกษุสามเณรทั่วไปไม่ค่อยเอาใจใส่ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธศาสนาด้วย เพราะเรียนยาก รู้ยาก

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แต่ครั้งยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่น ทรงพระปริวิตกถึงความเป็นไปของภิกษุสามเณรดังกล่าวมาข้างต้น จึงได้ทรงพระดำริหาทางจัดการเล่าเรียนเพื่อให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระธรรมวินัยได้สะดวกและกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยได้ทรงริเริ่มสอนพระธรรมวินัยแก่ภิกษุสามเณรบวชใหม่เป็นภาษาไทยขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหารเป็นครั้งแรก ในฐานะที่ทรงเป็นพระอุปัชฌายาจารย์ ดังที่ทรงอธิบายไว้ในตำนานวัดบวรนิเวศวิหารว่า

“แต่ก่อนมา ภิกษุบวชได้ก็พรรษาที่ตาม ไม่สนใจแล้วไม่รู้ธรรมวินัยเลย นอกจากที่เคยปฏิบัติ จึงจัดสอนภิกษุสามเณรบวชใหม่ให้เรียนธรรมวินัยในภาษาไทยเป็นการส่วนตัวในหน้าที่แห่งอุปัชฌายาจารย์ก่อน ต่อมาปลูกความนิยมออกไปถึงภิกษุสามเณรเก่าด้วย จนถึงจัดเป็นการเรียนเป็นพื้นวัดขึ้นได้ และมีวัดธรรมยุตอื่นทำตามแพร่หลายออกไป”^๖

นี่คือจุดเริ่มต้นของการศึกษาพระปริยัติธรรมแบบใหม่ ที่เรียกว่า “นักธรรม” ในเวลาต่อมา หรือเรียกอย่างเป็นทางการว่า พระปริยัติธรรมแผนกธรรม คู่กับพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาของพระสงฆ์ไทยมาแต่โบราณ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงริเริ่มการสอนธรรมวินัยในภาษาไทยแก่ภิกษุสามเณรบวชใหม่ดังกล่าวมาข้างต้นขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน ทรงกล่าวไว้ในตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร แต่เพียงว่า การสอนธรรมวินัยในภาษาไทยแก่ภิกษุสามเณรบวชใหม่ดังกล่าว เป็นการที่ได้ทรงจัดขึ้นเมื่อทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร สืบต่อจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ (นับแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมา) จึงสันนิษฐานว่า คงทรงริเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อแรกทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร ในฐานะที่ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ซึ่งจะต้องให้การอบรมสั่งสอนสัทธินิวกัมและภิกษุสามเณรที่อยู่ในการปกครอง

ลักษณะการสอนธรรมวินัยในภาษาไทยที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงสอนภิกษุสามเณรบวชใหม่นั้น ทรงสอนอย่างไร สืบเนื่องจากสำเนาพระโอวาท ที่ประทานแก่นวกะภิกษุปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่พระยาศรีบัญชา (ทวน ธรรมาชีวะ) ซึ่งเป็นนวกะภิกษุในปีนั้น ได้จดบันทึกไว้เป็นรายวันตามที่ทรงสอนปรากฏว่า เนื้อหาของพระโอวาทประกอบด้วยพระอภิยาตรเรื่องธรรม เรื่องพุทธประวัติ และเรื่องวินัย โดยทรงสอนไปตามลำดับ คือ ธรรม พุทธประวัติ และวินัย

พ.ศ. ๒๔๔๘ (ร.ศ. ๑๒๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ตราพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารขึ้น ตามพระราชบัญญัตินี้ภิกษุทั่วไปได้รับการยกเว้น ส่วนสามเณรได้รับยกเว้นเฉพาะสามเณรที่รู้ธรรม ทาง

^๖สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ตำนาน วัดบวรนิเวศวิหาร, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๔), หน้า ๙๑ – ๙๒.

ราชการจึงได้ขอให้คณะสงฆ์กำหนดองค์สามเณรธรรมขึ้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการรับยกเว้นเกณฑ์ทหาร ถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ (ร.ศ. ๑๓๐) สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในฐานะประธานมหาเถรสมาคม จึงได้ทรงนำเรื่องนี้หารือที่ประชุมมหาเถรสมาคม โดยได้ทรงมีพระปรารภต่อที่ประชุมว่า

“เมื่อศก ๑๒๔ ได้มีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ในนั้นยกเว้นภิกษุทั่วไป แต่สามเณรยกเว้นโดยเอกเทศ เฉพาะแต่สามเณรธรรมฯ การกำหนดองค์ของสามเณรธรรมนี้ เจ้าหน้าที่อื่นๆ ขอให้กระทรวงธรรมการเป็นผู้กำหนด กระทรวงธรรมการก็ต้องอาศัยพระช่วยกำหนดให้ จึงเชิญท่านทั้งหลายมาเพื่อจะให้ช่วยกันกำหนดฯ เราไม่มีอำนาจที่จะออกความเห็นวินิจฉัยพระราชบัญญัติเมื่อตั้งขึ้นแล้ว เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องอนุวัติตาม ประเพณีนี้ก็ได้มีเป็นอย่างมาในครั้งพระพุทธกาลแล้ว เช่น ในมหาวรรควินัยว่า เมื่อภิกษุกำลังทำอุโบสถก็ดี ทำปวารณาก็ดี ค้างอยู่ มีพระราชอาจะมาจับภิกษุนั้น ที่แปลว่าราชการจะเอาตัว ให้ข้อผิดไว้ พอได้ทำกิจนั้นเสร็จก่อน ข้อนั้นแปลว่าพระยอมอนุวัติราชการ ไม่ขัดขึ้น และคนที่จะต้องอยู่เป็นหมวดเป็นหมู่กันได้ที่เรียกว่าบ้านเมือง ต้องมีคนช่วยกันทำธุระหลายหน้าที่ กล่าวตามบาลี ต้องมีวรรณะทั้งสี่ คือ พวกชัตติยะเป็นผู้ป้องกันอันตรายภายนอก ภายใน พราหมณ์เป็นผู้สอนให้คนมีความรู้และความดี พวกเรานับเข้าอยู่ในหมวดนี้ เวสสะเป็นผู้ทำของที่เกิดแต่ฝีมือ หรือรับของเหล่านั้นมาจำหน่าย เพื่อบำรุงสุขของประชาชน สุททะ เป็นผู้รับทำการงานของผู้อื่นด้วยแรง เพื่อความสะดวกของมหาชน แต่หน้าที่ของผู้ใด ผู้นั้นก็ต้องการทำให้เต็มที่ เช่น เราเป็นพวกพระ ก็ต้องการจะได้คนมาฝึกสอนอบรม ฝ่ายพวกทหารก็ต้องการจะได้คนเข้าเป็นทหาร แต่คนทั้งปวงจะเป็นพระหรือเป็นทหารทั้งนั้น ไม่เป็นอย่างอื่นเลยไม่ได้ ต้องแบ่งเป็นนั่นบ้าง เป็นนี่บ้าง ข้อที่จะกำหนดองค์ของสามเณรธรรมนั้น ก็แปลว่า จะกำหนดว่าคนเช่นไรจะขอเอาไว้ คนเช่นไรจะยอมปล่อยให้เข้ารับราชการทหาร”^๗

จากพระปรารภดังกล่าวและจากที่ได้สดับความคิดเห็นของที่ประชุมมหาเถรสมาคม จึงได้ทรงสรุปแนวพระดำริในการดำเนินการในเรื่องนี้ต่อที่ประชุมว่า

“เห็นควรเอาไว้แต่สามเณรที่จะเป็นคนเรียนรู้ และทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนาได้ การกำหนดต้องให้สมแก่นักเรียนอุดมศึกษา และความรู้ต้องใช้เวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๒ ปี ที่เป็นกำหนดเกณฑ์รับราชการ เพราะฉะนั้น ในส่วนรู้ภาษามคธทรงเห็นชอบตามที่พระเถระทั้งหลายกำหนดนั้น ส่วนรู้ธรรม เพียงแต่รู้ธรรมของสามเณร ทรงเห็นอ่อนไป แต่ยังทรงรู้สึกอยู่ว่า หลักสูตรที่วัดบวรนิเวศอยู่ข้างจะสูง และเป็นกำหนดคราวแรก อ่อนไว้หน่อยก็ยังได้ ภายหลังจึงค่อยรัดเข้า”^๘

และในที่สุดมหาเถรสมาคมได้มีมติตามแนวพระดำรินี้

๑. กำหนดองค์ของสามเณรธรรม ให้กำหนดตามสมควรแก่ความรู้ที่ต้องการในมณฑลนั้นๆ มุ่งเอาประโยชน์พระศาสนาเป็นที่ตั้ง

^๗ แฉกการณคณะสงฆ์ เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯเดลิแมร์, ๒๔๕๖) หน้า ๑๒๑ – ๑๒๒.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

๒. องค์ของสามเณรรู้ธรรมในกรุงเทพฯ นั้น รู้มคธภาษา กรรมการสอบเห็นว่าใช้ได้กับรู้ธรรมของสามเณรด้วย

๓. สามเณรที่ไม่มีประโยชน์แก่พระศาสนา คือว่าแม้สึกเข้ารับราชการก็ไม่ใช่เหตุเสื่อมการข้างวัด เช่น ขาดคนเล่าเรียน จะหาคนมีความรู้ได้น้อย เป็นต้น สามเณรเช่นนั้น เมื่อต้องเรียกก็ให้สึกเข้ารับราชการ^๔

เกณฑ์ดังกล่าวนี้ กระทรวงกลาโหมก็ยอมรับ จึงเป็นอันใช้ได้ ครั้นเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔) สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ จึงโปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางขึ้นเป็นครั้งแรก ที่วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ วัดสุทัศน์เทพวราราม และวัดเบญจมบพิตร โดยทรงกำหนดหลักสูตรสำหรับสามเณรรู้ธรรมในกรุงเทพฯ ดังนี้

- ภาษามคธ เพียงท่องนิทานในอรรถกถาธรรมบท
- ธรรมของสามเณร คือ ธรรมวิภาคในนวโกวาท
- แต่งความแก้กระทู้ธรรม

ในการสอบองค์สามเณรรู้ธรรมครั้งแรกในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ (ร.ศ. ๑๓๐) มีสามเณรเข้าสอบ ๑๗๙ รูป สอบได้ ๑๓๙ รูป สอบตก ๔๐ รูป

ผลการสอบองค์สามเณรรู้ธรรมครั้งนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงเห็นว่า ทำให้สามเณรมีความรู้ดีขึ้น แต่ยังแคบเพราะใช้ได้แต่ในกรุงเทพฯ หรือเฉพาะวัดที่มีเรียนปริยัติ ในหัวเมืองจะจัดตามนี้ไม่ได้ แต่ก็ทรงเห็นว่าหากได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์กว้างขวาง เพราะการเรียนการสอบธรรมวินัยในภาษาไทยอย่างนี้ พระองค์ได้ทรงทำเป็นการส่วนพระองค์มานานแล้ว และเกิดผลดีแก่ภิกษุสามเณรที่เรียน ทั้งที่ยังบวชอยู่และสึกออกไป ฉะนั้น พระองค์จึงทรงพระดำริที่จะปรับปรุง หลักสูตรองค์สามเณรรู้ธรรมที่จัดขึ้นครั้งนี้ให้เป็นการศึกษาธรรมวินัยสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไป ซึ่งจะเป็นทางให้ภิกษุสามเณรมีความรู้ธรรมวินัยทั่วถึง ดังที่พระองค์ได้ทรงอธิบายแก่มหาเถรสมาคมในครั้งนั้น ปรากฏในรายงานการประชุมมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ร.ศ. ๑๓๐ ว่า

“ความรู้ธรรมอย่างสามัญนั้น ได้ทรงเริ่มจัดมานานแล้ว ตรัสเล่าจาเดิมแต่เหตุปรารภแต่นวโกวาทขึ้น และได้ใช้ฝึกสอนในสำนักของพระองค์เอง และวัดอื่นได้รับใช้ตามอย่าง ได้ผลดีทั้งผู้ยังบวชอยู่และผู้ที่สึกไปแล้ว เมื่อกำหนดองค์สามเณรรู้ธรรม ทรงเห็นว่า จะขยายความรู้ธรรมถึงขั้นนี้ได้ จึงได้ทรงหลักสูตรขึ้น ดังนั้น กำหนดเอาความรู้ในมคธภาษานั้น เป็นการหนักแก่สามเณรผู้จะเรียนให้ทันเวลา ทั้งไล่ได้แล้ว จะจัดว่าเป็นผู้มีความรู้ก็ยังไม่ได้ และจะจัดในหัวเมืองก็ไม่ได้ทั่วไป เมื่อเสด็จไปหัวเมืองเหนือคราวนี้เอง ได้ทรงปรารภถึงการเรียนของพระสงฆ์หัวเมือง ทรงเห็นว่า ได้รับบำรุงเข้า คงดีขึ้นกว่าการปล่อยให้เป็นอยู่ตามลำพัง เมื่อได้จัดให้แพร่หลายแล้ว จะเป็นประโยชน์กว้างขวาง ดีกว่าจะมัวบำรุงในทางมคธภาษาอย่างเดียว แม้ว่าการรู้ภาษามคธเป็นหลักแห่งการรู้ปริยัติ จึงได้ทรงจัดเป็นระเบียบเป็น ๒ อย่าง อย่างสามัญไม่เกี่ยวกับมคธภาษา สำหรับภิกษุสามเณรทั้งในกรุง

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๖.

และหัวเมือง อย่างวิสามันนั้น สำหรับภิกษุสามเณรในสำนักที่สามารถสอนมคธภาษาได้ด้วย ต่อไปทรงแสดงพระดำริ จะจัดการนี้ให้เข้ารูปอย่างไร ทรงอาศัยหลักในพระวินัยที่จัดภิกษุเป็น ๓ จำพวก คือ เภระ ๑ มัชฌิมะ ๑ นวกะ ๑ หลักสูตรที่ตั้งขึ้นทั้ง ๒ ประโยค ทั้งสามัญและวิสามันนั้น จัดเป็นนวกะภูมิ เป็นความรู้นวกะภิกษุ เป็นภูมิต้น ต่อไปจะคืดขยายให้ถึงมัชฌิมภูมิ และเถระภูมิ บำรุงความรู้ให้ลึกโดยลำดับ และจะให้เข้ากันได้กับหลักสูตรปริยัติที่ใช้อยู่บัดนี้”^{๑๐}

จากพระดำริที่ทรงแสดงแก่ที่ประชุมมหาเถรสมาคมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงเห็นว่าการศึกษาศรีปริยัติธรรมที่เน้นมคธภาษานั้น ไม่ช่วยให้การศึกษาศรีธรรมวินัยแพร่หลายถึงภิกษุสามเณรทั่วไป เพราะหาผู้สอนยาก ทั้งเรียนรู้ได้ยาก จึงได้ทรงทดลองจัดการเรียนธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นการสนองพระองค์ก่อน ปรากฏว่าได้รับผลดีมีผู้นิยมเรียนกันมาก ทั้งภิกษุสามเณรบวชใหม่และภิกษุสามเณรเก่า และแพร่หลายไปถึงภิกษุสามเณรในวัดอื่นๆ ด้วย จึงทรงเห็นว่า การศึกษาศรีปริยัติธรรมในภาษาไทยเท่านั้นที่จะช่วยให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้ธรรมวินัยได้สะดวกขึ้น และสามารถจัดให้แพร่หลายไปได้ทั่วทั้งในกรุงทั้งในหัวเมือง ฉะนั้น จึงได้ทรงนำเอาแนวพระดำริที่ทรงจัดขึ้นในวัดบวรนิเวศวิหารนั้น มาจัดเป็นหลักสูตรรองของสามเณรรู้ธรรม และทรงพระดำริจะจัดการเรียนธรรมวินัยในภาษาไทยอย่างทรงจัดเป็นหลักสูตรรองสามเณรรู้ธรรมนั้น ให้ลุ่มลึกกว้างขวางขึ้นโดยลำดับเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นต้น หรือนวกะภูมิ ชั้นกลาง หรือชั้นมัชฌิมะภูมิ และชั้นสูง หรือชั้นเถระภูมิ ทั้งจะจัดการศึกษาศรีธรรมวินัยในภาษาไทยดังกล่าวให้เชื่อมโยงกับการศึกษาศรีปริยัติธรรมในมคธภาษาที่มีมาแต่เดิมด้วย

หลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงกำหนดขึ้นเป็นหลักสูตรรองสามเณรรู้ธรรม และต่อมาทรงปรับปรุงเป็นหลักสูตรรองคณัฏฐมดังกล่าวนี้ นับเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแบบใหม่ที่ทรงพระดำริขึ้น ซึ่งเป็นแนวพระดำริที่สืบเนื่องมาจากวิธีเล่าเรียนธรรมวินัยในภาษาไทยที่ได้ทรงพระดำริทดลองใช้ขึ้นในสำนักวัดบวรนิเวศวิหารก่อนเป็นครั้งแรก แต่เมื่อแรกทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร ต่อมาก็ทรงนำมาปรับปรุงใช้กับหลักสูตรการศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งทรงก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ (หลักสูตรพระปริยัติธรรมแบบมหามกุฏราชวิทยาลัยเลิกไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓) การศึกษาพระปริยัติธรรมแบบใหม่ที่ทรงพระดำริขึ้นนี้ ในระยะแรกแพร่หลายอยู่เฉพาะในวัดธรรมยุตทั้งในกรุงเทพฯ และในหัวเมือง ซึ่งทรงเห็นว่าเป็นวิธีที่ช่วยให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้ธรรมวินัยง่ายขึ้น เพราะภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ภาษาบาลี ฉะนั้นเมื่อได้รับพระบรมราชานุมัติให้จัดตั้งหลักสูตรรองคณัฏฐมขึ้นดังกล่าวแล้ว สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ จึงทรงเห็นเป็นทางที่จะส่งเสริมการศึกษาศรีธรรมวินัยให้แพร่หลายไปสู่ภิกษุสามเณรทั่วไปในระดับนวกะระดับมัชฌิมะ และระดับเถระ ดังที่ได้ทรงมีพระปรารภไว้แต่เบื้องต้น และจากแนวพระดำรินี้เอง จึงได้ทรงพัฒนาหลักสูตรรองคณัฏฐมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็น ๓ ชั้น เรียกว่า นัฏฐมชั้นตรี นัฏฐมชั้นโท และนัฏฐมชั้นเอก โดยแต่ละชั้นกำหนดหลักสูตรเป็นแนวเดียวกันและศึกษาต่อเนื่องกัน แต่มีความละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่ากันขึ้นไปตามภูมิชั้น

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๗ - ๑๒๘.

การศึกษานักธรรมในครั้งนั้นเป็นที่นิยม และเป็นที่ยกย่องทั้งในวงการคณะสงฆ์ และในทางราชการ ผู้ที่สอบได้ประโยคนักธรรม เมื่อลาสิกขาออกไป ก็สามารถรับราชการเป็นครูสอนตามโรงเรียนต่างๆ เมื่อมีการสอบเลื่อนวิทยฐานะครู ผู้สอบได้ประโยคนักธรรมก็ได้รับสิทธิพิเศษ โดยได้รับการยกเว้นไม่ต้องสอบ ๑ ชุติวิชา เพราะประโยคนักธรรมชั้นตรีจัดเป็นชุติวิชาหนึ่งสำหรับการเลื่อนวิทยฐานะ

ต่อมาคณะสงฆ์ในสมัยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ พิจารณาเห็นว่า การศึกษานักธรรมก็เป็นประโยชน์แม้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ภิกษุสามเณร โดยเฉพาะในหมู่ข้าราชการครู ดังนั้น คณะสงฆ์จึงอนุญาตให้ครูทั้งหญิง และชาย เข้าสอบประโยคนักธรรมชั้นตรีในสนามหลวงได้ โดยได้ตั้งหลักสูตร ประโยคนักธรรมสำหรับฆราวาส เรียกว่า “ธรรมศึกษาตรี” ซึ่งประกอบด้วยวิชาที่ต้องสอบ เช่นเดียวกันกับหลักสูตรนักธรรมชั้นตรีสำหรับภิกษุสามเณร ยกเว้นวิชาวินัยบัญญัติ ใช้เบญจศีลเบญจธรรม และอุโบสถศีลแทน ธรรมศึกษาตรี เปิดสอบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ปรากฏว่ามีฆราวาสทั้งชายและหญิงสมัครสอบกันเป็นจำนวนมาก

เมื่อเห็นว่าฆราวาสสนใจศึกษา และสมัครสอบธรรมศึกษาศึกษาตรีกันเป็นจำนวนมากในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ คณะสงฆ์จึงได้ตั้งหลักสูตรธรรมศึกษาโทขึ้น เพื่อเป็นการขยายการศึกษานักธรรมสำหรับฆราวาสให้กว้างขวางและแพร่หลายยิ่งขึ้น อันเป็นการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาทางหนึ่ง หลักสูตรธรรมศึกษาโทประกอบด้วยวิชาที่ต้องสอบ ๓ วิชา คือ ธรรมวิภาค อนุพุทธประวัติ และเรียงความแก้กระทู้ธรรม เช่นเดียวกับหลักสูตรนักธรรมชั้นโทสำหรับภิกษุสามเณร ยกเว้นวินัยบัญญัติ ธรรมศึกษาโทสอบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓

พ.ศ. ๒๔๗๘ คณะสงฆ์ได้ตั้งหลักสูตรธรรมศึกษาเอก และอนุญาตให้ฆราวาสสอบได้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นต้นไป หลักสูตรธรรมศึกษาเอกก็ประกอบด้วยวิชาที่ต้องสอบ ๓ วิชา คือ ธรรมวิภาค พุทธานุพุทธประวัติ และเรียงความแก้กระทู้ธรรม เช่นเดียวกับหลักสูตรนักธรรมชั้นเอกสำหรับภิกษุสามเณร ยกเว้นวินัยบัญญัติ

การศึกษานักธรรม อันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนา หรือธรรมวินัยในภาษาไทย ซึ่ง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงพระดำริตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้น ได้พัฒนาโดยลำดับ ทั้งในด้านหลักสูตรการเรียน และการสอน เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้ในธรรมวินัย ตลอดจนถึงความเป็นมาของพระพุทธศาสนาอย่างทั่วถึง พอแก่การที่จะเป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ สามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้ด้วยดี การศึกษานักธรรมได้เป็นที่นิยมนับถือของคณะสงฆ์ และได้รับการจัดให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของภิกษุสามเณรในประเทศไทยควบคู่ไปกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนับแต่เริ่มต้นมาจนบัดนี้ การศึกษานักธรรมที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ได้ทรงตั้งขึ้นนี้ จึงนับว่ามีคุณประโยชน์ต่อการพระศาสนาในประเทศไทยเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ การศึกษานักธรรมยังได้แผ่ประโยชน์ไปยังพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสด้วย ดังที่ฆราวาสจำนวนมากก็สนใจศึกษา และสอบธรรมศึกษากันเป็นจำนวนมากตลอดมาดังกล่าวก่อนแล้ว การที่

พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสได้มีโอกาสเรียนรู้ธรรมวินัย นับว่ามีประโยชน์ต่อการที่จะช่วยส่งเสริมและดำรงรักษาพระศาสนาให้เจริญมั่นคงได้ทางหนึ่ง^{๑๑}

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษานั้น แต่เดิมเป็นการศึกษาของภิกษุสามเณร เรียกว่าหลักสูตรนักธรรม โดยมีเหตุมาจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงพระดำริหาทางจัดการเล่าเรียนเพื่อให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระธรรมวินัยได้สะดวกและกว้างขวางยิ่งขึ้น ต่อมาคณะสงฆ์ในสมัยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ วิจารณ์ เห็นว่า การศึกษานักธรรมก็เป็นประโยชน์แม้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ภิกษุสามเณร โดยเฉพาะในหมู่ข้าราชการครู ดังนั้น คณะสงฆ์จึงอนุญาตให้ครูทั้งหญิงและชายเข้าสอบประโยคนักธรรมชั้นตรีในสนามหลวงได้ โดยได้ตั้งหลักสูตรประโยคนักธรรมสำหรับฆราวาส เรียกว่า ธรรมศึกษา

๒.๑.๒ โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษา

๑. ธรรมศึกษาชั้นตรี

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑ ในชั้นนี้ กำหนดขอบข่ายการออกข้อสอบไว้ ๕ หมวด คือ

๑. ทานวรรค	๒. สีลวรรค
๓. สติวรรค	๔. ปาปวรรค
๕. ปุญญวรรค	

ให้นักเรียนอธิบายให้สมเหตุสมผล อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ สุภาษิต บอกชื่อ คัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย สุภาษิตที่อ้างมานั้นต้องเรียนเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบต่อตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

วิชา ธรรม ใช้หนังสือนวโกวาทแผนกธรรมวิภาค และคิปปิปฏิบัติ ชั้นนี้กำหนดให้เรียนหมวดธรรม ดังนี้

ทุกะ หมวด ๒

๑. ธรรมมีอุปการะมาก ๒	๒. ธรรมเป็นโลกบาล ๒
๓. ธรรมอันทำให้งาม ๒	๔. บุคคลหาได้ยาก ๒

ติกะ หมวด ๓

๑. รตนะ ๓	๒. คุณของรตนะ ๓

^{๑๑}สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, “ประวัตินักธรรม”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.gongtham.net/docs/2561/ecclesiastical001.html> [11 มกราคม 2562].

๓. โฉวาทของพระพุทธเจ้า ๓	๔. พุจริต ๓
๕. สุจริต ๓	๖. อกุศลมูล ๓
๗. กุศลมูล ๓	๘. สัมปยุตตปาฐะ ๓
๙. บุญกิริยาวัตถุ ๓	

จตุกกะ หมวด ๔

๑. วุฒิ ๔	๒. จักกร ๔
๓. อคติ ๔	๔. ปธาน ๔
๕. อธิษฐานธรรม ๔	๖. อิทธิบาท ๔
๗. ควรทำความไม่ประมาท	๘. พรหมวิหาร ๔
ในที่ ๔ สถาน	๙. อริยสัจ ๔

ปัญจกะ หมวด ๕

๑. อนันตริยกรรม ๕	๒. อภินนทิจจเวกชน ๕
๓. ชัมมัสสวนานิสงส์ ๕	๔. พละ ๕
๕. ชันธ ๕	

ฉกกะ หมวด ๖

๑. การวะ ๖	๒. สาราณียธรรม ๖

สัตตกะ หมวด ๗

๑. อริยทรัพย์ ๗	๒. สัมปยุตตธรรม ๗

อัฐกะ หมวด ๘

โลกธรรม ๘

ทศกะ หมวด ๑๐

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐

คิปปิปฏิบัติ

จตุกกะ

๑. ทิณฐัมมิกัตถประโยชน์ ๔	๒. สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔
๓. มิตตปฏิรูป ๔	๔. มิตรแท้ ๔
๕. สังคหวัตถุ ๔	๖. ธรรมของฆราวาส ๔

๗. ปาฏิหาริยะ ๓

๘. ปิฎก ๓

๙. พุทธจริยา ๓

๑๐. วัฏฏะ ๓

๑๑. สิกขา ๓

จตุกกะ หมวด ๔

๑. อปัสเสนธรรม ๔

๒. อัปมัญญา ๔

๓. พระอริยบุคคล ๔

๔. โธมะ ๔

๕. กิจในอริยสัจ ๔

๖. บริษัท ๔

๗. บุคคล ๔

๘. มรรค ๔

๙. ผล ๔

ปัญจกะ หมวด ๕

๑. อนุப்புฬักกา ๕

๒. มัจฉริยะ ๕

๓. มาร ๕

๔. เวทนา ๕

ฉกกะ หมวด ๖

๑. จริต ๖

๒. ธรรมคุณ ๖

สัตตกะ หมวด ๗

วิสุทธิ ๗

อัฐกะ หมวด ๘

อวิชา ๘

นวกะ หมวด ๙

๑. พุทธคุณ ๙

๒. สังฆคุณ ๙

ทสกะ หมวด ๑๐

บารมี ๑๐

ทวาทสกะ หมวด ๑๒

กรรม ๑๒

วิชาอนุพุทธประวัติ ใช้หนังสืออนุพุทธประวัติและพุทธาณพุทธประวัติ อันกล่าวเฉพาะประวัติ พระสาวก สังคตติกา ปฐมสมโพธิกา พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปุสสเทว) และศาสนพิธี เล่ม ๒ ขององค์การศึกษา ชั้นนี้กำหนดให้เรียนประวัติของพระสาวกจำนวน ๔๐ รูป

วิชาวินัย ใช้หนังสืออุโบสถศีลของพระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) ผู้จะเข้าสอบ ประโยคธรรมศึกษาชั้นโท ต้องได้ประโยคธรรมศึกษาชั้นตรีในสนามหลวงมาแล้ว^{๑๓}

๓. ธรรมศึกษาชั้นเอก

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๓ ในชั้นนี้ กำหนด ขอบข่ายการออกข้อสอบไว้ ๕ หมวด คือ

๑. จิตตวรรค	๒. ธรรมวรรค
๓. วิริยวรรค	๔. สามัคคีวรรค
๕. อัปปมาทวรรค	

ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๓ สุภาษิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาษิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

วิชาธรรม หมวดธรรมที่กำหนดให้เรียน ดังนี้

หนังสือธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิบัติ

นิพพิทา

๑. ปฏิปทาแห่งนิพพิทา	๒. สังขาร
๓. อนิจจลักษณะ	๔. ทุกขลักษณะ
๕. อนัตตลักษณะ	

วिरากะ

๑. ไวพจน์แห่งวिरากะ	๒. วิมุตติ
๓. วิมุตติ ๒	๔. วิมุตติ ๕
๕. วิสุทธิ	๖. วิปัสสนาญาณ ๙
๗. วิสุทธิ อภิปรายหนึ่ง	๘. วิสุทธิ ๗
๙. สันติ	๑๐. ปฏิปทาแห่งสันติ

นิพพาน

๑. มติแห่งลัทธิภายนอก	๒. มติข้างพระพุทธศาสนา

^{๑๓} กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ธรรมศึกษาชั้นโท ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๒๘-๒๙.

๓. นิพพานธาตุ ๒
๔. บาลีแสดงปฏิปทาแห่งนิพพาน
๕. บาลีแสดงสอุปาทิเสสนิพพาน
๖. บาลีแสดงอนุปาทิเสสนิพพาน
๗. บาลีแสดงนิพพานทั้ง ๒ บรรยาย
๘. บาลี ใช้ปรินิพพาน แทนอนุปาทิเสส
๙. บาลีใช้ ปรินิพพุต แทนปรินิพพาน
๑๐. มติปรารภพระพุทธเจ้าหลายพระองค์
๑๑. ปฏิปทาแห่งนิพพาน

หนังสือสมถกัมมัฏฐาน

หัวใจสมถกัมมัฏฐาน

๑. กายคตาสติ
๒. เมตตา
๓. พุทธานุสสติ
๔. กสิณ
๕. จตุธาตุววัตถานะ

สมถภาวนา

พระพุทธคุณ

หนังสือธรรมสมบัติ

หมวดที่ ๑๐ วิปัสสนากัมมัฏฐาน

วิชาพุทธ แก้ปัญหาพุทธาณพุทธประวัติ กับข้อธรรมในท้องเรื่องนั้น ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปุสฺสเทว) พุทธาณพุทธประวัติ อนุพุทธประวัติ พระปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

วิชาวินัย ใช้หนังสือหลักสูตรกรรมบถ ของพระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) ผู้จะเข้าสอบประโยคธรรมศึกษาชั้นเอก ต้องได้ประโยคธรรมศึกษาชั้นโทในสนามหลวงมาแล้ว^{๑๔}

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้มีการปรับปรุงการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ เข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นครั้งแรก และในระยะต่อมาได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของสงฆ์อีกหลายฉบับ ยังผลให้การศึกษาของสงฆ์มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจนเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ การศึกษาพระปริยัติธรรมจำแนกเป็น ๔ ประเภท คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมศึกษา (ระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม (ระดับ ประถมศึกษา) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ระดับมัธยมศึกษา) และการศึกษา ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ระดับอุดมศึกษา) การศึกษาพระปริยัติธรรม

^{๑๔} กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ธรรมศึกษาชั้นเอก ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓-๓๔.

แผนกธรรมสำนักเรียนวัด และคณะจังหวัดเป็นผู้จัดสอน ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ โดยมีแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบกำหนดหลักสูตร และจัดการสอบ โดยใช้ข้อสอบกลางเรียกว่า “การสอบสนามหลวง” ในทุกระดับ ส่วนการจัดการเรียนการสอน และการบริหารสำนักเรียนวัด และท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ มิได้เข้าไปควบคุมดูแล และไม่มีกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารสำนักเรียนการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับ ความพร้อมของสำนักเรียนด้านบุคลากร ทุนทรัพย์ และผู้เรียนเป็นสำคัญบางปีไม่ได้จัด เพราะขาดความพร้อม วัดที่เปิดเป็นสำนักเรียนแล้วมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมไม่เหมือนกัน ต่างดำเนินงานตามความเหมาะสมสภาพการจัดการศึกษาภายในสำนักเรียน โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักเรียน ครูสอนมิได้กำหนดว่าต้องมีวุฒิครู แต่มีความรู้ในเนื้อหา และมีศรัทธาที่จะสอนก็สามารถเป็นครูสอนได้^{๑๕}

สรุปได้ว่า โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษา แบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก มีขอบข่ายเนื้อหาวิชาที่เรียน ๔ วิชา คือ วิชาเรียงความ แก่ กระทัธรรม วิชาธรรม วิชาพุทธ และในหมวดวิชาวินัย จะใช้เนื้อหาเกี่ยวกับศีลของคฤหัสถ์ โดยแต่ละชั้นกำหนดหลักสูตรเป็นแนวเดียวกันและศึกษาต่อเนื่องกัน แต่มีความละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่ากันขึ้นไปตามภูมิชั้น หลักสูตรธรรมศึกษาเข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นครั้งแรก ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีจัดการสอบ โดยใช้ข้อสอบกลางเรียกว่า การสอบสนามหลวง

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะเป็นการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน เพราะเป็นผลโดยตรงต่อผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้หลักสูตรเป็นตัวนำในการที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ความรู้ การถ่ายทอด วัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ และการเสริมสร้างความเจริญให้กับนักเรียนไปทุกๆ ด้าน

๒.๒.๑ ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” เป็นคำศัพท์ทางการศึกษาที่มีความหมายยืดหยุ่นมากในปัจจุบัน และมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไป บางความหมายมีขอบเขตกว้าง บางความหมายมีขอบเขตแคบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็น และประสบการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคลนั้นๆ ที่มีต่อหลักสูตร

หลักสูตรเป็นแผนแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ ความสามารถและประมวลประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนของชาติในวัยต่างๆ ^{๑๖}

^{๑๕} กรมการศาสนา, การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

^{๑๖} กรมวิชาการ, คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๓๓), หน้า ๑.

หลักสูตร คือ โครงการศึกษาของผู้สอนโดยกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาของความรู้ และประสบการณ์ที่จะจัดให้กับผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน และประเมินผล^{๑๗}

หลักสูตร คือ โครงการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนโดยมุ่งสร้างนักเรียนให้มีความรู้ คุณธรรม เจตคติ และจริยธรรม มีเจตคติที่ดี ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม และให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามสภาพของสังคมในขณะนั้น^{๑๘} ความหมายของหลักสูตรที่มีผู้กล่าวถึง และใช้กันมาก มี ๕ ประการ คือ^{๑๙}

๑. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน (Curriculum as subject and subjectmatter)

๒. หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ (Curriculum as objectives)

๓. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ (Curriculum as plans)

๔. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน (Curriculum as learnersexperiences)

๕. หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษา (Curriculum as educational activities)

หลักสูตร คือ แผนการเรียนประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอ และจัดการเนื้อหา ซึ่งจะรวมถึงแบบของการเรียนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลลัพธ์ของการเรียน^{๒๐} และเป็นแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้^{๒๑} ความหมายของหลักสูตรมี ๓ สถานะ คือ

๑. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาหนึ่ง ในที่นี้หมายถึง สาขาวิชา หลักสูตรซึ่งเป็นศาสตร์ที่สอนกันในระดับอุดมศึกษา ผู้ที่ศึกษาในสาขานี้จะต้องศึกษาถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาถึงวิธีการใช้หลักสูตร และศึกษาถึงวิธีการประเมินผลหลักสูตรว่า ควรทำแบบใด และจะอย่างไร

๒. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ความหมายนี้หลักสูตรจะหมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ในเอกสาร

^{๑๗} กิตติมา ปรีดีดีลิก, การบริหารและการนิเทศเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรวิพัฒน์, ๒๕๓๒), หน้า ๖๐.

^{๑๘} แรมสมร อยู่สภาพ, การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๔.

^{๑๙} ไจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, การพัฒนาหลักสูตร: หลักและแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อลิอันเพลส, ๒๕๓๙), หน้า ๓.

^{๒๐} สิริศักดิ์ จุลศิริพงษ์, หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร, (นครราชสีมา: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๒๑} อารัม บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: พัฒนาการศึกษา, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

นั้นจะประกอบด้วย รายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดของเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลหลักสูตร ตลอดจนผลผลิตต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร

๓. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตทางระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้จะหมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดบุคลากร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร กระบวนการประเมินผลหลักสูตร ตลอดจนผลผลิตต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร^{๒๒}

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ แผนประสบการณ์ แนวทางในการปฏิบัติหรือกิจกรรมการเรียนการสอนทุกอย่าง ที่สถานศึกษาได้จัดให้ผู้เรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติ ทั้งทางร่างกายและอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

๒.๒.๒ ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะหลักสูตรยังเป็นเครื่องมือที่บ่งชี้ถึงแนวทางในการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนในโรงเรียน และหลักสูตรยังเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใดอีกด้วย หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของแต่ละประเทศเน้นหนักไปในทางใด^{๒๓}

หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับทุกสาขาวิชา หลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน และแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ตามความต้องการ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนกับพิมพ์เขียวของแปลนบ้าน ที่ใช้ในการสร้างบ้าน มีการแสดงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของบ้าน เช่น พื้นเสา หน้าต่าง ประตู โครงหลังคา รูปแบบของบ้านในพิมพ์เขียวจึงเป็นการรวบรวมภาพรวมของสิ่งที่เรามุ่งหวังหรือจุดหมายปลายทางของสิ่งที่เราต้องการ ส่วนการสอนเป็นกระบวนการหรือวิธีการ ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งจะให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายหรือจุดประสงค์ ตามที่หลักสูตรได้ระบุเอาไว้ ครูผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อการช่วยสอน โดยศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติหรือการสอนเพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้

^{๒๒} Beauchamp George A, *A Curriculum theory*, 4th (ed Itasca, Ill : F.E. Peacock, 1981), pp 61-62, อ้างใน พระธีระชาติ ธีรวโส, “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

^{๒๓} อมรา เล็กเรณูสินธุ์, *การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารตำราทางวิชาการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๓๗), หน้า ๒๓.

ตามที่คาดหวังไว้เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ การสอนจึงเปรียบได้กับกระบวนการก่อสร้างบ้าน ช่างก่อสร้างเปรียบได้กับครู ต้องอาศัยแปลนบ้านในการก่อสร้าง เราอาจเปรียบเทียบหลักสูตรเหมือนกับแผนที่เรือ ซึ่งแสดงเส้นทาง และทิศทางที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่เราต้องการ ครูผู้สอนเปรียบเสมือนกับต้นที่จะนำพาผู้เรียนซึ่งเปรียบเสมือนผู้โดยสารให้ไปถึงที่หมาย กับต้นเรือต้องอาศัยแผนที่เดินเรือเพื่อช่วยในการขับเรือและนำทางตามที่ต้องการ^{๒๔} สามารถแบ่งความสำคัญของหลักสูตรออกได้เป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาส่วนรวม มีผู้กล่าวว่าถ้าต้องการทราบว่าประชาชนของประเทศใดมีลักษณะอย่างไร มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใด ประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ให้ดูจากการศึกษาของประเทศนั้น ทั้งนี้เพราะ ความสามารถในการจัดการศึกษาได้ทั่วถึงความเสมอภาค ระดับการศึกษาของประชาชนส่วนรวม สัดส่วน และปริมาณของผู้ได้รับการศึกษาสาขาต่างๆ ฯลฯ ย่อมสะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตย และชี้ให้เห็นศักยภาพของประชากรของประเทศในด้านต่างๆ การที่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง และเสมอภาคโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้มีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนทัดเทียมกัน ย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยทำนองเดียวกัน สัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ฯลฯ ย่อมชี้ให้เห็นศักยภาพในด้านต่างๆ ว่ามีอยู่มากน้อยเพียงไร อย่างไรก็ตามยังมีผู้กล่าวอีกว่า ถ้าต้องการทราบและรู้ให้ลึกซึ้งลงไปอีก ก็จำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษา ระดับต่างๆ ของประเทศนั้น เพราะหลักสูตรจะชี้วัดลงไปว่ามีการสอนอะไรเน้นอะไร เช่น เน้นในด้านภาษา ศีลธรรม หรือวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น การเน้นหนักในด้านใดก็ตามย่อมแสดงถึงความรู้ และศักยภาพของประชากรในด้านต่างๆ เมื่อครั้งที่ประเทศรัสเซียสามารถปล่อยดาวเทียม สปุตนิก (Sputnik) ขึ้นไปโคจรในอวกาศเป็นครั้งแรกก่อนประเทศใดๆ ทั้งหมด ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้แข่งขันได้รับปรับการศึกษาของตน โดยปรับปรุงหลักสูตรให้มุ่งเน้นในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ เป็นผลให้สามารถแข่งขันกับสหภาพโซเวียตได้ในเวลาต่อมา จากนิยามที่กล่าวมาเราคงจะเห็นได้ว่า ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเจตนารมณ์ หรือเป้าหมายเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตร คือ สิ่งที่น่าเอาความมุ่งหมาย และนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ถ้าจะกล่าวว่าหลักสูตรคือหัวใจของการศึกษาก็ไม่ผิด เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรเสียแล้วการศึกษาก็ย่อมดำเนินไปไม่ได้

๒. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กับต้นเรือหรือครูผู้สอน ว่าต้องการอะไรบ้าง ว่าต้องการใช้สื่ออุปกรณ์ช่วย หรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผลหรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเรียนการสอนนั้น ตัวผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร และจะได้รับผลอย่างไร นอกจากนี้จะต้องเตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเรียนรู้ได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ต้องมีส่วนร่วมช่วยกำหนดแนวทางเพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้อง และสนับสนุน ซึ่งกันและกัน และสิ่งที่กล่าวนั้นก็คือหลักสูตร

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑-๑๒.

ถ้าหากไม่มีหลักสูตรก็สอนอะไรไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าจะสอนอะไร หรือถ้าสอนโดยคิดเอาเองก็จะเกิดความสับสนโดยอักษรเข้าไปเข้ามาไม่เรียงตามลำดับที่ควรจะเป็น ผลการเรียนรู้อาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้เรียนเองก็จะลำบากใจ เพราะไม่ทราบว่าสิ่งที่เรียนไปนั้นสามารถนำไปเปรียบเทียบกับระดับชั้นใด อื่นๆ เพิ่งเข้าใจว่า การเรียนการสอนนั้นคือการนำหลักสูตรไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติจริงๆ เหมือนกับการที่ช่างลงมือสร้างบ้านโดยการตอกเสาเข็มทำฐานรากก่อสร้าง และส่วนอื่นๆ จนเป็นบ้านขึ้นมาในที่สุด ช่างต้องอาศัยแบบแปลนช่วยในการก่อสร้างฉันใด ผู้เรียนผู้สอนก็จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการเรียนการสอนฉันนั้น หลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ดังนั้น ครูจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้วย^{๒๕}

หลักสูตรถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาของชาติที่นำมาเป็นกรอบ และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรถือเป็นความจำเป็น และข้อบังคับที่ทุกส่วนของระบบการศึกษาต้องจัดดำเนินการให้เป็นไปตามจุดหมายนั้น^{๒๖} ความสำคัญของหลักสูตรสามารถแบ่งได้ ๒ ประการ คือ

๑. ความสำคัญต่อการศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาด้านต่างๆ ตลอดชีวิต ในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการจำเป็นต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทาง และมาตรฐานการศึกษาสำหรับควบคุมการจัดการศึกษาของประเทศ

๒. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นเอกสารที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแผนสำหรับการจัดการเรียนการสอน^{๒๗}

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใด และระดับใดก็ดี จะขาดหลักสูตรเสียมิได้ เพราะหลักสูตรเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก และสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่สร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรรีกด้วย ความสำคัญของหลักสูตร พอสรุปได้ ดังนี้^{๒๘}

๑. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
๒. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
๓. หลักสูตรเป็นโครงสร้าง และแนวทางในการให้การศึกษา
๔. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙-๑๑.

^{๒๖} สมพงษ์ สิงหะพล, ศัพท์หลักสูตร เล่ม ๑, (นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^{๒๗} สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์, หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๕), หน้า ๘-๙.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖-๑๗.

๕. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของเด็กตาม จุดมุ่งหมายของการศึกษา

๖. หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียน และสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงแก่เด็ก

๗. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม

๘. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เติบโตด้วยความราบรื่น ผาสุกเป็นอย่างไร

๙. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นเช่นไร

๑๐. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ และเจตคติ ของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และชาติบ้านเมือง

สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญในการจัดการศึกษา และการเรียนการสอน เพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยหลักสูตรจะเป็นโครงการหรือแนวทางที่กำหนดการปฏิบัติงานของครู ในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๓.๑ ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน

ในด้านการจัดการเรียนการสอน ย่อมมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะบรรลุผลได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ และวิธีการ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจจึงจะจัดกิจกรรมได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง^{๒๙}

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดี หมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมายนักเรียนได้ทั้งความรู้ และความสนุกสนานเพลิดเพลิน^{๓๐} การเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ครูผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ และเนื้อหาที่ครูกำหนดไว้^{๓๑} กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง

^{๒๙} อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๗๐.

^{๓๐} ทศนีย์ ศุภเมธี, หลักการและการจัดการประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒), หน้า ๑๘๙-๑๙๐.

^{๓๑} สอนง อินละคร, เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง, (อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกอย่างที่จะขึ้น จากความร่วมมือระหว่าง ผู้สอน และผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยทั้งครู และนักเรียนร่วมดำเนินการต่างๆ เช่น ค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่^{๓๒} การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จำต้องเป็นกิจกรรม และประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มี ส่วนร่วมในการเรียนรู้^{๓๓} กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำใดๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดประสบการณ์ และเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้ในการเรียนรู้แต่ละครั้ง^{๓๔} การสอนเป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ

๑. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน ซึ่งมีความสำคัญที่ต้องชัดเจนว่า ต้องการให้เกิด การเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงในด้านใดใน ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดในสมองใน ระดับความจำความเข้าใจ ด้านจิตพิสัย ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในใจ อาจเป็นความนึกคิด ความ ผูกพัน และด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทักษะในระดับต่างๆ

๒. การกำหนดวิธีการสอน หลังจากได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนแล้ว จึงกำหนดวิธีการ สอนซึ่งสามารถแบ่งได้ ๔ ประเภทใหญ่ๆ คือ การบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา และการเรียนโดยอิสระ

๓. การประเมินการเรียนการสอน หมายถึง การประเมินประสิทธิภาพของการสอน และ การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ผลจากการประเมินการเรียนของผู้เรียน ผลจากการเรียนการสอน อย่าทำให้ทราบว่า ถึงเวลาที่ต้องปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อรักษามาตรฐานการศึกษาเรื่อง ใด แนวความคิดในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมี ๒ แบบ คือ การอิงเกณฑ์ และอิงกลุ่ม ซึ่ง แต่ละแบบจะมีวัตถุประสงค์วิธีการที่จะประเมินแตกต่างกันบ้าง งานที่จะเลือกใช้จะต้องคำนึงถึง ประเภทของการเรียนการสอนด้วย^{๓๕}

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน มีความหมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรม และ ประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นกระบวนการ ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ หรือการเรียนการสอน และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปในทิศทางที่ เหมาะสม ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

^{๓๒} วไลพร คุณุณทย, **หลักการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมวิทยฐานะครูกรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐), หน้า ๑๙.

^{๓๓} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **เอกสารการสอนชุดวิชา วิทยาการการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐๗.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๒.

^{๓๕} ประเสริฐ ธรรมโวหาร, **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕๐.

๒.๓.๒ ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน และกิจกรรมทั้งของผู้เรียน และผู้สอนที่เหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการ ดังนี้^{๓๖}

๑. กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจเด็ก
๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝัง และส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
๗. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
๘. กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
๙. กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้ และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
๑๐. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความองอาจ และพัฒนาการของเด็ก
๑๑. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
๑๓. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
๑๔. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
๑๕. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

ดังนั้น ผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญาความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยจะต้องจัดอย่างมีจุดหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อมกัน
๒. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคน ซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกัน

^{๓๖} วาริ ธีระจิตร, การจัดและปรับปรุงสภาพห้องเรียน, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๖๒-๑๖๓.

๓. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

๔. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเกิดทักษะกระบวนการ

๕. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน

ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไปตามเทคนิควิธีสอนที่ผู้สอนใช้ เช่น ขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบสาธิต ย่อมแตกต่างจากขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบทดลอง อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีสอนแบบใด ก็จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน ๓ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

๒. ขั้นปฏิบัติการ (ขั้นสอน)

๓. ขั้นสรุปและวัดผล

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรโดยเฉพาะหลักสูตรปัจจุบัน ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย และใช้กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างเจตคติ ฯลฯ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการติดตัวสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ในชีวิต นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และลักษณะของเนื้อหาวิชา โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุปได้ว่า ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม นักเรียนได้ทั้งความรู้ และสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างครู นักเรียน กิจกรรมที่จัดนั้น สอดคล้องกับวัย สติปัญญาความสามารถของนักเรียน สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้เรียน และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนนั้น ย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ และประสิทธิภาพในการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพให้การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมากยิ่งขึ้น แต่ตรงกันข้ามหากสภาพแวดล้อม และ

บรรยากาศการเรียนการสอนไม่เหมาะสมหรือประสบกับปัญหาด้านนี้ การเรียนการสอนย่อมจะประสบความล้มเหลวอย่างแน่นอน

สภาพแวดล้อม หมายถึง ลักษณะรูปแบบและวิธีการปฏิบัติ ในการจัดทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเรียน ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน หรือเอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้^{๓๓๗}

สภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) หมายถึง สภาพใดๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา (Psychological Environment) ได้แก่ ระบบคุณค่าที่ยึดถือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ของกลุ่มสังคมข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด และเจตคติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตาม ก็จัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ และจัดเตรียมสถานที่ หรือสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจ และได้ผล^{๓๓๘}

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีความสำคัญ ดังนี้^{๓๓๙}

๑. ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เช่น ห้องเรียนที่ไม่คับแคบจนเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดความคล่องตัวในการทำกิจกรรม

๒. ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่พึงงาม และความมีระเบียบวินัยให้แก่นักเรียน เช่น ห้องเรียนที่สะอาด ที่จัดโต๊ะเก้าอี้ไว้อย่างเป็นระเบียบ ที่มีความเอื้อเพื่อแผ่แผ่ต่อกัน นักเรียนจะซึมซับสิ่งเหล่านี้ไว้โดยไม่รู้ตัว

๓. ช่วยสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ผู้เรียน เช่น มีแสงสว่างเหมาะสม มีที่นั่งไม่ใกล้กระดานดำจนเกินไป มีขนาดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับวัย รูปร่างของนักเรียน ฯลฯ

^{๓๓๗} ทิพนันดา ปาสนา, สภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสุรินทร์, (สุรินทร์: สถาบันราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

^{๓๓๘} อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, สภาพแวดล้อมการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

^{๓๓๙} อารณ ใจเที่ยง, หลักการสอน, หน้า ๒๓๙-๒๔๐.

๔. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างความสนใจในบทเรียนมากขึ้น เช่น การจัดมุมวิชาการต่างๆ การจัดป้ายนิเทศ การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานนักเรียน

๕. ช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เช่น การฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การฝึกให้มีอัธยาศัยไมตรีในการอยู่ร่วมกัน ฯลฯ

๖. ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน และการมาโรงเรียน เพราะในชั้นเรียนมีครูที่เข้าใจนักเรียน ให้ความเมตตาเอื้ออารีต่อนักเรียน และนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

การจัดสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวให้ผู้ที่ได้สัมผัส ได้มีความโน้มเอียงไปกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ โรงเรียนจึงต้องมีการปรุงแต่งสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อโน้มน้าวความรู้สึกของนักเรียนให้พอใจที่จะเรียนและอยากเรียน^{๔๐} สภาพแวดล้อมทางการเรียนเรียกว่า เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวสมาชิกในโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีผลทำให้เกิดความโน้มเอียงไป กับสภาพแวดล้อมนั้น เกิดความรู้สึก และทัศนคติต่อโรงเรียนทั้งในทางบวกและทางลบ ความรู้สึกในทางบวกจะทำให้เกิดความประทับใจ อบอุ่นใจ และพอใจ ความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของตลอดจนมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาอยู่ร่วมเป็นสมาชิก ส่วนความรู้สึกทางลบนั้นทำให้รู้สึกเบื่อหน่าย หมางเมินเกิดความเฉยเมย ปราศจากความเป็นเจ้าของ^{๔๑} ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ สภาพห้องเรียนซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพทั้งในเรื่องแสงสว่าง อุณหภูมิภายในห้องเรียน เสียงรบกวนจากภายนอก จะทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิ ลดความกระฉับกระเฉง ไม่มีความกระตือรือร้น ขาดความตั้งใจเรียนอันส่งผลให้การเรียนรู้หย่อนประสิทธิภาพ และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้^{๔๒} บรรยากาศในชั้นเรียนต้องมีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้และศรัทธาต่อการเรียน ดังนั้น จึงสามารถแบ่งประเภทของบรรยากาศในชั้นเรียนได้เป็น ๒ ประเภท คือ^{๔๓}

๑. บรรยากาศทางกายภาพ (Physical Atmosphere) บรรยากาศทางกายภาพหรือบรรยากาศทางด้านวัตถุ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู มีความสะอาด มีเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนสะดวกขึ้น เช่น ห้องเรียนมีขนาดที่เหมาะสม แสงเข้าถูกทาง และมีแสงสว่างเพียงพอ กระดานดำมีขนาดเหมาะสม โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัยนักเรียน เป็นต้น

^{๔๐}อำภา บุญช่วย, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๑๔๕.

^{๔๑}อนันต์ นามทองตัน, “บรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ”, ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. สาขาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๔), หน้า ๗.

^{๔๒}กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๔๓}สุนันท์ อมรวิวัฒน์, การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ, (กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๕.

๒. บรรยากาศทางจิตวิทยา (Psychological Atmosphere) บรรยากาศทางจิตวิทยา หมายถึง บรรยากาศทางด้านจิตใจที่นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมีความรัก ความศรัทธาต่อผู้สอน ตลอดจนมีอิสระในความกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน

บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสถานะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เกิดสภาพบรรยากาศที่ดีก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หากจะมองโดยภาพรวมแล้วเราอาจจัดสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือ^{๔๔}

๑. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สิ่งซึ่งวัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสะดวก ฯลฯ

๒. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งใน และนอก ห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ สอนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิดก กังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน"

๓. สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใดๆ ภายในโรงเรียน ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร ทุกคนในโรงเรียน ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ฯลฯ

หลักการขั้นพื้นฐานในการบริหารงานอาคารสถานที่ คือ การบริหารอาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบ และห้องพิเศษ บริเวณโรงเรียน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งพอจำแนกได้พอสังเขป ดังนี้

๑. อาคารเรียน ควรเป็นอาคารถาวรใช้ได้ทุกฤดูกาล ถูกสุขลักษณะ จำนวนของอาคารเรียน ควรเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย สามารถดัดแปลงการใช้งานได้ หลากงานการจัดบรรยากาศ และการตกแต่งเหมาะสม ทนทานต่อการใช้งาน รวมทั้งควรมีเครื่องใช้ไม้สอยไว้อำนวยความสะดวก

ทั้งนี้ อาคารเรียนจะต้องอำนวยความสะดวกให้ได้ใช้วัสดุทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะต้องสามารถรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และกิจกรรมอื่นๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

^{๔๔} ธเนศ ขำเกิด, การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน, วารสารมิตรครู, (ฉบับพิเศษแรก ธันวาคม, ๒๕๓๒), หน้า ๔๐ - ๔๑.

อาคารเรียนมีประสิทธิภาพและมีความทันสมัยด้านการใช้สอย ที่ตอบสนองความก้าวหน้าทางนวัตกรรมทางการศึกษา การวางแผนอาคารเรียนยึดหลักประหยัด และหลักการทางเศรษฐกิจ คือ สามารถประยุกต์ให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกสบายทางกายภาพ มีความสุข และเกิดความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิตอยู่ในอาคาร ซึ่งควรออกแบบให้เสริมสร้างความรู้สึกร่วมทั้งการแบ่งส่วนต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ใช้สอย เช่น แบ่งเป็นส่วนพื้นที่ของงานบริหาร หรือส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๒. ห้องเรียน ควรอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ เป็นสัดส่วนเรียบร้อย มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ประจำห้องครบครันและอยู่ในสภาพดี สุขลักษณะประจำห้องเป็นสำคัญ ควรปราศจากเสียง ฝุ่น กลิ่น คิว และมลภาวะอื่นๆ แสงสว่างพอเหมาะ ขนาดห้องเรียนควรมีความเพียงพอกับจำนวนผู้ที่เรียน และเหมาะสมกับระดับการศึกษา

๓. อาคารประกอบ และห้องพิเศษ โรงเรียนควรมีห้องพิเศษ เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องหัตถศึกษา ห้องศิลปะและดนตรี ห้องประชุม ห้องอุปกรณ์การสอน และห้องอนามัย ในส่วนของอาคารประกอบที่จำเป็น เช่น ส้วม โรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติงานวิชาการ เรือน หรือการครัว เป็นต้น ซึ่งห้องต่างๆ ดังกล่าวควรต้องมีอุปกรณ์จำเป็นตามหลักสูตรครบครันด้วย

๔. บริเวณโรงเรียน ควรคำนึงถึงสภาพความปลอดภัยของผู้เรียน มีรั้วล้อมรอบ ไม่มีน้ำขัง ตกแต่งบริเวณให้สวยงามร่มรื่น เหมาะในการจัดกิจกรรม และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน ควรมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น เพื่อให้ได้อาศัยร่มเงาในยามแดดร้อนได้

๕. สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความต้องการด้านการจัดการศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลมากในด้านการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์

สรุปได้ว่า การสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง การจัดสถานที่ในการจัดการเรียน การสอนธรรมศึกษา ที่อุปกรณ์การเรียน มีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน มีการแยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นอย่างชัดเจน มีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสิ่งแวดล้อมและมีบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่น มีสิ่งแวดล้อมที่ลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จำเป็นจะต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนหรือวัสดุ มีอุปกรณ์การสอนหลายๆ อย่างนำมาใช้ประกอบการเรียน การสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ จึงทำให้สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ในด้านการกระตุ้นความสนใจต่อสิ่งที่เรียน เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมจริง ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเป็นตัวอย่างสำหรับการ เรียนรู้กระบวนการ หรือความคิดรวบยอดที่สลับซับซ้อน สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในรูปของ กิจกรรมต่างๆ และสร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และพระสอนศีลธรรมใน

โรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งความหมาย ประเภท คุณค่า หลักการเลือก ขั้นตอนการผลิตสื่อ หลักการประเมินการใช้ และการเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน

๒.๕.๑ ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครู และนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และบรรลุคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด^{๔๕} สื่อการเรียน คือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติที่ดีตามที่ต้องการ ได้แก่ หนังสือ แผนภูมิ เอกสาร รูปภาพ สไลด์ เทป และเครื่องมือต่างๆ^{๔๖} เป็นตัวกลางที่ใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ อาจจะมาจากผู้สอนหรือความรู้อื่นๆ ไปยังผู้เรียนนั่นเอง ซึ่งแหล่งความรู้อื่นๆ ก็อาจจะหมายถึงวิทยากร หรือบุคลากรในชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านนั้นๆ ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมาย^{๔๗}

คำว่า “สื่อ” หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยในการถ่ายทอดเรื่องราว ข่าวสาร ความรู้ เหตุการณ์ แนวความคิด สถานการณ์ ฯลฯ ที่ผู้ส่งสารต้องการส่งไปยังผู้รับ ส่วนสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษา ให้ความรู้แก่ผู้เรียน^{๔๘}

สื่อ (Media) ก็คือตัวกลางหรือช่องทางผ่านของสารจากผู้ส่งไปสู่ผู้รับ ให้เข้าใจตรงกัน ส่วนสื่อการศึกษา (Education Media) หมายถึง อุปกรณ์ วัสดุ และวิธีการที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน หรือใช้สื่อสาร เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๙} สื่อการเรียนการสอน จึงเป็นพาหนะ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอน และตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ยิ่งขึ้น หรือเร็วยิ่งขึ้น^{๕๐} ดังนั้นสื่อการสอน คือ ตัวกลางที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี^{๕๑}

^{๔๕} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (กรุงเทพมหานคร: กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๐), หน้า ๑๖๒-๑๖๓.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๗.

^{๔๗} ชลียา ลิ้มปิยากร, เทคโนโลยีการศึกษา, (ธนบุรี: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๓๖), หน้า ๓๓.

^{๔๘} อำภา บุญช่วย, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๗), หน้า ๙๙.

^{๔๙} อำนวย เดชชัยศรี, สื่อการศึกษาพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๕๐} วัฒนาพร ระงับทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอลทีเพรสจำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๗.

^{๕๑} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๘๙.

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นความรู้ และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียนโดยผ่านวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการต่างๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความหมายของบทเรียนได้ตรงตามที่ครูผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ก็ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนได้ทั้งสิ้น

๒.๕.๒ ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนนั้นมีมากมายหลายชนิด และได้พัฒนาให้เกิดความทันสมัยอยู่เสมอตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ได้มีนักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้กำหนด และจัดแบ่งประเภทสื่อการเรียนการสอนไว้หลายชนิด เช่น สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ๓ ประเภท คือ^{๕๒}

๑. สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ สื่อเล็กๆ ที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง และตัวอักษรในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือเรียน ตำราของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ป้ายนิเทศ फिल्मภาพยนตร์ แผ่นภาพเลื่อน फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียง โดยสรุปแล้ว แบ่งย่อยได้เป็นวัสดุที่นำเสนอความรู้ด้วยตัวมันเอง และวัสดุที่ต้องอาศัยสื่อประเภทเครื่องกลไกเป็นตัวนำเสนอความรู้

๒. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สื่อใหญ่ที่ทำตัวกลาง หรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังครู และนักเรียน ต้องอาศัยวัสดุมาใส่ในตัวของมัน สื่อประเภทนี้ ได้แก่ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพเลื่อน เครื่องฉายข้ามศีรษะ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ เครื่องเล่นแผ่นเสียง

๓. สื่อประเภทวิธีการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ครู และนักเรียน จัดขึ้นทั้งใน และนอกห้องเรียน เช่น การสาธิตการแสดงบทบาท การแสดงละคร และหุ่น การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ การสอนโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ เป็นต้น

สื่อทางการศึกษาสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามทัศนะของผู้รู้ แต่ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาแบ่งประเภทของสื่อออกเป็น ๓ ชนิด ได้แก่^{๕๓}

๑. สื่ออุปกรณ์ (Hardware) คือ ช่องทางผ่านของตัวผู้มีความรู้ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

๒. สื่อวัสดุ (Software) คือ ตัวผู้มีความรู้ เช่น เป็นภาพโปร่งใส फिल्मสไลด์ ภาพถ่าย บัตรภาพ บัตรคำ แถบบันทึกภาพ แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง ภาพโฆษณา फिल्म ภาพยนตร์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒-๑๓.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑-๒.

๓. วิธีการ (Technique) คือ ขั้นตอนในกระบวนการของการนำเสนอเนื้อหา โดยอาศัยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

นอกจากนี้ สื่อการสอนสามารถจำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ^{๕๔}

๑. สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเองซึ่งจำแนกย่อยได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเอง และที่ต้องอาศัยอุปกรณ์อื่น ช่วยในการถ่ายทอดความรู้ เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง แผ่นซีดี फिल्मภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น

๒. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉายภาพ แผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นซีดี เป็นต้น

๓. สื่อประเภทเทคนิค และวิธีการ หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิด หรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถจะนำสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ มาใช้ช่วยในการสอนได้ เช่น เกม และการจำลอง การสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน เมื่อจัดแบ่งตามลักษณะ และรูปแบบของการนำมาใช้ สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ สื่อประเภทวัสดุ เช่น ภาพถ่าย ภาพเขียน บัตรคำ แผ่นโปร่งใส และแผ่นภูมิ เป็นต้น สื่อประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่น แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น และสื่อประเภทวิธีการ ได้แก่ การจัดกิจกรรม การแสดง บทบาทสมมติ การจัดนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

๒.๕.๓ คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน

คุณค่าของสื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในวงการศึกษา มีอยู่หลายประการ คือ^{๕๕}

๑. สื่อช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว แม้จะเป็นเนื้อหาที่ซับซ้อน
๒. สื่อช่วยสร้างความสนใจไม่เฉพาะชั้นเด็กเล็ก แต่สามารถใช้เป็นเครื่องกระตุ้นความสนใจได้ดีในผู้ใหญ่อีกด้วย
๓. สื่อช่วยสร้างความสนใจตรงกัน จัดความสับสนในผู้เรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน
๔. สื่อประเภทกิจกรรม จะส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน
๕. สื่อสามารถส่งเสริมให้แต่ละบุคคลสามารถเรียนรู้ตามความสนใจ ความสามารถ และความสนใจของตนเอง

^{๕๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๓.

^{๕๕}กฤษมนต์ วัฒนานรงค์, เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๖), หน้า ๖๑.

๖. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้า หรือศึกษาในสิ่งที่ต้องการ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

๗. สื่อที่ได้มีการทดสอบแล้ว สามารถใช้แทนการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการลดกิจกรรมด้านการสอนของครูลง ทำให้ครูมีเวลาจัดประสบการณ์ด้านอื่นๆ

๘. สื่อช่วยสร้างความมั่นใจให้ผู้สอน ทำให้ทั้งผู้สอน และนักเรียนมีบรรยากาศในการเรียนที่น่าสนใจ

๙. สื่อทำให้การสอนทันสมัยอยู่เสมอ การใช้เทคโนโลยีตลอดจนการผลิตสื่อใหม่ๆ ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น

สื่อการเรียนการสอนใช้ประโยชน์ได้ทั้งผู้เรียน และผู้สอน มีรายละเอียด ดังนี้^{๕๖}

๑. ในด้านตัวผู้เรียน สื่อการสอนมีประโยชน์ ดังนี้

๑.๑ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนที่ย่อยยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

๑.๒ สื่อจะช่วยกระตุ้น และสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนทำให้เกิดความสนุก และไม่รู้สึกลำบากต่อการเรียน

๑.๓ การใช้สื่อทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจร่วมกัน เกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่ใช้เรียนนั้น

๑.๔ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และผู้สอนด้วย

๑.๕ ช่วยเสริมสร้างลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อการเรียนเหล่านั้น

๑.๖ ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนรู้เป็นรายบุคคล

๒. ในด้านตัวผู้สอน สื่อการเรียนการสอนมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

๒.๑ ช่วยให้บรรยากาศการสอนน่าสนใจมากขึ้น ผู้สอนมีความกระตือรือร้น เชื่อมมั่นในตนเองในการดำเนินการสอนมากขึ้น

๒.๒ สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในการเตรียมเนื้อหา เพราะบางครั้งอาจจะให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้ด้วยตนเอง

๒.๓ เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอ การเตรียม และผลิตวัสดุใหม่ๆ เพื่อใช้ เป็นสื่อการสอนตลอดจนคิดค้นเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้น่าสนใจยิ่งขึ้น

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๘.

สรุปได้ว่า คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน จะพิจารณาจากความน่าสนใจ สร้างแรงจูงใจ และเร้าความสนใจ ทำสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น สร้างองค์ความรู้ที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จริง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ที่ทันสมัย

๒.๕.๔ ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนโดยทั่วไปมีขั้นตอนที่สำคัญ ๔ ขั้นตอน คือ^{๕๗}

๑. การเลือก ควรรู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ถ้าเป็นประเภทวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ว่ามาหรือยังควรจะเป็นสิ่งที่หาได้ง่าย และมีความคงทน หยิบใช้ได้สะดวก ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่าและประหยัด

๒. ขั้นตอนการเตรียม สื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ครูควรจะได้ทดลองใช้ดูเสียก่อน ก่อนถึงเวลาใช้ต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อม เรียงลำดับสิ่งที่จะใช้ก่อนหลังไว้เพื่อความรวดเร็วไม่สับสนเมื่อนำสื่อไปใช้สอนจริง

๓. ขั้นตอนการนำไปใช้ ซึ่งเป็นขั้นที่ครูนำสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ฟัง หรือได้สัมผัส เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจได้เร็วแจ่มแจ้ง ชัดเจน สื่อบางชนิดเมื่อใช้เสร็จแล้วอาจแสดงไว้ให้ผู้เรียนได้ดูที่บอร์ด ห้องสมุด หรือกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ถ้าเป็นเครื่องจะต้องเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๔. ขั้นตอนการประเมินผล หลังจากที่ได้ใช้สื่อแต่ละอย่างแล้ว ครูควรจะได้มีการประเมินผลการใช้สื่อการสอนนั้นๆ เพื่อหาข้อบกพร่องทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาแก้ไขปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงสำหรับการสอนครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การใช้สื่อการสอนนั้น อาจจะใช้เฉพาะขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการสอน หรืออาจจะใช้ในทุขั้นตอนก็ได้ ดังนี้^{๕๘}

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ทำการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังเรียน สื่อที่ใช้ในขั้นนี้ ควรจะเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้างๆ หรือจะแสดงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในครั้งก่อน ยังมิใช้สื่อที่เน้นเนื้อหาเจาะลึกอย่างแท้จริง อาจเป็นสื่อที่เป็นแนวปัญหา หรือบัตรปัญหาเป็นต้น

ขั้นดำเนินการสอน หรือประกอบกิจกรรมการเรียน เป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียนเพราะถือเป็นขั้นที่จะให้ความรู้ในเนื้อหาอย่างละเอียด เพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนต้องเลือกสื่อให้ตรงกับเนื้อหา และวิธีสอน หรืออาจจะใช้สื่อหลายรูปแบบก็ได้ ต้องมีการจัดลำดับ ขั้นตอนการใช้สื่อให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การใช้สื่อในขั้นนี้จะต้องเป็นสื่อที่เสนอความรู้อย่าง

^{๕๗} ฉลวย พร้อมมูล, เทคโนโลยีการสอน: การออกแบบและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๑.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๐๔ – ๑๐๕.

ละเอียดถูกต้องและชัดเจนแก่ผู้สอนเอง เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นโปสเตอร์ แผนภูมิ วีดิทัศน์ เทปเสียง หรือชุดการสอน เป็นต้น

ขั้นวิเคราะห์และปฏิบัติ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองนำความรู้ทางด้านทฤษฎี หรือหลักการที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในชั้นฝึกหัด โดยการลงมือปฏิบัติเอง สื่อในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่เป็นประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนได้ขบคิด โดยผู้เรียนเป็นผู้ใช้สื่อเองมากที่สุด เช่น ภาพบัตรปัญหา เทปเสียง สมุดแบบฝึกหัด หรือชุดการเรียนรู้ เป็นต้น

ขั้นสรุปบทเรียน เป็นขั้นของการเรียนการสอน เพื่อการย้ำเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขั้นสรุปนี้ควรใช้ระยะเวลาสั้นๆ เช่นเดียวกับขั้นนำ สื่อที่ใช้สรุปจึงควรครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมดโดยย่อ และใช้เวลาน้อย เช่น แผนภูมิ และแผ่นโปสเตอร์ เป็นต้น

ขั้นประเมินผู้เรียน เป็นขั้นทดสอบว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ หรือเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใด และบรรลุตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ หรือไม่ สื่อในขั้นนี้มักจะเป็นคำถามจากเนื้อหาบทเรียน โดยอาจมีภาพประกอบด้วยก็ได้ อาจจะนำบัตรคำ หรือสื่อต่างๆ ที่ใช้ในขั้นกิจกรรมการเรียนมาถามอีกครั้งหนึ่ง และอาจเป็นการทดสอบโดยการปฏิบัติจากสื่อ หรือการกระทำของผู้เรียน เพื่อทดสอบว่าผู้เรียนมีความสามารถ มีทักษะจากการฝึกปฏิบัติจริงอย่างถูกต้องครบถ้วน หรือไม่

สรุปได้ว่า การนำสื่อการสอนในห้องเรียน คือ การใช้สื่อประกอบในกระบวนการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าไม่มีสื่อการสอนชนิดใดๆ ที่จะทำหน้าที่แทนครูได้อย่างสมบูรณ์ และการใช้สื่อในการเรียนการสอนครูจะต้องใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการสอน จุดมุ่งหมาย จังหวะ เวลา จิตวิทยาการเรียนรู้ และบุคลิกภาพของครูประกอบด้วย

๒.๕.๕ การประเมินการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ ครูผู้ใช้สื่อการสอน ผู้เรียน และสื่อการสอน ดังนั้น การประเมินผลการใช้สื่อการสอนจึงต้องประเมินจากองค์ประกอบทั้งสามรวมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดระเบียบการเรียนการสอนครั้งต่อไป การประเมินผลระบบการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นสามารถดำเนินการได้ ๓ ลักษณะดังต่อไปนี้ คือ^{๕๙}

๑. การประเมินผลกระบวนการสอน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือไม่ ทั้งในด้านผู้สอน สื่อการสอน และวิธีสอน โดยในการประเมินผลนี้สามารถทำได้ทั้งในระยะก่อนสอน ระหว่างสอน และหลังการสอน

๒. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่ามีเกณฑ์เท่าใด การประเมินผลสามารถกระทำได้ เช่น จุดประสงค์ที่เป็นทักษะพิสัยอาจจะต้องเป็นการวัดกระบวนการของพฤติกรรม การตอบคำถามแบบปรนัย แต่ถ้าเป็นจุดประสงค์เชิงจิตพิสัย การประเมินผลอาจต้องใช้การสังเกตเป็นเวลานาน

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๙.

๓. การประเมินสื่อ เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าสื่อการสอนที่นำมาใช้นั้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง และเวลาที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อเริ่มใช้สื่อ ผู้สอนควรบันทึกการประเมินสื่อเก็บไว้ในแฟ้มส่วนตัว เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้สื่อในโอกาสต่อไป ด้วย

นอกจากการใช้สื่อการสอนตามขั้นตอนต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนควรจะต้องมีการวิเคราะห์เช่นกันว่า การใช้สื่อมีความเหมาะสม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ดังนั้น จึงต้องมีการประเมินการใช้สื่อตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้^{๖๐}

๑. ประเมินการวางแผนการใช้สื่อ เพื่อดูว่าสิ่งต่างๆ ที่วางไว้สามารถดำเนินไปตามแผนหรือไม่ หรือเป็นไปเพียงตามหลักการทฤษฎี แต่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้ จึงต้องเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อการแก้ไขปรับปรุงในการวางแผนครั้งต่อไป

๒. ประเมินกระบวนการใช้สื่อ เพื่อดูว่าการใช้สื่อในแต่ละขั้นตอนประสบปัญหา หรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร และมีการเตรียมการป้องกันไว้หรือไม่

๓. ประเมินผลที่ได้จากการใช้สื่อ เป็นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรงว่าเมื่อเรียนแล้วผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ หรือไม่ และผลที่ได้นั้นเป็นไปตามเกณฑ์ หรือต่ำกว่า

สรุปได้ว่า หลักการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน จะต้องประเมินจากองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้าน ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ เพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางออกไป

๒.๕.๖ การเก็บและบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในอันที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา การจัดเก็บ และบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อมีการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอนแล้ว ก็ควรจะมีการเก็บรักษาเพื่อจะทำให้สื่ออยู่ในสภาพที่ดี และใช้งานได้นานๆ การเก็บรักษาสื่อบางประเภท เช่น ภาพพลิก บัตรคำ แถบประโยค แผนภูมิ หากเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ มักจะมีวิธีการเก็บรักษาระบุไว้ ดังนั้น การเก็บรักษาควรรักษาจากคู่มือหลังการใช้สื่อแล้ว ควรเก็บรักษาให้พร้อมที่จะใช้งานในครั้งต่อไป สื่อบางชนิดต้องเก็บในที่มืดซิด เพื่อป้องกันแมลงหรือหนูกัดได้ และเมื่อสื่อเกิดการชำรุดเสียหายควรรู้จักวิธีซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดีด้วย^{๖๑}

การจัดเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพสามารถแบ่งสื่อการเรียนการสอนออกเป็น ๔ ประเภท คือ วัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ อุปกรณ์ และเครื่องมือ โดยการ จัดเก็บ และบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ การตรวจสอบสภาพของสื่อ การลงทะเบียน การจัดหมวดหมู่ การจัดทำบัตรรายการ การจัดเตรียมให้บริการ การจัดเก็บวัสดุ

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๖-๑๐๗

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๗.

ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ และไม่ใช่สิ่งพิมพ์ และการให้บริการ^{๖๒} การจัดเก็บสื่อการสอนเพื่อการบริการ สื่อการสอนชนิดต่างๆ ควรจะได้จัดวาง และเก็บเป็นระเบียบเพื่อสะดวกแก่นำไปใช้ และการค้นหา หลักทั่วไปในการจัดเก็บมี ดังนี้^{๖๓}

๑. จัดเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน สื่อที่มีผู้ใช้ประจำ และสม่ำเสมอควรจัดไว้ในที่สะดวกแก่การหยิบใช้

๒. การจัดวางเพื่อสร้างความสนใจในการใช้ เป็นการจัดโดยมีการวางเป็นระเบียบ และมีจุดเด่นที่จะดึงดูดความสนใจให้ผู้ใช้บริการ

๓. จัดเพื่อความปลอดภัย สื่อการสอนที่ราคาแพงถูกหยิบฉวยง่าย ควรมีการป้องกันความปลอดภัย

๔. การจัดเพื่อป้องกันอัคคีภัย มีระบบในการป้องกันที่จะเกิดขึ้น เช่น เครื่องดับเพลิง

๕. จัดเก็บในที่เหมาะสม เช่น อุปกรณ์บางอย่างถ้าอุณหภูมิร้อนไปก็จะเกิดความเสียหาย หรือมีฝุ่นเกาะก็จะใช้งานไม่ได้ เป็นต้น

ส่วนการบำรุงรักษาสื่อการสอน สื่อการสอนมีไว้เพื่อใช้ และบริการจึงจำเป็นต้องบำรุงรักษา เพื่อจะได้ใช้งานได้มากที่สุด สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการรักษาสื่อการสอนมี ดังนี้

๑. ควรตรวจสอบวัสดุวัสดุทัศนูปกรณ์เมื่อเลิกใช้ หากมีการเสียหายควรซ่อมแซมทันที ถ้าซ่อมเองได้

๒. สถานที่ที่ใช้ซ่อมแซมควรสะดวกอยู่ใกล้ และมีเครื่องมือในการซ่อมแซม

๓. ทัศนูปกรณ์ที่เสียหายมาก ควรส่งให้บริษัทเป็นผู้ซ่อมแซม จึงควรมีงบประมาณเพื่อซ่อมแซม

๔. ควรมีการกำหนดเวลาในการตรวจสอบสภาพเครื่องมือ และทำความสะอาดเครื่องมือเป็นระยะ

๕. การให้บริการยืมวัสดุ และเครื่องมือ ควรมีข้อพึงระวังในการใช้ด้วยเพื่อจะได้รักษาเครื่องมือให้ใช้ได้เวลานาน

๖. บุคลากรในงานสื่อการสอน ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ในการใช้เครื่องมือได้ถูกต้อง และรู้จักบำรุงรักษาเครื่องมืออื่นๆ

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่ใช้สำหรับถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นความรู้ และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน โดยผ่านวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่างๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแบ่งสื่อออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ สื่อประเภทวัสดุ สื่อประเภทอุปกรณ์ และสื่อประเภทวิธีการ ด้านคุณค่าของ

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๓.

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๕-๒๑๖.

สื่อการเรียนการสอน จะพิจารณาจากความน่าสนใจ ได้รับความสนใจ ทำสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สำหรับการเลือกสื่อการเรียนการสอนมาใช้ในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ นั้น ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะในการเลือกใช้ พร้อมทั้งรู้จักแหล่งที่มีสื่อการเรียนการสอนอยู่ และจะต้องมีการจัดเตรียมสิ่งต่างๆ ให้พร้อมก่อนลงมือปฏิบัติการสอนการใช้สื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูจะต้องระลึกรู้เสมอว่า ไม่มีสื่อการสอนชนิดใดๆ ที่จะทำหน้าที่แทนครูได้อย่างสมบูรณ์ ครูจะต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวิธีการสอน จุดมุ่งหมาย จังหวะ เวลา จิตวิทยาการเรียนรู้ เมื่อมีการใช้สื่อการสอนแล้วก็ต้องมีการประเมินผลการใช้สื่อการสอนนั้น ซึ่งสามารถทำได้ ๓ ลักษณะ คือ การประเมินผล กระบวนการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และประเมินสื่อการสอน สำหรับการผลิตสื่อการสอน มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอยู่ ๓ ประการ คือ เทคนิคการผลิต ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิต และการออกแบบจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และการผลิตสื่อการเรียนการสอนยังต้องคำนึงถึงเรื่องวิธีการสอนแบบต่างๆ ด้วย ด้านการจัดเก็บสื่อการสอนควรมีการตรวจสอบสภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ และจัดทำรายละเอียด เพื่อให้สะดวกในการตรวจสอบ และนำออกมาใช้งาน

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญอันหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ครูจะทราบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือไม่เพียงใด ก็โดยการวัดผลและประเมินผลนั่นเอง ดังนั้น นอกเหนือจากครูจะมีความรู้ด้านเนื้อหา และวิธีการสอนแล้ว ครูจะต้องมีความรู้ด้านการวัดผลและประเมินผลด้วยว่า การวัดผลและประเมินผลหมายถึงอะไร วัดและประเมินผลอะไร วัดและประเมินผลอย่างไร และใช้ผลของการวัดและประเมินอย่างไร^{๒๔}

๒.๖.๑ ความหมายของการวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผล มีคำศัพท์หลายคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน จำเป็นต้องให้นิยามความคล้ายคลึงกัน คือ^{๒๕}

๑. การวัด (Measurement) คือ การให้ตัวเลขกับลักษณะที่กำหนด
๒. การประเมินผล (Evaluation) คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่วัดตามเกณฑ์ภายใน และภายนอก
๓. การตรวจสอบ (Testing) คือ การวัดลักษณะโดยการสุ่มลักษณะบางอย่างออกมาทำการวัดเพื่อประโยชน์ในการบรรยายสรุป
๔. การตีความ (Assessment) คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่วัดโดยอิงกับสิ่งแวดล้อม

^{๒๔} สมศักดิ์ สีนธุระเวช, การประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๑), หน้า ๑.

^{๒๕} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๕.

๕. การตีราคา (Appraisal) คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่วัดโดยอิงกับเกณฑ์ หรือหลักการ

การวัดผลทางการศึกษานั้นจะมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใช้และพบบ่อยอยู่ ๓ คำ คือ การทดสอบ การวัดผล และการประเมินผล ซึ่งมักจะเกิดความเข้าใจสับสนอยู่เสมอ จึงขอทำความเข้าใจถึงคำศัพท์ทั้ง ๓ คำนี้เสียก่อน คือ^{๖๖}

๑. การทดสอบ (Testing) เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งจำนวน หรือปริมาณ ของคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การประเมินค่า กระบวนการทดสอบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป คือ การนำแบบทดสอบซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคำถาม ไปกระทำให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา เช่น พูด บอก อธิบาย เขียน ปฏิบัติ (กระทำ) ฯลฯ ที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของแบบทดสอบ กระบวนการ นี้จะสำเร็จเสร็จสิ้นเมื่อผู้สอบได้แสดงพฤติกรรมตอบสนองมาเรียบร้อยแล้ว ผู้สอบที่ไม่ตอบโดยส่ง กระดาษเปล่า จะถือว่าผู้นั้นสอบไม่ผ่าน การทดสอบกระทำได้หลายวิธี เช่น การสอบปากเปล่า ทดสอบภาคปฏิบัติ หรือทดสอบโดยการเขียนตอบ เป็นต้น

๒. การวัดผล (Measurement) หมายถึง การใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะค้นหา คำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นปริมาณ หรือคุณภาพ ที่มีความหมายแทนพฤติกรรม หรือคุณลักษณะ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแทนผลงานที่แต่ละคนจะแสดงออกมา เช่น การวัดความสูง การชั่งน้ำหนัก การให้คะแนน การตอบข้อสอบถาม เป็นต้น ในการทดสอบเมื่อผู้สอบได้ตอบคำถาม หรือส่ง กระดาษคำตอบให้ครูแล้วก็สันนิษฐานว่าสิ้นสุดการทดสอบ การวัดผลจะเริ่มตั้งแต่ครูตรวจข้อสอบของ นักเรียนแล้วให้คะแนนออกมา การวัดผลการศึกษานอกจากจะใช้แบบทดสอบเครื่องมือนำไปสู่การ วัดผลแล้ว ยังมีอีกหลายประการที่จะใช้วัดได้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ ฯลฯ ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้เหมาะสมที่จะใช้วัดลักษณะแต่ละอย่างแตกต่างกัน

๓. การประเมินผล หรือประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้ จากการวัดผลมาพิจารณา เพื่อหาข้อสรุป หรือประเมินค่า หรือตีราคา อาจกล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นการนำ ข้อมูลที่รวบรวมได้มาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ การประเมินผลนี้ผู้ประเมินจะต้องมีข้อมูลมาก เพียงพอ เพื่อนำมาเปรียบเทียบพิจารณากันรอบคอบ แล้วจึงสรุปออกมาว่า ดี-เลว-ได้-ตก- เก่ง-อ่อน ได้ระดับคะแนน ๔ ๓ ๒ ๑ หรือ ๐ เป็นต้น

การวัดผล (Measurement) หมายถึง การใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งในการค้นหา หรือการตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นปริมาณ หรือมีความหมายแทนพฤติกรรม หรือคุณลักษณะ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแทนผลงานที่แต่ละคนแสดงออกมา เช่น การวัดความสูง การชั่งน้ำหนักของเด็ก การให้คะแนนการตอบข้อสอบถามของนักเรียน หากจะพูดถึงความหมายของการวัดผลอย่างสั้น ๆ จะ ได้ว่า การวัดผล คือ การกำหนดตัวเลขแทนคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมที่ต้องการด้วยระเบียบวิธีที่ เชื่อถือได้^{๖๗}

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕ - ๕๖.

^{๖๗} สนิท เจริญธรรม, การวัดผล ประเมินผล, (นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๐), หน้า ๑-๑๒.

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การนำเอา ข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาพิจารณา เพื่อหาข้อสรุปหรือข้อตัดสิน เช่น ดี-เลว-ผ่าน-ไม่ผ่าน-เก่ง-อ่อน ได้ระดับคะแนน ก, ข, ค, ง หรือ จ เป็นต้น สำหรับการประเมินผลการเรียนนั้น เป็นการได้ข้อมูลตัวเลข หรือข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลข สำหรับการตัดสิน เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน หรือเพื่อค้นหาปัญหาต่างๆ ด้านการเรียนการสอน

คำว่า “วัดผล” และ “ประเมินผล” บางครั้งใช้ควบคู่กันไป เช่น วัดและประเมินผล เพื่อเน้นว่าต้องการได้ข้อมูลตัวเลขเพื่อนำมาพิจารณาตัดสินผลต่อไป

การจะวัด และประเมินผลด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวัด โดยทั่วไป การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จะวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้รวม ๓ ด้านคือ

๑. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา หรือด้านสมอง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆ ตามระดับความซับซ้อนจากน้อยไปหามากได้ ๖ ระดับคือ

๑.๑ ความรู้ความจำ

๑.๒ ความเข้าใจ

๑.๓ การนำไปใช้

๑.๔ การวิเคราะห์

๑.๕ การสังเคราะห์

๑.๖ การประเมินค่า

๒. ด้านจิตพิสัย (Affective domain) ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ของบุคคลซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๕ ระดับ คือ

๒.๑ การรับรู้

๒.๒ การตอบสนอง

๒.๓ การให้คุณค่า

๒.๔ การจัดระบบคุณค่า

๒.๕ การพัฒนาลักษณะนิสัยจากค่านิยม

๓. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความสามารถ และทักษะในการใช้กล้ามเนื้อ หรือกิจกรรมที่ต้องอาศัยการประสานงานกับประสาทที่ควบคุมกล้ามเนื้อ ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๖ ระดับ คือ

๓.๑ การรับรู้

๓.๒ เตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติ

๓.๓ การปฏิบัติตามแบบหรือแนวทางที่กำหนด

๓.๔ การปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

๓.๕ การปฏิบัติอย่างชำนาญ

๓.๖ การปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์

ในการวัดและประเมินการเรียนรู้นั้น ผู้ประเมินจากกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมินไว้ในจุดประสงค์ จุดประสงค์ข้อหนึ่งๆ อาจใช้ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว หรือใช้เพื่อประเมินพฤติกรรมที่ซับซ้อนหลายๆ ด้านก็ได้

จุดประสงค์ในการเรียนรู้ซึ่งจำแนกออกได้เป็น ๓ ด้าน นั้นมิได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเสมอ ในการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการประเมินในจุดประสงค์นั้น ผู้ประเมินจึงควรพิจารณาลักษณะเด่น หรือจุดเน้นของพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นหลัก

นอกเหนือจากการประเมินผลการเรียนด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แล้วหลักสูตรฉบับปรับปรุงได้เน้นการประเมินด้านกระบวนการด้วย ซึ่งสามารถทำได้ทั้ง ๓ ด้าน คือ

๑. ส่วนความรู้ความคิด เช่น วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยมีข้อมูลประกอบเป็นเหตุเป็นผล มีเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือประกอบการประเมินทางเลือก สามารถหาทางเลือก หรือกำหนดขั้นตอนปฏิบัติได้ สอดคล้องกับผลที่ต้องการ เป็นต้น

๒. ส่วนการปฏิบัติ เช่น ปฏิบัติอย่างมีแผน ปฏิบัติเป็นขั้นตอนครบถ้วน ปฏิบัติไปตรวจสอบไป และปรับปรุงไป เป็นต้น

๓. ส่วนความรู้สึก เช่น เห็นโทษเห็นข้อบกพร่องของสิ่งที่ไม่เหมาะสม เห็นคุณค่า ความสำคัญในการที่จะยกระดับการคิด การปฏิบัติให้ดีขึ้น ใจกว้างรับฟังความคิดที่หลากหลาย มีความเป็นระบบระเบียบ ใช้เหตุผลเสมอ พอใจในผลงานการกระทำที่สำเร็จด้วยตนเอง แสดงความสนใจพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

ทั้งนี้ ครูอาจใช้สถานการณ์ในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสื่อกลางของการกระตุ้น ให้เด็กแสดงพฤติกรรม หรือใช้แบบวัดผลที่สร้างอิงเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือใช้สถานการณ์อิสระจากบทเรียนเป็นกรณีตัวอย่างยกมาสร้างแบบวัดผลให้นักเรียนได้คิด ได้วิเคราะห์ และตอบคำถามก็ได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ ๓ ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ไม่สามารถแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด การเรียนที่สมบูรณ์จำเป็นต้องพัฒนาพฤติกรรมทั้ง ๓ ด้าน อย่างประสานสัมพันธ์กันพร้อมที่จะเน้นกระบวนการเรียนควบคู่ไปด้วย และประเมินผลการเรียน ควรที่จะทำอย่างต่อเนื่อง และทำเป็นระยะๆ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้ (๑) การประเมินผลก่อนเรียน (Placement Evaluation) การประเมินส่วนนี้ มุ่งหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่าผู้เรียนมีพื้นฐาน ทักษะเบื้องต้น ตลอดจนความพร้อมด้านอื่นๆ และอยู่ในสถานะที่จะสามารถเริ่มเรียนบทเรียนใหม่ได้ หรือไม่ (๒) การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation) การประเมินส่วนนี้มุ่งหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีปัญหาในการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง (๓) การประเมินผลหลังเรียน หรือการประเมินผลปลายภาคเรียน (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนว่า มีความรู้ระดับใด ควรสอบผ่านหรือไม่ผ่าน

๒.๖.๒ เครื่องมือการวัดผลการเรียน

๑. ชนิดของเครื่องมือการวัดผล เครื่องมือการวัดผลมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะวิธีใช้ และประโยชน์ต่างกัน การใช้เครื่องมือวัดผลแต่ละชนิดมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทราบลักษณะประโยชน์ และข้อจำกัดต่างๆ ของเครื่องมือเหล่านั้น จึงจะสามารถใช้เครื่องมือวัดผลในการรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือวัดผลการเรียนที่สำคัญมี ดังนี้

๑.๑ แบบทดสอบ หมายถึง ชุดของคำถาม หรือกลุ่มของงานที่สร้างขึ้นเพื่อเราให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมา แบบทดสอบมีหลายประเภทแล้วแต่จะใช้เกณฑ์ใดในการจำแนก เช่น

๑.๑.๑ จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง ได้แก่ แบบทดสอบที่ครูสร้าง และแบบทดสอบมาตรฐาน

๑.๑.๒ จำแนกตามจุดประสงค์ในการวัด ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบวัดความถนัด และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ

๑.๑.๓ จำแนกตามรูปแบบคำถาม และวิธีตอบ ได้แก่ แบบทดสอบอัตนัย และแบบทดสอบปรนัย

๑.๑.๔ จำแนกตามลักษณะการตอบ ได้แก่ แบบทดสอบภาคปฏิบัติ แบบทดสอบเขียนตอบ และแบบทดสอบด้วยวาจา

๑.๑.๕ จำแนกตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลความเร็ว และแบบทดสอบความสามารถสูงสุด

๑.๒ การสังเกต เป็นเครื่องมือวัดผลโดยการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ของผู้สังเกตเป็นเครื่องมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตา (เพื่อดู) และหู (เพื่อฟัง) เก็บข้อมูลตามที่ปรากฏโดยไม่แปลความหมายของข้อมูลนั้นตามความนึกคิดของผู้สังเกต

๑.๓ แบบสำรวจรายการ เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกตอย่างหนึ่ง โดยใช้ผู้สังเกตทำเครื่องหมายลงในรายการที่สังเกตได้ แบบสำรวจรายการเป็นเครื่องมือวัดผลที่ใช้ตรวจสอบเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

๑.๔ การบันทึกย่อ เป็นการบันทึกพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่สังเกตได้โดยใช้ข้อความสั้นๆ เกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง

๑.๕ การจัดอันดับคุณภาพ เป็นการพิจารณาเรียงลำดับคุณภาพของงาน หรือลักษณะบุคคลที่อยู่ในประเภทหรือกลุ่มเดียวกัน

๑.๖ การสัมภาษณ์ เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการซักถาม ถามตอบระหว่างครู และนักเรียน ผู้เรียนที่ถูกสัมภาษณ์ และครูผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามในรายละเอียดของข้อคำถามได้ หากมีข้อสงสัยทำให้การสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรงมากขึ้น

๑.๗ แบบสอบถาม เป็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็น ข้อเท็จจริง หรือเรื่องราวต่างๆ จากผู้เรียนที่ให้ตอบแบบสอบถาม คำถามในแบบสอบถามจะมีชนิดคำถาม ปลายเปิด และชนิดคำถามปลายปิด

๑.๘ แบบสังเกต เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อศึกษาสถานภาพทางสังคมของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด เทคนิครวบรวมข้อมูลทางสังคมทำได้หลายวิธี เช่น การทนายใคร่เอ่ย การสร้างสังคม เป็นต้น ผู้ที่ได้รับการเลือกจากสมาชิกในกลุ่มมากอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะผู้นำหรือเป็นดาราประจำกลุ่ม ส่วนผู้ที่ไม่ถูกเลือกเลย อาจกล่าวได้ว่า เป็นแกะดำ หรือผู้มีปัญหาควรได้รับการช่วยเหลือ

๑.๙ การให้ปฏิบัติจริง เป็นการหาข้อมูลโดยการให้ผู้เรียนที่ถูกวัด ปฏิบัติจริง เช่น ให้ทำรายงาน ให้ประดิษฐ์ชิ้นงาน เป็นต้น ในการตรวจผลงานมักใช้เกณฑ์การพิจารณา ๓ ด้าน ควบคู่กันไป ทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และวิธีการ

๑.๑๐ การศึกษารายกรณี เป็นการศึกษาปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างละเอียดลึกซึ้งทุกแง่มุม โดยใช้เครื่องมือหลายๆ ชนิด เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนที่จะค้นหาสาเหตุสำหรับพิจารณาแก้ไขต่อไป

๑.๑๑ การให้จินตนาการ เป็นการศึกษาลักษณะสภาพทางจิตใจของบุคคล โดยให้ผู้เรียนที่ถูกวัดสะท้อนลักษณะของบุคลิกภาพออกมาโดยไม่รู้ตัว เช่น ให้ต่อเติมประโยคจากข้อความที่กำหนดให้ ให้อธิบายภาพที่เลื่อนราง หรือชวนสงสัย ให้แต่งเรื่องตามหัวข้อที่กำหนดให้

๒ การเลือกวิธีการวัด และเครื่องมือการวัดผล พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูต้องการวัดผลมีหลายลักษณะ และวิธีที่จะได้วัดพฤติกรรมเหล่านั้นก็มีหลายลักษณะเช่นกัน ซึ่งวิธีการวัดผลหนึ่งๆ จะวัดได้ดี และเหมาะสม เฉพาะพฤติกรรมบางลักษณะเท่านั้น บางกรณีครูอาจใช้วิธีการวัดหลายอย่างประกอบกัน เพื่อจะวัดผลพฤติกรรมลักษณะหนึ่ง ครูจึงจำเป็นต้องเลือกวิธีการวัดให้เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการวัด

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง การใช้กระบวนการ วิธีการ หรือเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาพิจารณาหาข้อสรุปผลของการเรียนรู้ และตัดสินใจว่าสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกผ่านข้อมูลนั้น เป็นไปตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยเพียงใด ซึ่งครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ลักษณะประโยชน์ และข้อจำกัดของเครื่องมือวัดผลแบบต่างๆ ตลอดจนสามารถใช้เครื่องมือ วัดผลประเมินผลได้เหมาะสม

๒.๗ บริบทของโรงเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒.๗.๑ โรงเรียนพุนพินพิทยาคม

ประวัติโรงเรียน โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๑๒๕ ถนน ธาราธิปไตย ตำบล ท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี บนที่ดินราชพัสดุ เลขที่ สฎ.๑๘๙๑ จำนวน ๓๙ ไร่ ๓ งาน ๓๖ ตารางวา เริ่มก่อตั้งตามโครงการขยายโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาในอำเภอต่างๆ ตามแผนการศึกษาชาติ

ฉบับใหม่ โดยการประสานงานของ นายศรพล คล้ายอุดม ศึกษาธิการอำเภอฟุนพิน ร่วมกับ นายอดิเรก ศรีสุกผล นายอำเภอฟุนพิน ขณะนั้น ๑๐ มิถุนายน ๒๔๙๗ เปิดทำการเรียนการสอนครั้งแรกในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ (ป.๕ ปัจจุบัน) มีนักเรียน จำนวน ๔๕ คน โรงเรียนจึงถือเอาวันนี้ เป็นวันสถาปนา โรงเรียน โดยใช้อักษรย่อ “ส.ญ. ๔” และได้รับการอนุเคราะห์จาก พระอธิการเพื่อน กสสโป (หลวงพ่อดอง) เจ้าอาวาสวัดท่าข้าม ให้ใช้หอฉันเป็นสถานที่เรียน โดยมี นายสมบุรณ์ สวานานนท์ ครูใหญ่โรงเรียนวัดตรณาราม เป็นผู้รักษาการแทนครูใหญ่ และปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน ระยะเวลาที่มี นายสมนึก อินทวิเศษ นางสาว สันธนา วัชรารณณ์ นายบุญ ศรีช่วย นางสาวสุนันท์ เหล่ากุล มาเป็นครูช่วยสอน

๑๑ กันยายน ๒๔๙๗ ราชการได้บรรจุ นายประคอง ทองนพคุณ มาดำรงตำแหน่ง นักการภารโรง ถือเป็นนักการภารโรงคนแรกของโรงเรียน

๑๕ มิถุนายน ๒๔๙๘ ราชการได้บรรจุแต่งตั้ง นายอำนวย คงสำราญ มาปฏิบัติการสอน ซึ่งถือเป็นครูผู้สอนคนแรกของโรงเรียน

๒๐ กันยายน ๒๔๙๘ ราชการได้บรรจุแต่งตั้ง นายนาวี รักษาพรหมณ์ มาปฏิบัติหน้าที่ ครูใหญ่ ถือเป็นผู้บริหารโรงเรียนคนแรก

๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๙ โรงเรียนได้ย้ายสถานที่เรียนจากหอฉันวัดท่าข้าม มาเรียนในอาคารเรียน ชั่วคราว บนที่ดินของโรงเรียนปัจจุบัน โดยได้รับการอนุเคราะห์เรือฉลอม และเรือลากจูง จาก นายเห้ง - นางกิมเลี่ยน และนายเซียง วัชรารณณ์ ขนสัสมาระมาขึ้นทำน้ำในสถานที่ตั้งปัจจุบัน ในปีเดียวกันนี้ ราชการได้ อนุมัติงบประมาณ จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ในการก่อสร้างอาคารเรียน แบบ ป.๔ ขนาด ๔ ห้องเรียน ๑ หลัง ต่อมา ชุมชนได้ร่วมกันต่อเติม อาคารเรียนเป็น ๙ ห้องเรียน เนื่องจากมีปริมาณจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น พ.ศ. ๒๕๑๘ ราชการได้อนุมัติงบประมาณ จำนวน ๘๐๐,๐๐๐ บาท ในการก่อสร้างอาคารเรียน แบบ ๐๓๗ จำนวน ๑ หลัง ปัจจุบันยังคงมีอยู่

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ อนุมัติจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำอำเภอ จึงได้ยุบเลิก การเรียนการสอนเป็นระดับประถมศึกษา ตอนปลาย (ป.๕ - ป.๗) และได้เปิดรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. ๑) เป็นปีแรก และ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนพุนพินพิทยาคม” โดยใช้อักษรย่อ “พ.ค. มีนักเรียนเข้าเรียน จำนวน ๙๐ คน และราชการได้แต่งตั้ง ว่าที่ ร.ต.สมโพธิ พรหมหิตาทร มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปีการศึกษา ๒๕๒๗ รับผิดชอบเข้าโครงการ โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร

ปีการศึกษา ๒๕๒๘ รับผิดชอบเข้าโครงการ การสอนวิชาชีพเพิ่มเติมของเขตการศึกษา ๓

ปีการศึกษา ๒๕๒๙ เป็นโรงเรียนในโครงการ นิเทศภายในของเขตการศึกษา ๓

ปีการศึกษา ๒๕๓๖ เป็นโรงเรียนต้นแบบการแนะแนว โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาห้องสมุด

ปีการศึกษา ๒๕๔๐ เป็นโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๔๕ เป็นโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๔๗ โรงเรียนเข้าร่วมโครงการความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ของสถานศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๔๘ โรงเรียนเป็นศูนย์ ERIC ของเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง รุ่นที่ ๒

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โรงเรียนในฝัน รุ่นที่ ๒

ปีการศึกษา ๒๕๕๗ สถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๖๘}

เอกลักษณ์ของสถาบัน

สัญลักษณ์ เทวรูปพระนารายณ์

วิสัยทัศน์ โรงเรียนพุนพินพิทยาคมจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย ก้าวไกลมาตรฐานสากล

เอกลักษณ์ เรียนดี กีฬาเด่น

อัตลักษณ์ ยิ้ม ไหว้ ทักทายกัน

คติพจน์ สพฺเพสํ สํคฺคฺตํ สามคฺคิ วุฒิสาสฺสิกา

รู้จักสามัคคี มองโลกแต่แง่ดี ลดเงื่อนไขและข้อแม้ส่วนตน มุ่งผลที่เกิดแก่องค์กร

สีประจำโรงเรียน เขียว - เหลือง สีเขียว หมายถึง ความสำเร็จ ความสมหวัง ความสุข ความพึงพอใจ สีเหลือง หมายถึง ความสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล ความมีสัมมาคารวะ ความรู้ ปัญญา สีเขียว + สีเหลือง หมายถึง ความสำเร็จ ความสมหวังที่มาจากพื้นฐานของสติปัญญา ความรู้ ความสุภาพ อ่อนโยน และ ความมีสัมมาคารวะ ทำให้เกิดความสุขในชีวิต

คำขวัญโรงเรียน เรียนดี มีวินัย ใจกว้าง รู้คุณธรรม อักษรย่อ พ.ค.

พันธกิจ

๑. พัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานระดับชาติและระดับสากล
๒. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม หลักสูตร และค่านิยมไทย ๑๒ ประการ
๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและบูรณาการศึกษา^{๖๙}

^{๖๘}โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, ประวัติโรงเรียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.phunphin.ac.th/index.php/ประวัติโรงเรียน.html> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

^{๖๙}โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, เอกลักษณ์สถาบัน., [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.phunphin.ac.th/index.php/เอกลักษณ์สถาบัน.html> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

๒.๗.๒ โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม

ประวัติโรงเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม ตั้งอยู่บนที่ดินสาธารณะประโยชน์ จำนวน ๕๓ ไร่ ของหมู่ที่ ๒ บ้านแท่นแก้ว ตำบลบางเดือน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มก่อสร้างครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยความร่วมมือของโรงเรียนพุนพินพิทยาคม สมัยนายอภิรักษ์ พากะมาก เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มอบหมายให้นายทวี ทองปลุก ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะนั้น และนายสวาท มุสิกะพันธ์ ข้าราชการครูของโรงเรียนมาเป็นผู้ประสานงานในการก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว โดยมีนายเรียม ชัยเจริญ กำนันตำบลบางเดือนขณะนั้น และพระครูประดิษฐ์ธรรมโชติ เจ้าอาวาสวัดจันทร์ประดิษฐารามเป็นแกนนำในการนำชาวบ้านร่วมมือก่อสร้าง

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๖ เปิดทำการสอนเป็นครั้งแรกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ลักษณะโรงเรียนสาขาของโรงเรียนพุนพินพิทยาคม มีนักเรียน ๗๕ คน โดยโรงเรียนพุนพินพิทยาคมได้มอบหมายให้นายสวาท มุสิกะพันธ์ มาทำหน้าที่ครูผู้สอน และผู้ดูแลโรงเรียนเป็นคนแรก

๑๔ มีนาคม ๒๕๓๘ กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศจัดตั้งโรงเรียนเป็นโรงเรียนเอกเทศ สังกัดกรมสามัญศึกษา และได้อนุมัติงบประมาณ จำนวน ๑๑,๖๒๗,๐๐๐ บาท ในการก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ ปรับปรุงพื้นที่ และจัดหาครุภัณฑ์ ซึ่งโรงเรียนได้ถือเอาวันนี้เป็นวันสถาปนาโรงเรียน

๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๘ กรมสามัญศึกษาได้แต่งตั้ง นายพิสิษฐ์ ศักดา ทำหน้าที่ครูใหญ่เป็นคนแรก

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ กรมสามัญศึกษา อนุมัติให้โรงเรียนขยายชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ โอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีข้าราชการครูจำนวน ๑๖ คน พนักงานราชการ ๑ คน ครูอัตราจ้าง ๑ คน ครูธุรการ ๑ คน ลูกจ้างประจำ ๑ คน นักเรียน ๑๒๓ คน โดยมีนายอนุพงศ์ รัตนธิรกุล เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

อักษรย่อ บ.พ.

คำขวัญประจำโรงเรียน มีวินัย ใฝ่ศึกษา เสริมสร้างปัญญา พัฒนาชุมชน

สีประจำโรงเรียน สีเทา – เหลือง^{๗๐}

วิสัยทัศน์ โรงเรียนดีมีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม ก้าวทันเทคโนโลยี มีความพอเพียง และชุมชนมีส่วนร่วม

ปรัชญาประจำโรงเรียน สุขุ ปรกติ ปญญาปฏิภาณ (ความสำเร็จแห่งปัญญา ทำให้เกิดความสุข)

^{๗๐}โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, **ประวัติโรงเรียน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.bdsk.ac.th/data_๓๗๐๘ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

อัตลักษณ์โรงเรียน มีวินัย ยึดไหว้ทักทายกัน^{๗๑}

๒.๗.๓ โรงเรียนนารอบวิทยา

ประวัติโรงเรียน โรงเรียนนารอบวิทยา ตั้งอยู่เลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลนารอบ อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๑ ซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลนารอบ โดยการนำของนายเพิ่ม บุญแทน กำนันตำบลนารอบได้เสนอขอจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาพร้อมเสนอหลักฐานการมอบที่ดินต่อกรมสามัญศึกษา

นอกจากนี้คณะกรรมการสภาตำบล ได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารชั่วคราวจำนวน ๔ ห้องเรียน โดยมีโต๊ะ เก้าอี้ เป็นเงิน ๒๒,๐๓๒ บาท โรงเรียนเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๒๑ มีครูรุ่นแรกทั้งหมด ๙ คน ภารโรง ๑ คน นักเรียน ๒ ห้องเรียน จำนวน ๘๙ คน โดยมี นายวิจารณ์ คุ่มไทย เป็นผู้บริหารโรงเรียนคนแรก

ปัจจุบันโรงเรียนนารอบวิทยา ทำการเปิดสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน ๑๐๐ คน ห้องเรียน ๙ ห้องเรียน ผู้อำนวยการ ๑ คน ครูประจำการ ๑๓ คน พนักงานราชการ ๒ คน ครูอัตราจ้างชั่วคราว ๑ คน บุคคลการ ๑ คน นักการภารโรง ๑ คน โดยมี นายพีระพงษ์ ทรพคช เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

สภาพทั่วไปของโรงเรียน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๕ ไร่ ๙๐ ตารางวา มีอาคารถาวรแบบ ๒๑๖ ค. จำนวน ๑ หลัง อาคารโรงฝึกงานจำนวน ๑ หลัง (๒ ยูนิต) ถังเก็บน้ำฝนจำนวน ๒ ชุด หอถังประปา จำนวน ๑ ชุด บ้านพักครูจำนวน ๕ หลัง บ้านพักภารโรง จำนวน ๑ หลัง^{๗๒}

สัญลักษณ์ของโรงเรียนนารอบวิทยา พญานาคขดหางเป็นรูปอักษรย่อ น.ว. อยู่ภายในจักรอักษรย่อ น.ว.

สีประจำโรงเรียน ม่วง - เหลือง หมายถึงจิตใจที่สดชื่น ไสสว่งด้วยปัญญา พาไปสู่ความรู้โรจน์มีเกียรติและอำนาจ ยึดธรรมะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต^{๗๓}

วิสัยทัศน์ (Vision) คุณธรรมนำหน้า พัฒนาวิชาการ สืบสานวัฒนธรรม น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อัตลักษณ์ (Identity) มีสัมมาคาราวะ

^{๗๑}โรงเรียนบางเดือนสติตยพิทยาคม, **วิสัยทัศน์/ปรัชญา**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.bdsk.ac.th/data_๓๗๑๐ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

^{๗๒}โรงเรียนนารอบวิทยา, **ประวัติโรงเรียน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๗๙๘ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

^{๗๓}โรงเรียนนารอบวิทยา, **สัญลักษณ์โรงเรียน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๗๙๙ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

เอกลักษณ์ (Uniqueness) ร่วมสืบสานดนตรีไทย

ปรัชญา (Philosophy) รักงาน รักเวลา รักหน้าที่^{๗๔}

พันธกิจ (Mission)

๑. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม

๒. พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษา

๓. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนางานอาชีพ สำหรับผู้เรียน ชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการในท้องถิ่น

เป้าหมาย (Goals) นักเรียนเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ต่อไป และพัฒนางานอาชีพในท้องถิ่น ตลอดถึงดำรงตน อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข^{๗๕}

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นนี้ มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้มากมาย แต่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาเพื่อประกอบการศึกษา ดังนี้

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการ

พระพิศาล ปกสโร (อนันต์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความ คิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัด นครสวรรค์ โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) เมื่อพิจารณา รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๔๗$) ส่วนด้านที่เหลือมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($t = -๓.๖๙๗$, $Sig = ๐.๐๐๐$) ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนที่ มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นักเรียนที่มี ระดับชั้น ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

^{๗๔}โรงเรียนนารอบวิทยา, วิสัยทัศน์ / ปรัชญา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๘๐๐ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

^{๗๕}โรงเรียนนารอบวิทยา, พันธกิจ / เป้าหมาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๘๐๑ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข (๑) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำตารางเรียนในแต่ละวิชา ให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน และจัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่มีความเหมาะสม เพื่อให้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (๒) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรตระหนัก ถึงความสำคัญในการจัดสรรเวลาสำหรับการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโดยเฉพาะ (๓) พระภิกษุ ผู้สอนควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเข้าสอนหลักสูตรธรรมศึกษาให้มากขึ้น (๔) หน่วยงานที่ รับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุผู้สอนอย่างต่อเนื่อง (๕) ควรจัดให้มีการอบรม พระภิกษุผู้สอนในด้านการใช้หลักสูตร ตลอดจนการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (๖) ควรสนับสนุนส่งเสริมให้พระภิกษุผู้สอนได้รับการอบรมวิธีการสอนและเทคนิค ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และศักยภาพของผู้เรียน (๗) ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน และควรใช้ สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจผู้เรียน (๘) ควรจัดอบรมให้พระภิกษุผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดและประเมินผล รวมทั้งการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ในการจัดและประเมินผล เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๗๖}

พระมหาญาณพล ญาณปญโญ (รัตนบุรี) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่” ผลการวิจัย พบว่า (๑) บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาอีก คือ ด้านหลักสูตรการสอน ส่วนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (๒) ผลเปรียบเทียบบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ พบว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุ วุฒิการศึกษาทางโลก และตำแหน่งแตกต่างกัน มีบทบาท การจัดการศึกษาธรรมศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระสังฆาธิการ ที่มี พรรษา และวุฒิการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ (๓) ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ของพระสังฆาธิการจังหวัดกระบี่ ควรส่งเสริม ดังนี้ ด้านหลักสูตร ควรจัดการประชุมปรึกษา และเชิญวิทยากร มาบรรยาย ถวายความรู้ ให้พระสังฆาธิการได้เข้าใจและเห็นความสำคัญ ของการศึกษาธรรมศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรแบ่งงานกันลงไปทำการสอนนักเรียน ตามโรงเรียนต่างๆ โดยจัดให้มีการเรียนธรรมศึกษา เป็นรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนอย่าง แท้จริง ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรระดมความคิด

^{๗๖} พระพิศาล ปภสฺสโร (อนันต์), “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

เพื่อทำสื่อการเรียนการสอนแต่ละบทเรียน ด้านการวัดและประเมินผล ควรดำเนินการวัดและประเมินผล อย่างต่อเนื่อง และควรทำหลายๆ วิธี^{๗๗}

พระอธิการราเมศร์ ฐานวโร (อินทร์ปู้) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๒” ผลวิจัย พบว่า (๑) การจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๒๔$) รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๒$) ส่วนด้านหลักสูตรการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๐๙$) (๒) ผลเปรียบเทียบ การจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒ พบว่า ที่มีสถานะ ระดับการศึกษาทางโลก และระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และอายุ ตำแหน่ง ต่างกัน มีการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒ แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๓) แนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒ นำหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ร่วมพิจารณาระหว่างพระสอนศีลธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาในโรงเรียน เพื่อระดมสมองในการจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในสังคมยุคปัจจุบัน^{๗๘}

พระมหาบันลือ จันทโสภณ (วะลย์ใจ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของสำนักเรียนวัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาสำนักเรียนวัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนธรรมศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับชั้นธรรมศึกษา พบว่า นักเรียนธรรมศึกษา ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นธรรมศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษานักเรียน วัดบึงพระลาน

^{๗๗} พระมหาญาณพล ญาณปญโญ (รัตนบุรี), “บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

^{๗๘} พระอธิการราเมศร์ ฐานวโร (อินทร์ปู้), “แนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๒”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรปรับวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์แล้วนำสิ่งที่ได้จากประสบการณ์ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ดังนั้นสำนักเรียนธรรมศึกษา วัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จึงจำเป็นต้องริบดำเนินการพัฒนาจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้ตีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๗๙}

พระวันชัย ปริบูรณ์ (เสมแจ้ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ” ผลการวิจัย พบว่า (๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก (๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมากโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ (๓) นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการดังนี้ (๓.๑) ปัญหาอุปสรรคด้านเนื้อหาวิชา คือ เด็กจำไม่ได้หมดเพราะเนื้อหามากเกินไปและพระอาจารย์ไม่ค่อยมีเวลาสอน (๓.๒) ปัญหาอุปสรรค ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนบางคนขาดความตั้งใจในการเรียน (๓.๓) ปัญหาอุปสรรคด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือ นักเรียนไม่ค่อยสนใจ เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนขาดการสนับสนุน และนักเรียนบางคนไม่พร้อมที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ (๓.๔) ปัญหาอุปสรรคด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ขาดอุปกรณ์สื่อในการนำเสนอที่ทันสมัย ขาดงบประมาณและบุคลากรในการใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอน (๓.๕) ปัญหาอุปสรรค ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ ครูผู้สอนขาดการเตรียมพร้อมไม่มีเวลา มาสอนไม่ต่อเนื่อง ทำให้วัดผลไม่ได้ และถ้าจะวัดและประเมินผลยาก เพราะแบบทดสอบเด็กทำไม่ได้ จำเนื้อหาไม่ได้ (๔) แนวทางในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ คือ (๔.๑) ด้านเนื้อหาวิชา ควรสอนให้ตรงตามเนื้อหาวิชา ควรมีเวลาสอนมากกว่า ๑ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ แต่ละชั้นควรสอนให้ครบตามเนื้อหาวิชานั้นๆ (๔.๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนของครูผู้สอน ควรใช้เทคนิคในการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีไม่น่าเบื่อและสนุกสนานกับการเรียน (๔.๓) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (๔.๔) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรนำสื่อทางเทคโนโลยีมาสอน และใช้สื่อให้ตรงหรือสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา (๔.๕)

^{๗๙} พระมหาบันลือ จันทโสภณ (วะลัยใจ), “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของสำนักเรียน วัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ข.

ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวัดและประเมินผลจากวิธีสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และควรวัดและประเมินผลภายในโรงเรียนก่อนการสอบจริง^{๕๐}

สรุปได้ว่า สภาพจัดการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลในด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ทั้งยังส่งเสริมคุณลักษณะ และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เป็นคนที่คิดเป็น ทำเป็น ทำงานอย่างเป็นระบบ เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทุกๆด้าน ต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพตามธรรมชาติอย่างเต็มที่

๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาธรรมศึกษา

พระครูวิมลวรรณ (จันทศรี ฐานวโร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติต่อการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในโรงเรียนชุมชน วัดบ้านระกาศ อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ พบว่า (๑) ด้านเนื้อหาหลักสูตรมีสาระที่น่าสนใจ แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ยากแก่การทำความเข้าใจของนักเรียน (๒) ด้านเทคนิคการสอน พบว่า พระสงฆ์มีความรู้ดีและสอนเก่ง แต่ขาดทักษะในการการอธิบายเนื้อหาหรือยกตัวอย่างประกอบให้นักเรียนเข้าใจง่าย (๓) ด้านการจัดกิจกรรมการสอน พบว่า พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมด้านการสาธิตการกราบไหว้และการถวายของพระสงฆ์ แต่ไม่มีการจัดนิทรรศการวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและการจัดทัศนศึกษาออกสถานที่ให้สอดคล้องกับเนื้อหา (๔) ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า มีการใช้สื่อการสอนได้ตรงกับเนื้อหาของบทเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ผ่านสื่อตามสภาพจริงจากสื่อนั้น (๕) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน แต่ไม่มีทักษะในการสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (๖) ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า พระสงฆ์ใช้ข้อสอบเน้นความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล แต่พระที่สอนนั้นไม่มีการประเมินผลหลังการเรียนทุกครั้ง ผลการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในด้านการสอนธรรมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่านักเรียนชาย โดยเฉพาะทัศนคติต่อเนื้อหาหลักสูตรที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ นั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับใกล้เคียงกันและไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับการศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ ต่อการจัดกิจกรรมการสอน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีค่าเฉลี่ยทัศนคติที่สูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนทัศนคติต่อการสอนธรรมศึกษาในด้านอื่นๆ นั้นไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในโรงเรียนชุมชนวัดบ้านระกาศ อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลของการศึกษาพบว่า เนื้อหาหลักสูตรยากแต่เข้าใจง่าย พระสงฆ์ขาดเทคนิคการสอน การอธิบายยกตัวอย่างประกอบการเรียนรู้ ไม่มีการจัดการศึกษาออกสถานที่สอดคล้องกับเนื้อหา และ

^{๕๐} พระวันชัย ปรีญโณ (เสมแจ้ง), “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ก.

พบว่ามิใช่สื่อการสอนที่ไม่ทันสมัย สภาพแวดล้อมในห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และพระที่สอนนั้นไม่มีการประเมินผลหลังการเรียน^{๔๑}

พระอานนท์ เขมตโต (วัฒนสุวรรณ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๙$, S.D = ๐.๓๙) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษา ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D = ๐.๓๒) ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๔๒$, S.D = ๐.๓๙) ด้านการใช้วิธีการสอน สำหรับนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๖$, S.D = ๐.๓๖) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษา ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D = ๐.๓๙) ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D = ๐.๒๓) ด้านการใช้วิธีการสอน (๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ในด้านการใช้อุปกรณ์การสอน, ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีการสอนไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี คือ สิ่งจูงใจที่เป็นและไม่เป็นปัจจัยค่าตอบแทนนั้นน้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ความอิสระในการปฏิบัติงานนั้น ถูกจำกัดเวลามากเกินไป ส่วนนโยบายและการบริหารนั้น ผู้บริหารการศึกษาขาดการสนับสนุน ด้านการยอมรับนับถือ ครูอาจารย์เห็นว่าพระที่มาสอน อดีตเคยเป็นนักเรียนของตน จึงไม่มีการยอมรับอย่างแท้จริงและขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหาร คณะครูอาจารย์และนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ครูและพระสงฆ์ขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน การผลิตสื่อ ซึ่งพระสอนศีลธรรมมีความตั้งใจอย่างมาก แต่นักเรียนไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร และปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ขาดการวางแผนการเรียนการสอน การจัดตารางเรียนและการประเมินผล^{๔๒}

พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (หามนตรี) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัด

^{๔๑} พระครูวิมลวรรณ (จันทศรี ฐานวโร), “ศึกษาทัศนคติต่อการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในโรงเรียนชุมชน วัดบ้านระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก.

^{๔๒} พระอานนท์ เขมตโต (วัฒนสุวรรณ), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

พระนครศรีอยุธยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ และเมื่อพิจารณาทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับคือ ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตร ด้านการประเมินผลการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน (๒) ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า นักเรียนที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ จึงปฏิเสธตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มี อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา และจำนวนปีที่เรียนธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ผลการศึกษาปัญหา และอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า (๓.๑) ด้านหลักสูตร เวลาที่ใช้เรียนวิชาธรรมศึกษามีเวลาน้อยเกินไป (๓.๒) ด้านผู้สอน ผู้สอนมีเวลาในการสอนวิชาธรรมศึกษาน้อยเกินไป (๓.๓) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเน้นการบรรยายมากเกินไป (๓.๔) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่มีหนังสือเรียนสำหรับวิชาธรรมศึกษาครบได้ทุกคน และ (๓.๕) ด้านการประเมินผลการเรียน ผู้เรียนไม่ค่อยทำงานส่งหรือส่งแต่ไม่ได้ตามกำหนดเวลาที่ให้ไว้ (๔) แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวในด้านต่าง ๆ พบว่า (๔.๑) ด้านหลักสูตร สรุปเนื้อหาที่จะนำไปสอนให้สั้นกระชับในเนื้อหาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น (๔.๒) ด้านผู้สอน ต้องเพิ่มเวลาสำหรับการสอนวิชาธรรมศึกษาให้มากกว่าเดิมอีก (๔.๓) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนนอกจากบรรยายแล้วควรเพิ่มการให้ฝึกภาคปฏิบัติให้สอดคล้องกับการบรรยาย (๔.๔) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ต้องหาหนังสือเรียนวิชาธรรมศึกษามาให้ผู้เรียนได้ครบทุกคนเพื่อจะได้นำไปอ่านเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น และ (๔.๕) ด้านการประเมินผลการเรียน ควรให้เวลาในการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับงานที่ให้ไปกับนักเรียนด้วย^{๔๓}

พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า (๑) ครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในด้านการเตรียมการสอน อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย ๔.๑๘ ส่วนด้านการดำเนินการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

^{๔๓} พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (หามนตรี), “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ข.

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ และการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ (๒) สำหรับนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๒ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในด้านการเตรียมการสอน อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ ส่วนด้านการดำเนินการสอน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๗ และการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ (๓) ครูและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการดำเนินการสอนและวัดผลและประเมินผล ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๔) ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ จำนวนพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่ไม่เพียงพอ การเดินทางของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา การจัดเวลาในการเรียนการสอน การพัฒนาการเรียนการสอน ค่าตอบแทน รวมไปถึงสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาสื่อการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่ยังไม่ทันสมัย ได้แก่ การเพิ่มจำนวนพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา การจัดเวลาเรียนให้เหมาะสม การจัดประชุมร่วมกันของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาและผู้บริหาร โรงเรียน การเพิ่มค่าตอบแทน การจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทันสมัย พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีปัญหาในเรื่องการควบคุมดูแลเด็ก เพราะใจดีเกินไป^{๘๔}

ขรินทร์ทิพย์ ม่วงทวี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ตามทัศนะของนักเรียนโรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า (๑) นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนพุลเจริญวิทยา โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม ตำบลโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีทัศนะต่อการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้ คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตรธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๗ รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติของพระสงฆ์ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ด้านวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยเฉลี่ย ๔.๐๓ ด้านวิธีการสอน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๙๗ และสุดท้าย ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๙๗ (๒) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม ตำบลโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีอายุ และระดับชั้นปีต่างกัน มีทัศนะในการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๓) นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนพุลเจริญ

^{๘๔} พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

วิทยาคม ตำบลโคง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สำคัญคือ (๑) ด้านคุณสมบัติของพระสงฆ์สอนธรรมศึกษา พระสงฆ์มีความเมตตา กรุณาต่อนักเรียนน้อย พระสงฆ์จึงควรปรับตัวเข้าหาและเข้าใจนักเรียน และความเมตตาให้มากกว่านี้ (๒) ด้านเนื้อหาหลักสูตรธรรมศึกษา คือ เนื้อหาหลักคำบางตอนยาก และการเชื่อมกระตุ้ธรรมจำยาก จึงควรให้พระยกตัวอย่างมากๆ และฝึกท่องบ่อยๆ (๓) ด้านสื่อการสอน รูปภาพเกี่ยวกับพุทธศาสนาน้อยเกินไป สื่อไม่เพียงพอจึงควรยกตัวอย่างของสื่อให้มากๆ ใช้สื่อทันสมัยให้มากขึ้น (๔) ด้านวิธีการสอนใช้ ภาษาในการสอนยากจึงควรใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจในการสอนที่สอดแทรกในการสอน (๕) ด้านการวัดและ ประเมินผล ไม่ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์^{๘๕}

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ต้องเชื่อมั่นในศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ใน กระบวนการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพตาม ธรรมชาติอย่างเต็มที่ ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ เป็นผู้ชี้ทาง หาความรู้แทน กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้า และกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็น กิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ศึกษา และค้นคว้าลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ และ ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจึง ต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าสอนตัวความรู้

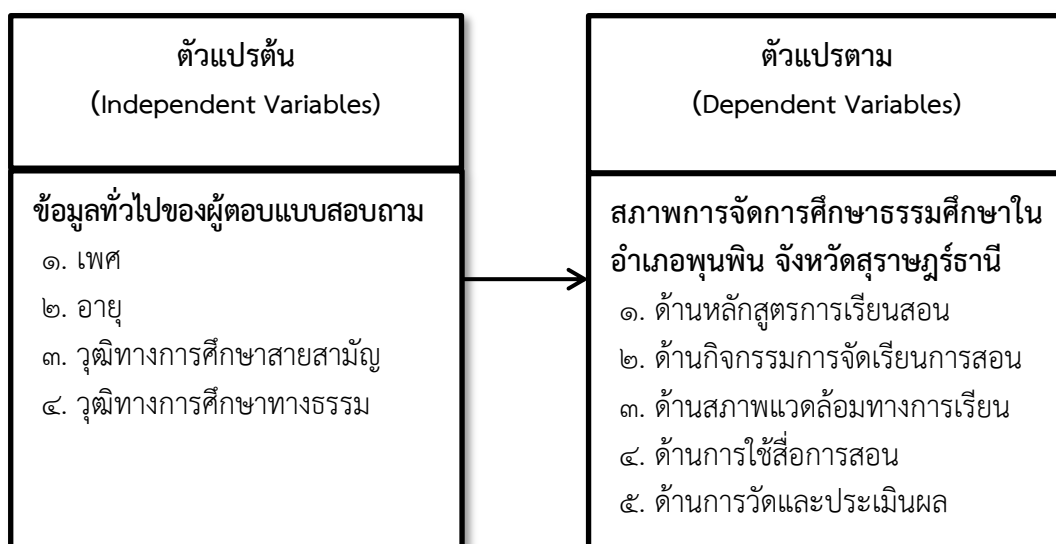
^{๘๕} ชรินทร์ทิพย์ ม่วงทวิ, “การสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ตามทัศนะของนักเรียนโรงเรียนพุลเจริญ วิทยาคม ตำบลบางโคง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธศาสตร์ศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ข.

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ (๑) เพศ (๒) อายุ (๓) วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ (๔) วุฒิทางการศึกษาทางธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ คือ ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน ใน ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านหลักสูตรการสอน (๒) ด้านกิจกรรมการจัดเรียนการสอน (๓) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน (๔) ด้านสื่อการเรียนการสอน (๕) ด้านการวัดและประเมินผล ดังภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ระยะที่ ๑ การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ ระยะที่ ๒ การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณก่อน แล้วจึงทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Expiratory Research Design)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากนั้น จึงนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบโจทย์วิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้สมบูรณ์ก่อนนำเข้าสู่การหาข้อสรุป และข้อเสนอแนะ ให้เป็นมาตรฐาน ก่อนที่จะเสนอผลงานวิจัยต่อสาธารณะในลำดับต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ และแบบสอบถามแบบ Scale ให้เลือกตอบ ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๓๕ ข้อ เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ก่อนที่จะขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารพนธ์เห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๒ ระยะที่ ๑ การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ คณะพระภิกษุ ครูผู้สอน และประธานนักเรียน จำนวน ๙ รูป/คน ประกอบด้วย

๑. พระภิกษุผู้จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ จำนวน ๕ รูป
๒. ครูผู้จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ จำนวน ๓ คน
๓. ประธานนักเรียนที่ผ่านการจัดการศึกษาธรรมศึกษา จำนวน ๑ คน

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระครูอาคมปัญญาคุณ	เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒ และพระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒	พระครูนิโครธนนทคุณ	เจ้าคณะตำบลหนองไทร และพระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๓	พระ นพดล จุกกธมโม	เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน พระครูสอน ศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อนายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๔	พระครูสังฆรักษ์พิสิฐ มุณีจาโร	เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒ และพระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๕	พระ วิจารย์ ขนดีโก	พระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๖	นาย พิทยา สังข์ประคอง	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพุนพินพิทยาคม
๗	นาย สุวิทย์ ธิปัตย์	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม
๘	นาย ชาตรี ชูโลก	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนน้ำรอบวิทยา
๙	นางสาว ปวันรัตน์ แก้วคงคา	ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนำมาร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เกี่ยวกับความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ในส่วนของความสอดคล้องกับเนื้อหาและทฤษฎี และนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ต่อจากนั้น นำแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๙ รูป/คน จะใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับรองของ ผู้อำนวยการศูนย์ปริญาพุทธศาสนาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจเชิงประจักษ์ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหา ต่างๆ ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และกำหนดวัน เวลา และสถานที่ อนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัย จะศึกษา

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผล และขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

๑. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้ว ไม่มีความชัดเจน ก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓. การสร้างบทสรุป และการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริง

๓.๓ ระยะที่ ๒ การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมี ๒๖ แห่ง คือ (๑) โรงเรียนพุนพินพิทยาคม (๒) โรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม (๓) โรงเรียนน้ำรอบวิทยา (๔) โรงเรียนท่าสะท้อนวิทยา (๕) โรงเรียนธีราศรมพุนพิน (๖) โรงเรียนเทศบาลเมืองท่าข้าม๑ (๗) โรงเรียนวัดตรณาราม (๘) โรงเรียนวัดท่าตลิ่งชัน (๙) โรงเรียนวัดบางพลา (๑๐) โรงเรียนวัดประชาวงศาaram (๑๑) โรงเรียนวัดสามัคคีธรรมาราม (๑๒) โรงเรียนวัดเขาศรีวิชัย (๑๓) โรงเรียนวัดน้ำรอบ (๑๔) โรงเรียนทุ่งเชียด (๑๕) โรงเรียนหนองไทร (๑๖) โรงเรียนวัดสันติคีรีมย์ (๑๗) โรงเรียนบ้านยางงาม (๑๘) โรงเรียนบ้านบนไร่ (๑๙) โรงเรียนบ้านราษฎร์ประสานจิต (๒๐) โรงเรียนบ้านท่าม่วง (๒๑) โรงเรียนบ้านศรีปทุมวัลย์ (๒๒) โรงเรียนบ้านห้วยกรวด (๒๓) โรงเรียนบ้านนาใหญ่ (๒๔) โรงเรียนบ้านบางประชาภิบาล (๒๕) โรงเรียนบ้านอ่างทอง (๒๖) โรงเรียนบ้านปลายคลอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายของประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ

มัธยมศึกษาปลาย ซึ่งโรงเรียนที่เปิดให้มีการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาปลาย มีอยู่ด้วยกัน ๓ แห่ง มีจำนวนประชากร ๙๓๖ คน^๑ ดังนี้

๑.๑ โรงเรียนพุนพินพิทยาคม จำนวน ๘๓๔ คน

๑.๒ โรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม จำนวน ๖๗ คน

๑.๓ โรงเรียนน้ำรอบวิทยา จำนวน ๓๕ คน

รวมโรงเรียนทั้ง ๓ แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๙๓๖ คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๒๘๕ คน คำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๒

๑. ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e^2 = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๙๓๖ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ ดังนี้

$$n = \frac{936}{1 + 936 \times (0.0025)}$$

$$n = \frac{936}{1 + 2.34}$$

$$n = \frac{936}{3.34}$$

$$n = 280.23 \approx 280$$

^๑สำนักงานกองเลขานุการ รองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, “คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคุมสอบนักเรียน และธรรมศึกษา”, ปี ๒๕๕๗, (อัดสำเนา).

^๒พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร., ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (เชียงใหม่ : บจก.ประชากรธุรกิจ, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗๕.

๒. หาขนาดกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาในระบบศึกษา ในอำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามสัดส่วนด้วยการเปรียบเทียบสัดส่วน

๓. ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ กลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๒ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นักเรียนโรงเรียนพุนพินพิทยาคม	๘๓๔	๒๕๐
นักเรียนโรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม	๖๗	๒๐
นักเรียนโรงเรียนนารอบวิทยา	๓๕	๑๐
รวมทั้งสิ้น	๙๓๖	๒๘๐

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๒.๑ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษา ปลาย ที่ได้รับการจัดการศึกษาในระบบศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบ รายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการจัดการศึกษาในระบบศึกษา ในอำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้ ด้านหลักสูตรการสอน ด้านกิจกรรมการจัดเรียนการสอน ด้าน สภาพแวดล้อมทางการเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ลักษณะ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert Type) แบ่งเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๕ หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
๔ หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มาก
๓ หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
๒ หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อย
๑ หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐ - ๕.๐๐ หมายถึง	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐ - ๔.๔๙ หมายถึง	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐ - ๓.๔๙ หมายถึง	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐ - ๒.๔๙ หมายถึง	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๔๙ หมายถึง	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

๓.๓.๒.๒ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับศึกษาการจัดการศึกษาระบบการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการศึกษาวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการศึกษาวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๑.๒ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อให้เกิดความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายนามผู้เชี่ยวชาญมี ดังนี้

^๓กิตติ กอบัวแก้ว, การวิจัยเพื่อการบริหารอุตสาหกรรม, (นนทบุรี: โรงพิมพ์วารรัตน์เบสพรินต์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๓๔.

ตารางที่ ๓.๓ แสดงรายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ลำดับ	ผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง
๑	พระปิฎกโกศล, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๒	พระสมุทรชโรโสภณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๓	พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทนต์, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๔	พระวิสุทธนันท์คุณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๕	ดร. ปิณณธร เขียวชัยพลักษณ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องเรียบร้อยแล้วจากผู้เชี่ยวชาญนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Index of Item-Objective Congruent): IOC^๔ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดรรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยที่ +๑ = แนใจว่าสอดคล้อง

๐ = ไม่แนใจว่าสอดคล้อง

๑ = แนใจว่าไม่สอดคล้อง

^๔สุวรรีย์ ศิริโกการภิมมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙-๑๓๐.

ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ IOC ของแบบสอบถามเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๖-๑.๐. จึงบ่งชี้ให้เห็นว่า คำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่นได้

๒. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียน จำนวน ๓๐ คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาประถมศึกษา อำเภอศรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๕ ดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

k = จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ

$\sum s_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

ในการวิจัย ครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๕๗ จึงเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสม มีคุณภาพมีความเชื่อถือได้สูง

๓.๓.๓ การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังเจ้าคณะอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง ๓ แห่ง คือ (๑) โรงเรียนพุนพินพิทยาคม (๒) โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม (๓) โรงเรียนน้ำรอบวิทยา

๓. นำแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งสิ้น ๒๘๐ คน

๔. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

^๕Cronbach, *Essentials of psychological testing*, 4th ed., (New York: Harper & Row, 1971), p. 67.

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

๑. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้วิธีวัดค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลกลุ่มประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม

๒. การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๖

$$p = \frac{x \times 100}{N}$$

เมื่อ p = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

๒. การหา “ค่าเฉลี่ย”^๗ (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

^๖ นิภา เมธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕), หน้า ๒๓๘.

^๗ สงศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

๓. การหา “ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน”^๘ (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	=	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	=	ผลรวมกำลังสองของคะแนน
	N	=	จำนวนประชากร
	$(\sum x)^2$	=	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

๔. การหาค่า t-test (Independent t-test)^๙

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{S_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$\text{โดยที่ } S_p^2 = \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

เมื่อ	$\bar{X}_1, \bar{X}_2$	=	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ ๑ และ ๒
	S_p^2	=	ความแปรปรวนรวม
	S_1^2, S_2^2	=	ความแปรปรวนรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ ๑ และ ๒
	n_1, n_2	=	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ ๑ และ ๒

๕. การหาค่า F-test (F-distribution)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	=	อัตราส่วนความแปรปรวน
	MS_b	=	ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	=	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^๘ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^๙ ชานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗๒.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัย เชิงปริมาณเป็นหลัก วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพช่วยอธิบายผลให้กระจ่างขึ้นในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น ๔ ส่วนดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

๔.๑.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

F แทน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม

t แทน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน

SS แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน

df แทน ชั้นของความเป็นอิสระ

* แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๔.๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๑๔	๔๐.๗๑
หญิง	๑๖๖	๕๙.๒๙
รวม	๒๘๐	๑๐๐.๐๐
อายุ		
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๑๑.๔๓
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓๒.๘๖
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๕๕.๗๑
รวม	๒๘๐	๑๐๐.๐๐
วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ		
มัธยมต้น	๑๐๑	๓๖.๐๗
มัธยมปลาย	๑๗๙	๖๓.๙๓
รวม	๒๘๐	๑๐๐.๐๐
วุฒิทางการศึกษาทางธรรม		
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๒๓.๒๑
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓๗.๕๐
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓๙.๒๙
รวม	๒๘๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ดังนี้

เพศ จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๘๐ คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๙ และเพศชาย จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๑

อายุ จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๘๐ คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗๑ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๕ ปี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘๖ และสุดท้ายมีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔๓

วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๘๐ คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙๓ และอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐๗

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๘๐ คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับธรรมศึกษาเอก จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒๙ รองลงมา อยู่ในระดับธรรมศึกษาโท จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ และสุดท้าย อยู่ในระดับธรรมศึกษาตรี จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๗ มี ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม

(n = ๒๘๐)

ข้อที่	การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	๓.๙๑	๐.๖๔๙	มาก
๒	ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน	๓.๘๐	๐.๗๒๔	มาก
๓	ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน	๓.๘๕	๐.๗๕๗	มาก
๔	ด้านสื่อการเรียนการสอน	๓.๗๐	๐.๗๘๐	มาก
๕	ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๗๖	๐.๗๗๖	มาก
รวม		๓.๘๐	๐.๗๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ ๑ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่ ๔ สื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

(n = ๒๘๐)

ข้อที่	การจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	โครงสร้างของหลักสูตรธรรมชาติศึกษาสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียน	๓.๙๑	๐.๘๐๐	มาก
๒	จุดประสงค์ของหลักสูตรธรรมชาติศึกษาสอดคล้องกับผลผลิต/ผลกระทบ(output/impact)	๓.๘๖	๐.๗๘๙	มาก
๓	เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละชั้นเรียนมีความเหมาะสม และน่าสนใจ	๓.๘๗	๐.๘๕๑	มาก
๔	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมชาติศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน	๓.๙๘	๐.๘๔๘	มาก
๕	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมชาติศึกษาเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดเรียนในแต่ละชั้น	๓.๗๕	๐.๘๘๘	มาก
๖	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมชาติศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๐๓	๐.๘๖๕	มาก
๗	ตำรา/หนังสือ/ตารางเรียน/เอกสารประกอบการเรียนสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร	๓.๙๘	๐.๘๘๖	มาก
รวม		๓.๙๑	๐.๘๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ เนื้อหาของหลักสูตรธรรมชาติศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๕ เนื้อหาของหลักสูตรธรรมชาติศึกษาเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดเรียนในแต่ละชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

(n = ๒๘๐)

ข้อที่	การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	๓.๗๘	๐.๘๙๑	มาก
๒	กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ	๓.๙๑	๐.๘๗๑	มาก
๓	กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหา	๓.๖๒	๑.๐๘๘	มาก
๔	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	๓.๘๘	๐.๘๙๘	มาก
๕	กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก	๓.๙๑	๐.๘๔๗	มาก
๖	กิจกรรมการเรียนการสอน เร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน	๓.๖๒	๐.๙๗๓	มาก
๗	กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักคำสอน และเกิดศรัทธายิ่งขึ้นในพระพุทธศาสนา	๓.๘๘	๐.๘๘๐	มาก
รวม		๓.๘๐	๐.๙๒๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๕ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๓ กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน

(n = ๒๘๐)

ข้อที่	การจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	๓.๗๔	๑.๑๓๐	มาก
๒	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	๓.๗๙	๐.๙๘๖	มาก
๓	สถานที่จัดการเรียนการสอนแยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นอย่างชัดเจน	๓.๙๐	๐.๙๘๒	มาก
๔	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๘๐	๐.๙๐๖	มาก
๕	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีสิ่งแวดล้อมและมีบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่น	๓.๘๑	๐.๙๔๕	มาก
๖	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน	๔.๐๑	๐.๘๗๖	มาก
๗	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	๓.๙๓	๐.๙๑๑	มาก
รวม		๓.๘๕	๐.๙๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๑ สถานที่จัดการเรียนการสอนมีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน

(n = ๒๘๐)

ข้อที่	การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	การใช้สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน	๓.๗๗	๐.๙๘๓	มาก
๒	สื่อการสอนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่เรียน	๓.๖๕	๐.๙๕๔	มาก
๓	สื่อการสอนที่ใช้มีความทันสมัยอยู่เสมอ	๓.๖๖	๐.๙๖๐	มาก
๔	สื่อการสอนที่ใช้มีความหลากหลาย	๓.๖๕	๑.๐๐๘	มาก
๕	มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น	๓.๖๘	๐.๘๙๗	มาก
๖	การใช้สื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น	๓.๖๐	๐.๙๖๘	มาก
๗	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง	๓.๘๖	๐.๘๕๘	มาก
รวม		๓.๗๐	๐.๙๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๗ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตได้จริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๖ การใช้สื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล

(n = ๒๘๐)

ข้อที่	การจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	มีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน	๓.๘๖	๐.๕๑๒	มาก
๒	การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	๓.๘๑	๐.๘๖๕	มาก
๓	การวัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน	๓.๗๘	๐.๕๓๒	มาก
๔	มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนก่อนเรียน	๓.๖๑	๐.๕๘๑	มาก
๕	มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนหลังเรียน	๓.๗๑	๐.๕๔๗	มาก
๖	วิธีการวัดและประเมินผลที่ใช้ยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของนักเรียน	๓.๗๕	๐.๕๔๘	มาก
๗	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	๓.๗๘	๐.๕๓๗	มาก
รวม		๓.๗๖	๐.๕๓๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๑ มีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๔ มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๑

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความ
 แตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ
 วุฒิทางการศึกษาทางธรรม ตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
 ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม
 จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๔	๓.๘๕	๐.๗๘๖	มาก
หญิง	๑๖๖	๓.๗๗	๐.๗๐๒	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๑	๐.๗๔๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัด
 การศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับ
 มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัด
 การศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	๑๑๔	๓.๘๕	๐.๗๘๖	๐.๙๒๗	๐.๓๕๕
หญิง	๑๖๖	๓.๗๗	๐.๗๐๒		

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพ
 การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้าน
หลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๔	๓.๙๗	๐.๗๒๘	มาก
หญิง	๑๖๖	๓.๘๗	๐.๕๘๘	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๙๒	๐.๖๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนก
ตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการ
จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการ
เรียนการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	๑๑๔	๓.๙๗	๐.๗๒๘	๑.๒๙๐	๐.๑๙๘
หญิง	๑๖๖	๓.๘๗	๐.๕๘๘		

จากตารางที่ ๔.๑๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการ
สอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๔	๓.๘๕	๐.๗๗๑	มาก
หญิง	๑๖๖	๓.๗๖	๐.๖๙๐	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๑	๐.๗๓๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	๑๑๔	๓.๘๕	๐.๗๗๑	๑.๐๑๒	๐.๓๑๒
หญิง	๑๖๖	๓.๗๖	๐.๖๙๐		

จากตารางที่ ๔.๑๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้าน
สภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๔	๓.๘๙	๐.๗๙๘	มาก
หญิง	๑๖๖	๓.๘๒	๐.๗๒๙	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๖	๐.๗๖๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนก
ตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการ
จัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อม
ทางการเรียน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	๑๑๔	๓.๘๙	๐.๗๙๘	๐.๗๓๕	๐.๔๖๓
หญิง	๑๖๖	๓.๘๒	๐.๗๒๙		

จากตารางที่ ๔.๑๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการ
เรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๔	๓.๗๑	๐.๘๐๗	มาก
หญิง	๑๖๖	๓.๖๙	๐.๗๖๓	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๐	๐.๗๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	๑๑๔	๓.๗๑	๐.๘๐๗	๐.๒๒๔	๐.๘๒๓
หญิง	๑๖๖	๓.๖๙	๐.๗๖๓		

จากตารางที่ ๔.๑๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๔	๓.๘๑	๐.๘๒๖	มาก
หญิง	๑๖๖	๓.๗๒	๐.๗๔๐	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๖	๐.๗๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ

เพศ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ชาย	๑๑๔	๓.๘๑	๐.๘๒๖	๐.๙๕๕	๐.๓๔๑
หญิง	๑๖๖	๓.๗๒	๐.๗๔๐		

จากตารางที่ ๔.๑๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาใน
อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
สภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดย
ภาพรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๓.๕๒	๐.๘๙๒	มาก
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓.๖๙	๐.๗๓๓	มาก
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๓.๙๒	๐.๖๙๒	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๑	๐.๗๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษา
ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการ
จัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนก
ตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๕.๘๖๔	๒.๐๐๐	๒.๙๓๒	๖.๙๕๐	๐.๐๐๑**
ภายในกลุ่ม	๑๑๖.๘๖๐	๒๗๗.๐๐๐	๐.๔๒๒		
รวม	๑๒๒.๗๒๔	๒๗๙.๐๐๐			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการ
จัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่าง
นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๒๒

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ ด้วย
 วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปี ขึ้นไป
		๓.๕๒	๓.๖๙	๓.๙๒
อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓.๕๒	-	-๐.๑๗	-๐.๔๐**
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๓.๖๙		-	-๐.๒๓**
อายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป	๓.๙๒			--

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี มีความคิดเห็นต่อ
 สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม ในระดับน้อย
 กว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรม
 ศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี
 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๓.๗๑	๐.๘๑๖	มาก
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓.๘๔	๐.๖๖๔	มาก
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๓.๙๙	๐.๕๙๐	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๕	๐.๖๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามอายุอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๒.๘๑๙	๒.๐๐๐	๑.๔๐๙	๓.๔๐๒	๐.๐๓๕*
ภายในกลุ่ม	๑๑๔.๗๕๕	๒๗๗.๐๐๐	๐.๔๑๔		
รวม	๑๑๗.๕๗๔	๒๗๙.๐๐๐			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different: LSD) รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๒๕

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษา ในอำเภอบึงนาราง จังหวัดสุราษฏร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
 จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปี ขึ้นไป
		๓.๗๑	๓.๘๔	๓.๙๙
อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓.๗๑	-	-๐.๑๓	-๐.๒๘*
อายุ๑๔-๑๕ ปี	๓.๘๔		-	-๐.๑๕
อายุ๑๖ ปี ขึ้นไป	๓.๙๙			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี มีความคิดเห็นต่อ
 สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบึงนาราง จังหวัดสุราษฏร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
 ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้าน
กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๓.๕๙	๐.๙๒๗	มาก
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓.๗๑	๐.๗๒๑	มาก
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๓.๙๐	๐.๖๖๕	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๓	๐.๗๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษา
ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จำแนกตาม
อายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการ
จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการ
จัดการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๓.๘๕๑	๒.๐๐๐	๑.๙๒๖	๓.๗๔๓	๐.๐๒๕*
ภายในกลุ่ม	๑๔๒.๔๙๖	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๑๔		
รวม	๑๔๖.๓๔๗	๒๗๙.๐๐๐			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการ
จัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่
ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๒๘

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
 จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปี ขึ้นไป
		๓.๕๙	๓.๗๑	๓.๙๐
อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓.๕๙	-	-๐.๑๒	-๐.๓๑ *
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๓.๗๑		-	-๐.๑๙ *
อายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป	๓.๙๐			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี มีความคิดเห็นต่อ
 สภาพการจัดการศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการ
 เรียนการสอน ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษา
 ศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ในระดับน้อยกว่า
 นักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๓.๕๗	๐.๘๓๘	มาก
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓.๗๑	๐.๗๖๕	มาก
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๓.๙๙	๐.๗๐๗	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๖	๐.๗๗๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๗.๔๗๑	๒.๐๐๐	๓.๗๓๖	๖.๗๘๑	๐.๐๐๑**
ภายในกลุ่ม	๑๕๒.๖๐๓	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๕๑		
รวม	๑๖๐.๐๗๔	๒๗๙.๐๐๐			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๓๑

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปี ขึ้นไป
		๓.๕๗	๓.๗๑	๓.๙๙
อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓.๕๗	-	-๐.๑๔	-๐.๔๒**
อายุ๑๔-๑๕ ปี	๓.๗๑		-	-๐.๒๘**
อายุ๑๖ ปี ขึ้นไป	๓.๙๙			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๓.๓๔	๐.๘๘๓	ปานกลาง
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓.๕๘	๐.๗๓๗	มาก
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๓.๘๔	๐.๗๕๑	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๕๘	๐.๗๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๘.๖๕๒	๒.๐๐๐	๔.๓๒๖	๗.๔๓๘	๐.๐๐๑**
ภายในกลุ่ม	๑๖๑.๑๐๕	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๘๒		
รวม	๑๖๙.๗๕๗	๒๗๙.๐๐๐			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๓๔

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนก
 ตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปี ขึ้นไป
		๓.๓๔	๓.๕๘	๓.๘๔
อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓.๓๔	-	-๐.๒๔	-๐.๕๐**
อายุ๑๔-๑๕ ปี	๓.๕๘		-	-๐.๒๖**
อายุ๑๖ ปี ขึ้นไป	๓.๘๔			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี มีความคิดเห็นต่อ
 สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน
 ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรม
 ศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มี
 อายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓๒	๓.๔๒	๐.๙๙๘	ปานกลาง
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๙๒	๓.๖๔	๐.๗๗๘	มาก
อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	๑๕๖	๓.๙๐	๐.๖๙๒	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๖๕	๐.๘๒๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๗.๘๙๘	๒.๐๐๐	๓.๙๔๙	๖.๘๒๗	๐.๐๐๑**
ภายในกลุ่ม	๑๖๐.๒๒๕	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๗๘		
รวม	๑๖๘.๑๒๒	๒๗๙.๐๐๐			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๓๗

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษา ธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		ต่ำกว่า ๑๔ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปี ขึ้นไป
		๓.๔๒	๓.๖๔	๓.๙๐
อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี	๓.๔๒	-	-๐.๒๒	-๐.๔๘**
อายุ๑๔-๑๕ ปี	๓.๖๔		-	-๐.๒๖**
อายุ๑๖ ปี ขึ้นไป	๓.๙๐			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรม ศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับน้อยกว่านักเรียนที่มี อายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาสายสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๖๗	๐.๗๕๖	มาก
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๘๘	๐.๗๑๗	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๗	๐.๗๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๓๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	<i>t</i>	sig
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๖๗	๐.๗๕๖	-๒.๕๓๗	๐.๐๑๒**
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๘๘	๐.๗๑๗		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๘๑	๐.๗๒๐	มาก
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๙๗	๐.๖๐๐	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๙	๐.๖๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๘๑	๐.๗๒๐	-๑.๘๘๙	๐.๐๖๑
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๙๗	๐.๖๐๐		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๖๘	๐.๗๖๓	มาก
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๘๗	๐.๖๙๔	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๗	๐.๗๒๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๔๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๖๘	๐.๗๖๓	-๒.๑๒๓	๐.๐๓๕*
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๘๗	๐.๖๙๔		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๔๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

วุฒิการศึกษาสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๗๒	๐.๗๔๗	มาก
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๙๓	๐.๗๕๕	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๒	๐.๗๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒

ตารางที่ ๔.๔๕ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

วุฒิการศึกษาสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๗๒	๐.๗๔๗	-๒.๒๐๗	๐.๐๒๘*
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๙๓	๐.๗๕๕		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๔๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๕๓	๐.๗๔๒	มาก
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๗๙	๐.๗๘๖	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๖๖	๐.๗๖๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๖

ตารางที่ ๔.๔๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๕๓	๐.๗๔๒	-๒.๗๘๓	๐.๐๐๖**
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๗๙	๐.๗๘๖		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๔๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๖๒	๐.๘๐๙	มาก
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๘๓	๐.๗๔๘	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๓	๐.๗๗๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓

ตารางที่ ๔.๔๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

วุฒิการศึกษาสายสามัญ	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
มัธยมต้น	๑๐๑	๓.๖๒	๐.๘๐๙	-๒.๒๒๘	๐.๐๒๗*
มัธยมปลาย	๑๗๙	๓.๘๓	๐.๗๔๘		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาในระบบ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๓.๗๔	๐.๘๖๑	มาก
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓.๙๒	๐.๖๖๕	มาก
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓.๗๓	๐.๗๑๕	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๐	๐.๗๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐

ตารางที่ ๔.๕๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๓๓	๒.๐๐๐	๑.๐๖๖	๒.๔๕๐	๐.๐๘๘
ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๕๙๑	๒๗๗.๐๐๐	๐.๔๓๕		
รวม	๑๒๒.๗๒๔	๒๗๙.๐๐๐			

จากตารางที่ ๔.๕๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๓.๙๒	๐.๗๙๓	มาก
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓.๙๖	๐.๖๐๔	มาก
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓.๘๖	๐.๕๙๗	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๙๑	๐.๖๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑

ตารางที่ ๔.๕๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๒๗	๒.๐๐๐	๐.๒๖๓	๐.๖๒๓	๐.๕๓๗
ภายในกลุ่ม	๑๑๗.๐๔๗	๒๗๗.๐๐๐	๐.๔๒๓		
รวม	๑๑๗.๕๗๔	๒๗๙.๐๐๐			

จากตารางที่ ๔.๕๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๓.๗๕	๐.๘๔๑	มาก
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓.๙๒	๐.๖๖๘	มาก
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓.๗๑	๐.๖๙๑	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๐	๐.๗๓๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐

ตารางที่ ๔.๕๕ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๗๑	๒.๐๐๐	๑.๒๘๕	๒.๔๗๖	๐.๐๘๖
ภายในกลุ่ม	๑๔๓.๗๗๖	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๑๙		
รวม	๑๔๖.๓๔๗	๒๗๙.๐๐๐			

จากตารางที่ ๔.๕๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๓.๗๘	๐.๘๙๑	มาก
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓.๙๙	๐.๖๕๖	มาก
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓.๗๗	๐.๗๕๑	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๘๔	๐.๗๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔

ตารางที่ ๔.๕๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๓๗	๒.๐๐๐	๑.๕๑๙	๒.๖๗๙	๐.๐๗๐
ภายในกลุ่ม	๑๕๗.๐๓๗	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๖๗		
รวม	๑๖๐.๐๗๔	๒๗๙.๐๐๐			

จากตารางที่ ๔.๕๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๓.๕๘	๐.๘๗๖	มาก
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓.๘๓	๐.๗๐๖	มาก
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓.๖๔	๐.๗๗๖	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๖๘	๐.๗๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี . ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๘

ตารางที่ ๔.๕๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๙๒	๒.๐๐๐	๑.๕๔๖	๒.๕๗๐	๐.๐๗๘
ภายในกลุ่ม	๑๖๖.๖๖๕	๒๗๗.๐๐๐	๐.๖๐๒		
รวม	๑๖๙.๗๕๗	๒๗๙.๐๐๐			

จากตารางที่ ๔.๕๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

วุฒิทางการศึกษาทางธรรม	<i>n</i>	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาตรี	๖๕	๓.๖๖	๐.๙๐๖	มาก
ธรรมศึกษาโท	๑๐๕	๓.๘๘	๐.๖๙๒	มาก
ธรรมศึกษาเอก	๑๑๐	๓.๖๙	๐.๗๖๐	มาก
รวม	๒๘๐	๓.๗๕	๐.๗๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๖๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕

ตารางที่ ๔.๖๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาทางธรรม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๓๒	๒.๐๐๐	๑.๓๖๖	๒.๒๘๗	๐.๑๐๓
ภายในกลุ่ม	๑๖๕.๓๙๑	๒๗๗.๐๐๐	๐.๕๙๗		
รวม	๑๖๘.๑๒๒	๒๗๙.๐๐๐			

จากตารางที่ ๔.๖๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖๒ แสดงผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพ
การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตาม
สมมติฐานที่ ๑ - ๔

ปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน		เพศ	อายุ	วุฒิ ทางการ ศึกษา สาย สามัญ	วุฒิ ทางการ ศึกษา ทาง ธรรม
โดยภาพรวม	ยอมรับสมมติฐาน		✓	✓	
	ปฏิเสธสมมติฐาน	✓			✓
ด้านหลักสูตรการเรียนสอน	ยอมรับสมมติฐาน		✓		
	ปฏิเสธสมมติฐาน	✓		✓	✓
ด้านกิจกรรมการจัดเรียน การสอน	ยอมรับสมมติฐาน		✓	✓	
	ปฏิเสธสมมติฐาน	✓			✓
ด้านสภาพแวดล้อมทางการ เรียน	ยอมรับสมมติฐาน		✓	✓	
	ปฏิเสธสมมติฐาน	✓			✓
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ยอมรับสมมติฐาน		✓	✓	
	ปฏิเสธสมมติฐาน	✓			✓
ด้านการวัดและประเมินผล	ยอมรับสมมติฐาน		✓	✓	
	ปฏิเสธสมมติฐาน	✓			✓

จากตารางที่ ๔.๖๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ดังนี้

โดยภาพรวม นักเรียนที่มีอายุ และวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับ
สมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ
สมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๙ รูป/คน เพื่อตอบปัญหาการวิจัยเชิงปริมาณให้กระจ่างชัดขึ้นตามรูปแบบการวิจัย และเพื่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนใน ๕ ด้าน ควรเป็นอย่างไร

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ในปัจจุบันหลักสูตรธรรมศึกษาได้แบ่งออกเป็นช่วงชั้น ดังนั้นทางพระผู้สอนธรรมศึกษาควรแบ่งภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนตามระดับช่วงชั้น เพื่อง่ายต่อการทำแผนการสอน และพระผู้สอนธรรมศึกษาไม่ต้องรับภาระหนักเกินไป^๑ เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรมีความละเอียด และมีศัพท์ที่ยากต่อการเข้าใจ แต่มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อย ทางพระผู้สอนธรรมศึกษา คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมร่วมเพื่อหาวิธีในการวางแผนการสอนให้มีความครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร และง่ายต่อการทำความเข้าใจ^๒ ควรหาทางออกในการจัดตารางเรียนให้มีความเหมาะสมกับขอบข่ายเนื้อหา^๓ ผู้มีอำนาจหน้าที่ควรจัดหาวิทยากรเพื่อทำความเข้าใจด้านหลักสูตรให้แก่พระผู้สอนธรรมศึกษา และครูภายในโรงเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน^๔ พระผู้สอนธรรมศึกษา ควรใช้แผนการสอนตามหลักสูตรที่แม่กองธรรมสนามหลวงประกาศใช้เป็นหลัก และสอดแทรกกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น นิทานธรรม นิทานชาดก เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความตึงเครียด และเกิด

^๑สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พิสิษฐ์ มณีจาโร, เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๒สัมภาษณ์ นายพิทยา สังข์ประครอง, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๓สัมภาษณ์ นางสาววันรัตน์ แก้วคงคา, ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ พระครูอาคมปัญญาคุณ, เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ความเบื่อหน่ายในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่ายขึ้น^๕ ควรมีการจัดหาหนังสือตำราเรียนตามหลักสูตรให้เพียงพอแก่นักเรียน และผู้สอนควรหาวิธีอธิบายเนื้อหาในหนังสือให้ง่ายต่อความเข้าใจของนักเรียน^๖ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของทางโรงเรียน เพื่อเป็นการง่ายในการวัดและประเมินผล^๗ นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม^๘ ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูภายในโรงเรียนสามารถเป็นผู้ช่วยในการจัดการเรียนการสอนของพระผู้สอนธรรมศึกษา^๙

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนธรรมศึกษา เป็นการเรียนที่มีขอบข่ายกว้างแต่มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อย ควรมีการปรับปรุงเวลาเรียนให้มีความเหมาะสม และเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนธรรมศึกษา เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ดียิ่งขึ้น^{๑๐} ในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากและเรียนรวมกันทั้งระดับชั้น ควรเพิ่มจำนวนพระผู้สอนธรรมศึกษาให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เพื่อง่ายต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสามารถดูแลควบคุมได้ทั่วถึง^{๑๑} ควรให้นักเรียนที่จบธรรมศึกษาชั้นเอกมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ นักเรียนคนอื่นๆ เพื่อลดภาระของพระผู้สอนธรรมศึกษา และลดช่องว่างระหว่างพระผู้สอนธรรมศึกษากับนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการทบทวนความรู้ของนักเรียนที่จบธรรมศึกษาชั้นเอกไปในตัว^{๑๒} การจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการเกริ่นนำเป็นการทบทวนเนื้อหาในการเรียนครั้งก่อนเพื่อทบทวนความรู้ และโน้มน้าวให้นักเรียนเข้าสู่บทเรียน^{๑๓} ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ไม่ควรใช้การบรรยายจากหนังสือตำราเรียน

^๕สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ ธิปัตย์, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ พระวิจารณ์ ขนติโก, พระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ นายชาติรี ชูโลก, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนน้ำรอบวิทยา, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๘สัมภาษณ์ พระครูนิโครธนนทคุณ, เจ้าคณะตำบลหนองไทร, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๙สัมภาษณ์ พระนพดล จกกธมโม, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๐}สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พิสิษฐ์ มุนิจาโร, เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูอาคมปัญญาคุณ, เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระครูนิโครธนนทคุณ, เจ้าคณะตำบลหนองไทร, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นางสาวปวันรัตน์ แก้วคงคา, ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

เพียงอย่างเดียว^{๑๔} ในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ควรอธิบายที่มาและความสำคัญของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง^{๑๕} ควรจัดหาวิทยากรอบรมให้ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายแก่พระผู้สอนธรรมศึกษา เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันส่วนใหญ่จะใช้การบรรยายจากหนังสือตำราเรียนเพียงอย่างเดียว^{๑๖} ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการยกตัวอย่างประกอบให้นักเรียนเห็นภาพจริงและเข้าใจได้โดยง่าย^{๑๗} ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับ พิธีกรรมทางศาสนาควรให้นักเรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเพิ่มทักษะ และนำไปใช้ได้จริง ผู้สอนต้องคอยควบคุมดูแล และอธิบายการกระทำต่างๆ ให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความสำคัญของพิธีกรรมนั้นๆ^{๑๘}

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนไม่มากสามารถแยกเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ทางโรงเรียนควรจัดห้องเรียนธรรมศึกษาให้มีความพร้อม มีบรรยากาศเหมาะสมแก่การเรียนการสอน^{๑๙} ห้องเรียนต้องมีความสะอาดเรียบร้อย และมีความปลอดภัยสำหรับนักเรียน ภายในห้องเรียนมีการตกแต่งให้เข้ากับบรรยากาศในการเรียน ควรมีแผนภาพพุทธประวัติ หรือเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อให้ห้องเรียนมีลักษณะเอื้อต่อการเรียนการสอน^{๒๐} ควรจัดแบ่งนักเรียนให้มีจำนวนเหมาะสมกับห้องเรียน ไม่ควรให้นักเรียนต้องนั่งเรียนกันอย่างแออัด ทำให้สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมแก่การเรียนการสอน^{๒๑} ควรจัดอุปกรณ์การเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสม และเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เพื่อให้นักเรียนใช้สอยอุปกรณ์ได้อย่างสะดวก และปลอดภัย^{๒๒} ในโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก ต้องเรียนรวมทั้งระดับ นักเรียนต้องนั่งเรียนกับพื้น และมีอากาศร้อน ทาง

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายชาติรี ชูโลก, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนนารอบวิทยา, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายพิทยา สังข์ประคอง, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ ธิปัตย์, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระนพดล จุกฤทธิม, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระวิจารณ์ ขนติโก, พระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูนิโครธนันท์คุณ, เจ้าคณะตำบลหนองไทร, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายชาติรี ชูโลก, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนนารอบวิทยา, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พิสิษฐ์ มุนิจาโร, เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูอาคมปัญญาคุณ, เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

โรงเรียนควรจัดหาโต๊ะขนาดเล็กให้นักเรียนได้นั่งเขียนเป็นกลุ่ม และมีเครื่องปรับอากาศ เช่น พัดลม ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน^{๒๓} ควรหาทางออกในการจัดตารางเรียนแบ่งย่อยนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความเหมาะสม เพราะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ทำให้นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน และดูแลได้ไม่ทั่วถึง^{๒๔} ควรมีลานอเนกประสงค์ภายในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความร่มรื่น และสงบ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ^{๒๕} ควรมีการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนให้นักเรียนได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายในการเรียน และสามารถบูรณาการการสอนได้หลากหลายยิ่งขึ้น^{๒๖} ในการจัดกิจกรรมนอกโรงเรียน เช่น อบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม ควรตรวจสอบสถานที่จัดกิจกรรม และจัดสถานที่ให้มีความพร้อม ความสะดวก สงบร่มรื่น และมีความปลอดภัยต่อนักเรียน^{๒๗}

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ด้านสื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบันพระผู้สอนธรรมศึกษาโดยส่วนใหญ่ใช้หนังสือตำราเรียนเป็นสื่อหลักในการจัดการเรียนการสอน แต่หนังสือยังไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน จึงควรจัดหาหนังสือตำราเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน^{๒๘} พระผู้สอนธรรมศึกษาไม่ควรใช้การบรรยายจากหนังสือเพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน^{๒๙} นอกจากหนังสือตำราเรียน ควรใช้สื่อการเรียนการสอนอื่นๆ ให้มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียน เช่น แผนภาพ วีดีโอ พาวเวอร์พอยท์ เข้ามาช่วยในการสอนให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน^{๓๐} เนื่องจากพระผู้สอนธรรมศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้สื่อการสอนสมัยใหม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่พระผู้สอนธรรมศึกษาในการใช้สื่อการสอนที่

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระนพดล จุกชุมโม, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอฟุนพิน, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายพิทยา สังข์ประคอง, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสาวปวันรัตน์ แก้วคงคา, ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ ธิปัตย์, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระวิจารณ์ ขนดีโก, พระครูสอนศีลธรรม อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายพิทยา สังข์ประคอง, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางสาวปวันรัตน์ แก้วคงคา, ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูอาคมปัญญาคุณ, เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

หลากหลายยิ่งขึ้น^{๓๑} ควรเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน มีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนสามารถนำสื่อการสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และพัฒนาสื่อการสอนให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ^{๓๒} พระผู้สอนธรรมศึกษา ครูภายในโรงเรียน และนักเรียน ควรร่วมกันออกความคิดในการสร้างสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง^{๓๓} ในโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก และเรียนรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ทางโรงเรียนต้องจัดเตรียมสื่อการสอนให้พร้อม เช่น เครื่องขยายเสียง คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ^{๓๔} ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ไม่ซับซ้อน ทำความเข้าใจได้ง่าย และง่ายต่อการค้นคว้าศึกษาต่อยอดของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียน ควรดูแลรักษาสื่อการสอนให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมใช้อยู่เสมอ^{๓๕} ควรให้นักเรียนได้ร่วมใช้สื่อการเรียนการสอน ทำให้เกิดการตื่นตัวที่จะเรียนรู้ โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จัดทำเป็นรายงาน และทำพาวเวอร์พอยน์นำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งวิธีดังกล่าวเป็นการลดภาระการสอนของพระผู้สอนธรรมศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนผ่านสื่อการสอนอีกด้วย^{๓๖}

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

จากการสัมภาษณ์ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ด้านการวัดและประเมินผล การวัดผลธรรมศึกษายังคงต้องเป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการจัดการสอบธรรมศึกษาในรอบปีการศึกษา พระผู้สอนธรรมศึกษาต้องหาวิธีในการวัดและประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการสอบของแม่กองธรรมสนามหลวง^{๓๗} ในการสอบประจำปีการศึกษาจะต้องมีความพร้อมด้านสถานที่ ต้องจัดห้องสอบอย่างเหมาะสม และอุปกรณ์ในการสอบต้องมีความพร้อม เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการสอบของนักเรียน^{๓๘} ควรเพิ่มเวลาในการทำข้อสอบ เพราะนักเรียนต้องอ่าน และทำความเข้าใจในคำศัพท์ทาง

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พิสิษฐ์ มุนิจาโร, เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระนพดล จกธมโม, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายชาติรี ชูโลก, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนน้ำรอบวิทยา, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูนิโครธนนทคุณ, เจ้าคณะตำบลหนองไทร, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระวิจารณ์ ขนดีโก, พระครูสอนศีลธรรม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ ธิปัตย์, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูอาคมปัญญาคณ, เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูนิโครธนนทคุณ, เจ้าคณะตำบลหนองไทร, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ศาสนาที่มีความยากต่อการอ่าน และทำความเข้าใจ อีกทั้งข้อสอบมีจำนวนมากจึงทำได้ไม่ทันเวลา^{๓๙} ข้อสอบที่ออกโดยแม่กองธรรมสนามหลวงควรใช้คำศัพท์ที่ทำความเข้าใจได้ง่าย หรือให้ความหมายของคำศัพท์นั้นๆ มาด้วย เพราะศัพท์ที่ใช้โดยส่วนมากยากต่อการเข้าใจ^{๔๐} ผู้สอนต้องมีการสร้างเครื่องมือในการทดสอบความรู้ที่ได้จากการเรียนของนักเรียน เช่น ทำแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น^{๔๑} พระผู้สอนธรรมศึกษา ครูภายในโรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องจัดประชุมร่วมเพื่อระดมความคิดในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ทางโรงเรียนกำหนด^{๔๒} ควรมีการจำลองการสอบก่อนการสอบจริง เพื่อดูพื้นฐานความรู้ของนักเรียน และสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจให้กระจ่างยิ่งขึ้น^{๔๓} การวัดและประเมินผล ต้องมีความหลากหลาย และตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนต้องวัดและประเมินผลในด้านต่างๆ ทั้งความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ทักษะ พฤติกรรม การแสดงออก การประยุกต์ใช้ในชีวิต เป็นต้น^{๔๔} ต้องมีการทดสอบความรู้ของนักเรียน ทั้งก่อนเรียน และหลังเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการตื่นตัว และมีการเตรียมความพร้อมในการเรียน^{๔๕}

^{๓๙} สัมภาษณ์ นางสาวปวันรัตน์ แก้วคงคา, ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดื่อนสฤติย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายสุวิทย์ ธิปัตย์, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเดื่อนสฤติย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระนพดล จุกฤตโม, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอบึงพูนพิณ, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายชาติรี ชูโลก, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนนารอบวิทยา, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์พิสิษฐ์ มุนิจาโร, เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายพิทยา สังข์ประคอง, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระวิจารณ์ ขนดีโก, พระครูสอนศีลธรรม อำเภอบึงพูนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาทำการวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาประถมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การจัดการประถมศึกษาในขอบข่ายเนื้อหา ๕ ด้าน สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดัง ภาพที่ ๔.๑

ภาพที่ ๔.๑ แสดงสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ ๔.๑ สามารถอธิบาย สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปัจจุบันได้ ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ในปัจจุบันสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เป็นไปตามหลักสูตรที่แม่กองธรรมสนามหลวงประกาศ ใช้หลักสูตรธรรมศึกษา ตรี โท และเอก ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการกำหนดกรอบหลักสูตรออกเป็นช่วงชั้น คือ ประถม มัธยม อุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป ใช้เนื้อหาเดิมที่มีอยู่มาแบ่งออกตามช่วงวัยของนักเรียน เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาเรียนรู้ หลักสูตรธรรมศึกษามีเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เพราะเนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ตำรา/หนังสือ/ตารางเรียน/เอกสารประกอบการเรียนมีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนได้ง่ายขึ้น แต่เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรมีความละเอียด และมีศัพท์ที่ยากต่อการเข้าใจ แต่มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อย ทางพระผู้สอน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมร่วมเพื่อหาวิธีในการวางแผนการสอนให้มีความครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ควรหาทางออกในการจัดตารางเรียนให้มีความเหมาะสมกับขอบข่ายเนื้อหา

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ในปัจจุบันสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักคำสอน และเกิดศรัทธายิ่งขึ้นในพระพุทธศาสนา แต่เนื่องจากในปัจจุบันพระผู้สอนธรรมศึกษายังคงใช้รูปแบบการสอนแบบเดิมๆ คือใช้การบรรยายตามหนังสือ จึงควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ไม่ควรใช้การบรรยายจากหนังสือ ตำราเรียนเพียงอย่างเดียว ในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ควรอธิบายที่มา และความสำคัญของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในปัจจุบันสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน มีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในโรงเรียนที่มีจำนวนไม่มากสามารถจัดการเรียนการสอนแยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นอย่างชัดเจน แต่ในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก ยังคงจัดการเรียนการสอนรวมเป็นกลุ่มใหญ่ ทำให้สถานที่จัดการเรียนการสอนมีโต๊ะเรียน เก้าอี้ ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน จึงควรหาทางออกในการจัดตารางเรียนแบ่งย่อยนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อการเรียนในห้องเรียนที่มีความเหมาะสม เพราะการเรียนรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ทำให้นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน และดูแลได้ไม่ทั่วถึง และควรจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบันสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตได้จริง การใช้สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน และผู้สอนมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น แต่เนื่องจากพระผู้สอนธรรมศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้สื่อการ

สอนสมัยใหม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่พระผู้สอนธรรมศึกษาในการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายยิ่งขึ้น พระผู้สอนธรรมศึกษา ครูภายในโรงเรียน และนักเรียน ควรร่วมกันออกความคิดในการสร้างสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ในปัจจุบันสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การวัดผลธรรมศึกษายังคงต้องเป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการจัดการสอบธรรมศึกษาในรอบปีการศึกษา .ในการจัดการเรียนการสอนมีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้สอนควรทดสอบความรู้ของนักเรียน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการตื่นตัว และมีการเตรียมความพร้อมในการเรียน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (๓) และเพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรในการวิจัยไปที่ กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาปลาย ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๓ แห่ง ประกอบด้วย นักเรียนโรงเรียนพุนพินพิทยาคม นักเรียนโรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม และนักเรียนโรงเรียนน้ำรอบวิทยา มีจำนวนประชากร ๔๓๖ คน ซึ่งได้ กลุ่มตัวอย่าง ๒๘๐ คน คำนวณจากสูตร Taro Yamane ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยได้รับการอนุเคราะห์การปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๕ ท่าน จากนั้น ได้ปรับปรุง และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาธรรมศึกษาที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่น แล้วจึงได้ใช้กับกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า เป็นคำถามเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ และไม่ตกประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ในส่วนของบทที่ ๕ นี้ ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก ๓ ส่วน คือ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยต้องการทราบถึงสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า จากข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๒๘๐ คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๙ และเพศชาย จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๑ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗๑ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๑๔ – ๑๕ ปี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘๖ และสุดท้ายมีอายุน้อยกว่า ๑๔ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔๓ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙๓ และอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐๗ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา เอก จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒๙ รองลงมา อยู่ในระดับประถมศึกษาโท จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐ และสุดท้ายอยู่ในระดับประถมศึกษาตรี จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๑

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา โดยภาพรวม ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ (๑) ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน (๒) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน (๓) กิจกรรมการเรียนการสอน (๔) การวัดและประเมินผล (๕) ด้านสื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๕ เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดเรียนในแต่ละชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๕ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ส่วนข้อที่

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๓ กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๑ สถานที่จัดการเรียนการสอนมีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๗ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๖ การใช้สื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐

๕. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๑ มีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๔ มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๑

๕.๑.๒ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้วิจัยต้องการทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

๑. โดยภาพรวม นักเรียนที่มีอายุ และวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. ด้านหลักสูตรการเรียนสอน นักเรียนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ด้านกิจกรรมการจัดเรียนการสอน นักเรียนที่มีอายุ และวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน นักเรียนที่มีอายุ และวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. ด้านสื่อการเรียนการสอน นักเรียนที่มีอายุ และวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๖. ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนที่มีอายุ และวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยต้องการทราบถึงแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในเขตอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุป ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะแนวทาง ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรมีการอธิบายคำศัพท์ให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ควรจัดทำตารางเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และทางโรงเรียนควรจัดทำตารางเรียน ให้ให้พระภิกษุเข้ามาสอนนักเรียนอย่างเหมาะสม

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะแนวทาง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ควรจัดพระภิกษุผู้สอนให้เพียงพอต่อผู้เรียน และควรยกตัวอย่างประกอบ การบรรยายเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ข้อเสนอแนะแนวทาง ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ควรเปลี่ยนสถานที่เรียนตามโอกาสที่สมควร เพื่อการผ่อนคลายในการเรียน ควรจัดสถานที่เรียนในที่สงบไม่มีเสียงดังรบกวนการเรียน และ ควรแบ่งช่วงชั้นในการสอนให้ชัดเจน ไม่ควรเรียนรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่เกินไป

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะแนวทาง ด้านสื่อการเรียนการสอน พระภิกษุผู้สอนควรศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีความทันสมัย และพระภิกษุผู้สอนควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะแนวทาง ด้านการวัดและประเมินผล ไม่ควรออกข้อสอบยากจนเกินไป ควรเพิ่มเวลาในการอบรมก่อนสอบ และควรจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน

๕.๑.๔ สรุปผล การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ในปัจจุบันหลักสูตรธรรมศึกษาได้แบ่งออกเป็นช่วงชั้น ดังนั้นทางพระสอนศีลธรรมควรแบ่งภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนตามระดับช่วงชั้น เพื่อง่ายต่อการทำแผนการสอน และไม่ต้องรับภาระหนัก พระผู้สอนธรรมศึกษา คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมร่วมเพื่อหาวิธีในการวางแผนการสอนให้มีความครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ควรหาทางออกในการจัดตารางเรียนให้มีความเหมาะสมกับขอบข่ายเนื้อหา ผู้มีอำนาจหน้าที่ควรจัดหาวิทยากรเพื่อทำความเข้าใจด้านหลักสูตรให้แก่พระผู้สอนธรรมศึกษา และครูภายในโรงเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน พระผู้สอนธรรมศึกษา ควรใช้แผนการสอนตามหลักสูตรที่แม่กองธรรมสนามหลวงประกาศใช้เป็นหลัก และสอดแทรกกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น นิทานธรรม นิทานชาดก เป็นต้น ควรมีการจัดหาหนังสือตำราเรียนตามหลักสูตรให้เพียงพอต่อนักเรียน ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของทางโรงเรียน เพื่อเป็นการง่ายในการวัดและประเมินผล นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูภายในโรงเรียนสามารถเป็นผู้ช่วยในการจัดการเรียนการสอนของพระผู้สอนธรรมศึกษา

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการปรับปรุงเวลาเรียนให้มีความเหมาะสม และเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนธรรมศึกษา เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ดียิ่งขึ้น ควรเพิ่มจำนวนพระผู้สอนธรรมศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เพื่อง่ายต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสามารถดูแลควบคุมได้ทั่วถึง ควรให้นักเรียนที่จบธรรมศึกษาชั้นเอกมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ นักเรียนคนอื่นๆ เพื่อลดภาระของพระผู้สอนธรรมศึกษา และลดช่องว่างระหว่างพระผู้สอนธรรมศึกษากับนักเรียน การจัดการเรียนการสอน

แต่ครั้งควรมีการเกริ่นนำเป็นการทบทวนเนื้อหาในการเรียนครั้งก่อนเพื่อทบทวนความรู้ และโน้มน้าวให้นักเรียนเข้าสู่บทเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ไม่ควรใช้การบรรยายจากหนังสือตำราเรียนเพียงอย่างเดียว ในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ควรอธิบายที่มา และความสำคัญของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ควรจัดหาวิทยากรอบรมให้ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายแก่พระผู้สอนธรรมศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการยกตัวอย่างประกอบให้นักเรียนเห็นภาพจริงและเข้าใจได้โดยง่าย ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับ พิธีกรรมทางศาสนาควรให้นักเรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเพิ่มทักษะและนำไปใช้ได้จริง ผู้สอนต้องคอยควบคุมดูแล และอธิบายการกระทำต่างๆ ให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความสำคัญของพิธีกรรมนั้นๆ

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ควรจัดห้องเรียนธรรมศึกษาให้มีความพร้อม มีบรรยากาศเหมาะสมแก่การเรียนการสอน ห้องเรียนต้องมีความสะอาดเรียบร้อย และมีความปลอดภัยสำหรับนักเรียน ภายในห้องเรียนมีการตกแต่งให้เข้ากับบรรยากาศในการเรียน ควรมีแผนภาพพุทธประวัติ หรือเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อให้ห้องเรียนมีลักษณะเอื้อต่อการเรียนการสอน ควรจัดแบ่งนักเรียนให้มีจำนวนเหมาะสมกับห้องเรียน ควรจัดอุปกรณ์การเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสม และเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ในโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก ต้องเรียนรวมทั้งระดับนักเรียนต้องนั่งเรียนกับพื้น และมีอากาศร้อน ทางโรงเรียนควรจัดหาโต๊ะขนาดเล็กให้นักเรียนได้นั่งเขียนเป็นกลุ่ม และมีเครื่องปรับอากาศ เช่น พัดลม ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ควรหาทางออกในการจัดตารางเรียนแบ่งย่อยนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อการเรียนในห้องเรียนที่มีความเหมาะสม ควรมีลานออกกำลังกายในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีความร่มรื่น และสงบ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ควรมีการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนให้นักเรียนได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ในการจัดกิจกรรมนอกโรงเรียน เช่น อบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม ควรตรวจสอบสถานที่จัดกิจกรรม และจัดสถานที่ที่มีความพร้อม ความสะดวก สงบร่มรื่น และมีความปลอดภัยต่อนักเรียน

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาหนังสือตำราเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน นอกจากหนังสือตำราเรียน ควรใช้สื่อการเรียนการสอนอื่นๆ ให้มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียน เช่น แผนภาพ วิดีโอ พาวเวอร์พอยท์ เข้ามาช่วยในการสอน แต่เนื่องจากพระผู้สอนธรรมศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้สื่อการสอนสมัยใหม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่พระผู้สอนธรรมศึกษาในการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายยิ่งขึ้น ควรเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน มีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนสามารถนำสื่อการสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และพัฒนาสื่อการสอนให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ พระผู้สอนธรรมศึกษา ครูภายในโรงเรียน และนักเรียน ควรร่วมกันออกความคิดในการสร้างสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง ควรจัดเตรียมสื่อการสอนให้มีความพร้อมอยู่เสมอ เช่น เครื่องขยายเสียง คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เป็นต้น ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ไม่ซับซ้อน ทำความเข้าใจได้ง่าย และง่ายต่อการค้นคว้าศึกษาต่อยอดของนักเรียน ควรดูแลรักษาสื่อการ

สอนให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมใช้อยู่เสมอ ควรให้นักเรียนได้ร่วมใช้สื่อการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จัดทำเป็นรายงาน และทำพาวเวอร์พอยน์นำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อเป็นการลดภาระการสอนของพระผู้สอนธรรมศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนผ่านสื่อการสอน

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ยังคงต้องเป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการจัดการสอบธรรมศึกษาในรอบปีการศึกษา พระผู้สอนธรรมศึกษาต้องหาวิธีในการวัดและประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการสอบของแม่กองธรรมสนามหลวง ในการสอบประจำปีการศึกษาจะต้องมีความพร้อมด้านสถานที่ ต้องจัดห้องสอบอย่างเหมาะสม และอุปกรณ์ในการสอบต้องมีความพร้อม ควรเพิ่มเวลาในการทำข้อสอบ เพราะคำศัพท์ทางศาสนาที่มีความยากต่อการอ่านและทำความเข้าใจ อีกทั้งข้อสอบมีจำนวนมากจึงทำได้ไม่ทันเวลา ข้อสอบที่ออกโดยแม่กองธรรมสนามหลวงควรใช้คำศัพท์ที่ไม่ยากจนเกินไป ผู้สอนต้องมีการสร้างเครื่องมือในการทดสอบความรู้ที่ได้จากการเรียนของนักเรียน เช่น ทำแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น การวัดและประเมินผลต้องมีความหลากหลาย และตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ พระผู้สอนธรรมศึกษา ครูภายในโรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องจัดประชุมร่วมเพื่อระดมความคิดในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ทางโรงเรียนกำหนด ควรมีการจำลองการสอบก่อนการสอบจริง เพื่อดูพื้นฐานความรู้ของนักเรียน และสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจให้กระจ่างยิ่งขึ้น ต้องมีการทดสอบความรู้ของนักเรียน ทั้งก่อนเรียน และหลังเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการตื่นตัว และมีการเตรียมความพร้อมในการเรียน

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

๕.๒.๑ ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และด้านสื่อการเรียนการสอน มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อสามข้อแรกชี้ให้เห็นว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพเป็นจริงในปัจจุบัน และ เอกสารประกอบการเรียน มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้จากเนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จริง เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดหลักสูตรการสอนให้ความสำคัญกับโครงสร้างหลักสูตร และมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนตามหลักสูตรธรรมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาญาณพล ญาณปญโญ (รัตนบุรี)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่” ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตร ผู้บริหารให้ความสำคัญในด้านหลักสูตร มีความรู้ด้านโครงสร้าง หลักสูตรธรรมศึกษา มีความเข้าใจในจุดประสงค์ของหลักสูตรธรรมศึกษา มีการสนับสนุน และส่งเสริม ให้มีวิเคราะห์หลักสูตรก่อนนำไปสอน มีการสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย^๑

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักคำสอน และเกิดศรัทธายิ่งขึ้นในพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก เนื่องจากพระสอนศีลธรรมตระหนักถึงความสำคัญของนักเรียน จึงใช้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และได้รับประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบันลือ จนทโสภโณ (วะลัยใจ)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของสำนักเรียนวัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอน มีการสนับสนุนให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สอบถามปัญหา เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความหลากหลาย^๒

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางดารเรียน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อชี้ให้เห็นว่า โดยส่วนใหญ่สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน มีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนมีการแยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นอย่างชัดเจน มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน เพราะพระสอนศีลธรรมมีความปรารถนาดีต่อนักเรียน ต้องการให้นักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะแก่การเรียน ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาธรรมศึกษายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอานนท์ เขมทดโต (วัฒนสุวรรณ)** ได้ทำการวิจัย

^๑พระมหาญาณพล ญาณปญโญ (รัตนบุรี), “บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

^๒พระมหาบันลือ จนทโสภโณ (วะลัยใจ), “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของสำนักเรียน วัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๙๓.

เรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา^๓

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อชี้ให้เห็นว่า การใช้สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตได้จริง เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจึงมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอยู่เสมอ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระวันชัย บริบูรณ์ (เสมแจ้ง)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัย พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนในภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และผู้สอนสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างน่าสนใจ ให้ความสนใจนักเรียนได้ทั่วถึง มีการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน^๔

๕. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อชี้ให้เห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนพระภิกษุผู้สอนมีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าพระสอนศีลธรรมตระหนักถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผล เพราะการวัดและประเมินผลเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ปฏิบัติจริงได้หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า การวัดและประเมินผลมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนซึ่ง

^๓ พระครูสุนทรเจติยาวิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทธิจิตโต), “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

^๔ พระอานนท์ เขมตโต (วัฒนสุวรรณ), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๔.

จะเป็นสิ่งบ่งชี้ที่สำคัญว่าผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ หรือไม่ การวัดความรู้ของผู้เรียนอาจทำได้โดยใช้แบบสอบถามก่อนการเรียน และหลังจากที่เรียนจบแล้วก็ได้ซึ่งจะทำให้ครูพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเห็นความแตกต่างของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีการพัฒนาการ หรือมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใดและมีจุดใดบ้างที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ หรือมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงซึ่งจะทำให้พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาสามารถจะเข้าถึงผู้เรียนได้มากขึ้น และและผู้เรียนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นเกิดความไว้วางใจ และเชื่อใจกันมากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการโน้มน้าวจิตใจผู้เรียนให้ปฏิบัติตามในแบบอย่างที่ดีต่อไป^๕

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี นักเรียนที่มีเพศต่างกัน พบว่า โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศไม่ใช่เครื่องกีดขวางการศึกษา และในสังคมปัจจุบัน ทุกคนถือว่าเพศชาย และเพศหญิง มีความเสมอภาคกัน จึงอาจเป็นปัจจัยให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (หามนตรี) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า นักเรียนที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ จึงปฏิเสธตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^๖

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

^๕ พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

^๖ พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (หามนตรี), “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ข.

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี นักเรียนที่มีอายุต่างกัน พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่องว่างระหว่างอายุที่ต่างกันของแต่ละช่วงวัย ย่อมมีการเรียนรู้ และพัฒนาระบบความคิดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ พระอธิการราเมศร์ ฐานวโร (อินทร์ป) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๒” พบว่า ผลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ต่างกัน มีการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๒ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๗

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาสายสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน พบว่า โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจมีความเกี่ยวข้องกับช่วงอายุซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาสายสามัญ ดังที่กล่าวไปแล้วว่าช่องว่างระหว่างอายุที่ต่างกันของแต่ละช่วงวัย ย่อมมีการเรียนรู้ และพัฒนาระบบความคิดที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสอดคล้องกับ ขรินทร์ทิพย์ ม่วงทวี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ตามทัศนะของนักเรียนโรงเรียนพุทธเจริญวิทยาคม ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนที่มีระดับชั้นปีต่างกัน มีทัศนะในการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๘

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งตรงตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วุฒิกการศึกษาทางธรรมแต่ละชั้นมีหลักสูตรเนื้อหาการเรียนที่มีความใกล้เคียงกันจึงไม่เกิดความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับ พระพิศาล ปภัสโร (อนันต์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษา

^๗พระอธิการราเมศร์ ฐานวโร (อินทร์ป), “แนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

^๘ขรินทร์ทิพย์ ม่วงทวี, “การสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ตามทัศนะของนักเรียนโรงเรียนพุทธเจริญวิทยาคม ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ข.

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมศึกษาทุกระดับชั้นโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๙

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนแก่พระผู้สอนธรรมศึกษา และครูภายในโรง พร้อมทั้งร่วมกันทำแผนการสอนให้ครอบคลุม ขอบข่ายเนื้อหาการเรียนตามหลักสูตร ให้ความเหมาะสมกับนักเรียน และระยะเวลาในการเรียน

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พระผู้สอนธรรมศึกษา และครูภายในโรงเรียน ควรร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ครูภายในโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติม ให้แก่นักเรียนได้ และลดภาระหน้าที่ในการสอนของพระผู้สอนธรรมศึกษาที่มีจำนวนน้อย และต้องรับหน้าที่ในการสอนหลายโรงเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ควรจัดสถานที่ในการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน สถานที่จัดการเรียนการสอนต้องอุปกรณ์การเรียน โต๊ะ เก้าอี้ เพียงพอต่อนักเรียน มีความสะอาดเรียบร้อย สงบ ร่มรื่น มีความปลอดภัยต่อนักเรียน และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่แก่พระผู้สอนธรรมศึกษา การใช้สื่อการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย ต้องประยุกต์ใช้สิ่งรอบตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระผู้สอนธรรมศึกษา ครู และนักเรียน ควรร่วมกันสร้างสื่อการเรียนการสอน เพื่อพิจารณาเลือกใช้สื่อให้มีความเหมาะสมกับนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น

๕. ด้านการวัดและประเมินผล พระผู้สอนธรรมศึกษา และครูภายในโรงเรียน ควรร่วมกันสร้างเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนใช้อยู่ เพื่อให้การวัด

^๙พระพิศาล ปภัสโร (อนันต์), “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

และประเมินผลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับระดับความรู้และช่วงวัยของนักเรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรมีการอธิบายคำศัพท์ให้ง่ายต่อการเข้าใจ/ควรจัดทำตารางเรียนให้ให้พระภิกษุเข้าสอนอย่างเหมาะสม/ควรจัดทำตารางเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนให้มีความหลากหลาย/ควรจัดพระภิกษุผู้สอนให้เพียงพอต่อผู้เรียน/ควรยกตัวอย่างประกอบการบรรยายเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น

๓. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ควรแบ่งช่วงชั้นในการสอนให้ชัดเจน/ควรเปลี่ยนสถานที่เรียนตามโอกาสที่สมควร/ควรจัดสถานที่เรียนในที่สงบไม่มีเสียงดังรบกวนการเรียน

๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย/ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีความทันสมัย/ควรศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ควรจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน/ไม่ควรออกข้อสอบยากจนเกินไป/ควรเพิ่มเวลาในการอบรมก่อนสอบ

๕.๔.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยสภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภออื่นๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เห็นสภาพการจัดการศึกษา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมทั้งจังหวัด และนำผลการวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นไป

๒. ควรเปลี่ยนกลุ่มประชากรในการทำวิจัยเป็นพระผู้สอนธรรมศึกษาม ครุภายในโรงเรียน ผู้อำนวยการ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาในด้านอื่นๆ

๓. ควรทำการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมทุกช่วงชั้น ตามการแบ่งหลักสูตรของแม่กองธรรมสนามหลวง เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาที่แท้จริงของแต่ละช่วงชั้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข้อมูลวิทยุภูมิ

(๑)หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน
ธรรมศึกษาในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๙.

_____. ธรรมศึกษาชั้นโท ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

_____. ธรรมศึกษาชั้นตรี ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

_____. ธรรมศึกษาชั้นเอก ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

กรมการศาสนา. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. กรุงเทพมหานคร:
กรมการศาสนา, ๒๕๔๑.

กรมวิชาการ. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร:
กรมวิชาการ, ๒๕๓๓.

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๖.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘.

กิตติ กอบัวแก้ว. การวิจัยเพื่อการบริหารอุตสาหกรรม. นนทบุรี: โรงพิมพ์วรารัตน์เบสพรินต์, ๒๕๕๗.

กิตติมา ปรีดีติลล. การบริหารและการนิเทศเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, ๒๕๓๒.

ใจทิพย์ เข็วรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร: หลักและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อลิ้น
เพลส, ๒๕๓๙.

ฉลวย พร้อมมูล. เทคโนโลยีการสอน: การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒.

ชลียา ลิ้มปิยากร. เทคโนโลยีการศึกษา. ธนบุรี: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๓๖.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. หลักการและการจัดการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒).

ทิพนันต์ ปาสนา. สภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสุรินทร์. สุรินทร์: สถาบันราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๔.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: พัฒนา
การศึกษา, ๒๕๔๒.

- ประเสริฐ ธรรมโฆหาร. **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๒.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. เชียงใหม่: บจก.ประชากรธุรกิจ, ๒๕๕๘.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมกิตฺโต). **การศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชา วิทยาการการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐.
- แรมสมร อยู่สภาพร. **การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- วไลพร คุณุทัย. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอลทีเพรส จำกัด, ๒๕๔๒.
- วารี ธีระจิตร. **การจัดและปรับปรุงสภาพห้องเรียน**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. **การศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒.
- สถล บุรารักษ์. **การศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ ๒๕๔๕.
- สนอง อินละคร. **เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง**. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, ๒๕๔๔.
- สนิท เจริญธรรม **การวัดผล ประเมินผล**. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๐.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **ตำนาน วัดบวรนิเวศวิหาร**. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๔.
- สมพงษ์ สิงหะพล. **ศัพท์หลักสูตร เล่ม ๑**. นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์, ๒๕๔๒.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. **การประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๑.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**. กรุงเทพมหานคร: กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๒.
- สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์. **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๕.
- _____. **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. นครราชสีมา: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๒.
- สุนีย์ ภูพานธ์. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๔๖.

สุมน อมรวิวัฒน์. **การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๔๘.

เสถียร ศกุนตเสถียร. **ประวัติศาสตร์ไทยมัธยมศึกษาตอนปลาย**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๐.

อนันต์ นามทองตัน. “บรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
คอนสาร จังหวัดชัยภูมิ”. **ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.** สาขาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัย
นเรศวร, ๒๕๓๔.

อมรา เล็กเริงสินธุ์. **การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร:
ฝ่ายเอกสารตำราทางวิชาการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๓๗.

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. **สภาพแวดล้อมการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
๒๕๔๕.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙.

อานวย เดชชัยศรี. **สื่อการศึกษาพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๒.

อำภา บุญช่วย. **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สโตร์,
๒๕๓๗.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

Beauchamp George A. **A Curriculum theory**. 4th (ed Itasca. Ill : F.E. Peacock. 1981).
PP 61-62. อ้างใน พระธีระชาติ ธีรวโร. “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สารที่ ๑ ศิลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศา
สตรมหาบัณฑิต สาขา หลักสูตร และการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา. ๒๕๔๘.

ชรินทร์ทิพย์ ม่วงทึ. “การสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ตามทัศนะของนักเรียนโรงเรียนพุทธเจริญ
วิทยาคม ตำบลบางโหนด อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศา
สตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร). “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาท
พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูวิมลวรรณ (จันทศรี ฐานวโร). “ศึกษาทัศนคติต่อการสอนธรรมศึกษาของพระสงฆ์ในโรงเรียน
ชุมชน วัดบ้านระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (หามนตรี). “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระพิศาล ปภสฺสโร (อนันต์). “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาไชยา ชยสิทธิ. “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาญาณพล ญาณปญฺโญ (รัตนบุรี). “บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระมหาบันลือ จันทโสภณ (วะลัยใจ). “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของสำนักเรียน วัดบึงพระลานชัย จังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระวันชัย ปริบุญโญ (เสมแจ้ง). “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระอธิการราเมศร์ ฐานวโร (อินทร์ป). “แนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระอานนท์ เขมตโต (วัฒนสุวรรณ). “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๓) วารสาร:

ธเนศ ขำเกิด. “การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน”. **วารสารมิตรครู**. (ฉบับพิเศษแรก ธันวาคม, ๒๕๓๒): ๔๐ - ๔๑.

อโณทัย งามวิชัยกิจ. “การวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ”. **การจัดการสมัยใหม่**. ปีที่ ๑๓ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๔.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ :

สำนักงานกองเลขานุการ รองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน. “คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคุมสอบนักเรียน
และธรรมศึกษา”. ๒๕๕๗, (อัดสำเนา).

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพุนพิน. สถิตินักเรียนธรรมศึกษา ตรี โท เอก อำเภอพุนพิน จังหวัด
สุราษฎร์ธานี. ๒๕๕๓. (อัดสำเนา).

_____. สถิตินักเรียนธรรมศึกษา ตรี โท เอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ๒๕๕๔. (อัด
สำเนา).

_____. สถิตินักเรียนธรรมศึกษา ตรี โท เอก อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ๒๕๕๕. (อัด
สำเนา).

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

โรงเรียนน้ำรอบวิทยา. ประวัติโรงเรียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๗๙๘ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

_____. พันธกิจ / เป้าหมาย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๘๐๑ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

_____. วิสัยทัศน์ / ปรัชญา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๘๐๐ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

_____. สัญลักษณ์โรงเรียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://namrobwittaya.com/data_๓๓๗๙๙ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

โรงเรียนบางเดือนสติตยพิทยาคม. ประวัติโรงเรียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.bdisk.ac.th/data_๓๓๐๘ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

_____. วิสัยทัศน์/ปรัชญา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.bdisk.ac.th/data_๓๓๑๐ [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

โรงเรียนพุนพินพิทยาคม. ประวัติโรงเรียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.phunphin.ac.th/index.php/ประวัติโรงเรียน.html> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

_____. เอกลักษณ์สถาบัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.phunphin.ac.th/index.php/เอกลักษณ์สถาบัน.html> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. ประวัตินักธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.gongtham.net/docs/๒๕๖๑/ecclesiastical001.html> [๑๑ มกราคม ๒๕๖๒].

(๖) สัมภาษณ์:

นางสาววันรัตน์ แก้วคงคา. ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสติตยพิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

นายชาติรี ชูโลก. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนน้ำรอบวิทยา, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

นายพิทยา สังข์ประคอง. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนพุนพินพิทยาคม, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

นายสุวิทย์ ธิปัตย์. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบางเตื่อน
สถิตย์พิทยาคม, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

พระครูนิโครธนนทคุณ. เจ้าคณะตำบลหนองไทร, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

พระครูสังฆรักษ์พิสิษฐ์ มณีจาโร. เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

พระครูอาคมปัญญาคุณ. เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒, ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

พระนพดล จกุธมโม. เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอฟุนพิน, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

พระวิจารณ์ ขนดีโก. พระครูสอนศีลธรรม อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Cronbach. *Essentials of psychological testing*. 4th ed., New York: Harper & Row, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑	พระปิฎกโกศล, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๒	พระสมุทรวชิโรโสณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๓	พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๔	พระวิสุทธนันท์คุณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
๕	ดร. ปิณณธร เขียวชัยพฤษ	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(การจัดการเชิงพุทธ) วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๕๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๖	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระสมุทรโฆษโรจน์, ดร.

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

นางจจ นน

พระสมุทรโฆษโรจน์

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรติดต่อก ๐๙-๘๔๙๔-๑๕๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๖	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระปิฎกโกศล, ดร.

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในโอกาสที่
พระปิฎกโกศล
๕ พ.ย. ๖๑

พระเทพญาณมงคล, รศ.(พิเศษ)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๙๔-๑๕๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๖	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระวิสุทธนันท์คุณ, ดร.

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พระครูสมุห์ดิฐภูมิ
 (พระครูสมุห์ดิฐภูมิ)
 ๒๐๑ ๓.๑. ๒๐๑

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๙๔-๑๕๖๕

บันทึกข้อความ

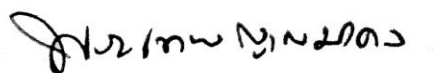
ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๖	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เรียน พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ขยทตโต, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

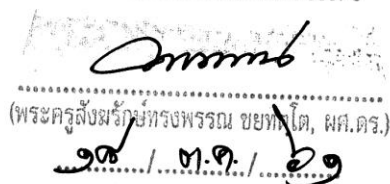
จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

 (พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ขยทตโต, ผศ.ดร.)
 ๑๓ / ๓.๑. / ๒๑

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๙๔-๑๕๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	โทร. ๐๘๑-๐๑๔-๓๙๔๖
ที่	ศธ.๖๑๖๑/ว.๔๖	วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑
เรื่อง	ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์	

เจริญพร ดร.ปณณร เอียรชัยพฤกษ์

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระเทพญาณมงคล,รศ.(พิเศษ))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์
ภักดี วัฒนธนา
17 ต.ค. - 2561

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรติดต่อก่อน ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ กอ. ๖๑๖๑/จ.๕๖

โรงเรียนศรีรัตนวิบูลย์	สพม.๑๑
เลขที่รับ	๑๕๐๑/๖๒
วันที่	๑๓/๐๕/๖๒
สถานที่	วัดหลวงพ่อดงธรรมกายาราม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยาเขตศรีนครินทร์

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

วัดหลวงพ่อดงธรรมกายาราม

เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

๗๐๑๓๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีรัตนวิบูลย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิระธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักเรียนในโรงเรียนศรีรัตน
วิบูลย์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตได้ดำเนินการเก็บรวบรวม
ข้อมูล เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ
แบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิระธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

โรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม
รับวันที่ 30 พ.ย. 2561
เลขที่ ๑๗๔
เวลา 13.10 น.

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ้อสถธรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามแก่นักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบการศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องแจกแบบสอบถามแก่นักเรียนในโรงเรียน เพื่อเก็บ
ข้อมูล จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

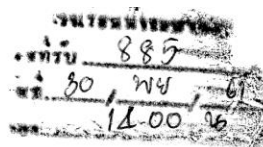
รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
☒ เพื่อโปรดทราบ
☐ เพื่อโปรดทราบและพิจารณาสั่งการ
☐ เห็นควร.....
.....
.....
30 พ.ย. 2561

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

กรณ
- อนุญาตให้เด็กไปขอแบบสอบถามที่
โรงเรียนท่ากระดานอู่ตะเภา
30 พ.ย. 61

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามแก่นักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนนารอบวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องแจกแบบสอบถามแก่นักเรียนในโรงเรียน เพื่อเก็บ
ข้อมูล จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

☒ ทราบ

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

☐ ศึกษานิเทศก์

ส่วนงานความร่วมมือ

☐ กองบริหารวิชาการ

☐ กองบริหารงานทั่วไป

☐ กลุ่มบริหารบุคลากร

ส่วนงาน - กศน

ส่วนงาน - กศน

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม
โทรศัพท์ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ทราบ
- (พิมพ์)
3 ธ.ค. 61

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ทราบ

- ออกรับบริหารวิชาการ

แก้ว ตรีรัตน์ ชูโลก

ดำเนินการ

30 พ.ย. 61

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระครูอคมปัญญาคุณ เจ้าคณะตำบลเขต ๒ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอรับรองว่าเป็นการในวิมุกตชน
ตามเป็นจริง ถูกประการ
พระครูอคมปัญญาคุณ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม/รต๖
๒๑/พ.ย.๖๑

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นางสาววันรัตน์ แก้วคงคา ประธานนักเรียนโรงเรียนบางเดือนสถิตย์พิทยาคม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระครูนิโครธนนทคุณ เจ้าคณะตำบลเขตนองไทร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

23 พ.ย. 2561

พร.

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรติดต่อก่อน ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร พระครูสังฆรักษ์พิสิฐ มุนิจาโร เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าข้าม เขต ๒
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอรับทราบ
พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

พระครูสังฆรักษ์พิสิฐ มุนิจาโร

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรติดต่อก่อน ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย**เรียน** นาย พิทยา สังข์ประคอง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม รร. พูนพิณพิทยาคม**สิ่งที่ส่งมาด้วย** แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

พิทยา สังข์ประคอง

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายสุวิทย์ ธิปัตย์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รร.บางเดือนสถิตย์วิทยาคม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระบบศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ชิน ธิปัตย์
คุณ ธิปัตย์

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหส์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระวิจารย์ ขนติโก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอบึงพลาญชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

พระวิจารย์ ขนติโก

พระวิจารย์ ขนติโก

พระปิฎกโกศล

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๕๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เจริญพร นาย ชาตรี ชูโลก หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รร.น้ำรอบวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ยื่นต่อให้ตามอนุเคราะห์

นาย ชาตรี ชูโลก

เจริญพร

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ ฉายา จิรธมโม

โทรติดต่อก่อน ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ที่ ศธ. ๖๑๖๑/ว.๔๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลแพะพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
๗๐๑๓๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน พระ นพดล จุกฤทธิโม เลขาธิการรองเจ้าคณะอำเภอพุนพิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์ศิริภูมิ ฉายา จิรธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๓๐๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ราชบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากท่าน จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป แก่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความเคารพ

อ.ศิริภูมิ จุกฤทธิโม
พระนพดล จุกฤทธิโม

(พระปิฎกโกศล, ดร.)

รักษาราชการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์ศิริภูมิ ฉายา จิรธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙-๘๔๔๔-๑๕๖๕

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อไป

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลฉบับนี้เป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่าน แต่อย่างใด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Check List)

ตอนที่ ๒ การศึกษาการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระธมฺโม

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน (โปรดตอบคำถามทุกข้อ)

๑. เพศ

- ☐ ชาย
☐ หญิง

๒. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า ๑๔ ปี
☐ ๑๔-๑๕ ปี
☐ ๑๖ ปี ขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษาสายสามัญ

- ☐ มัธยมต้น
☐ มัธยมปลาย

๔. วุฒิการศึกษาทางธรรม

- ☐ ธรรมศึกษาตรี
☐ ธรรมศึกษาโท
☐ ธรรมศึกษาเอก

ตอนที่ ๒ การศึกษาการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง : ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน
เพียงช่องเดียว โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	มาก
๓	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อย
๑	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น	น้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการศึกษาธรรมศึกษา	ระดับคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน						
๑.	โครงสร้างของหลักสูตรธรรมศึกษาสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียน					
๒.	จุดประสงค์ของหลักสูตรธรรมศึกษาสอดคล้องกับ ผลผลิต/ผลกระทบ(output/impact)					
๓.	เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละชั้นเรียนมีความเหมาะสม และน่าสนใจ					
๔.	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน					
๕.	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดเรียนในแต่ละชั้น					
๖.	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน					
๗.	ตำรา/หนังสือ/ตารางเรียน/เอกสารประกอบการเรียน สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร					

ตอนที่ ๒ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาระรรมศึกษา	ระดับคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน						
๘	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา					
๙	กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ					
๑๐	กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหา					
๑๑	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน					
๑๒	กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก					
๑๓.	กิจกรรมการเรียนการสอน เร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน					
๑๔.	กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักคำสอน และเกิดศรัทธายิ่งขึ้นในพระพุทธศาสนา					
๓.ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน						
๑๕.	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน					
๑๖.	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน					
๑๗.	สถานที่จัดการเรียนการสอนแยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นอย่างชัดเจน					
๑๘.	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย					
๑๙.	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีสิ่งแวดล้อมและมีบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่น					
๒๐.	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน					

ตอนที่ ๒ (ต่อ)

ข้อ	การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	ระดับคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๒๑.	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					
๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน						
๒๒.	การใช้สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน					
๒๓.	สื่อการสอนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่เรียน					
๒๔.	สื่อการสอนที่ใช้มีความทันสมัยอยู่เสมอ					
๒๕.	สื่อการสอนที่ใช้มีความหลากหลาย					
๒๖.	มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น					
๒๗.	การใช้สื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น					
๒๘.	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อปประยุกต์ ใช้ในชีวิตได้จริง					
๕. ด้านการวัดและประเมินผล						
๒๙.	มีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน					
๓๐.	การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
๓๑.	การวัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน					
๓๒.	มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนก่อนเรียน					
๓๓.	มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนหลังเรียน					
๓๔.	วิธีการวัดและประเมินผลที่ใช้ยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของนักเรียน					
๓๕.	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
แบบเจาะลึก (Structured In-depth Interview)
เรื่อง สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
STATE OF DHAMMA EDUCATION
MANAGEMENT IN PHUNPHIN DISTRICT,
SURATTHANI PROVINCE

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์

สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยแนวทางการสัมภาษณ์
แบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....

อายุ.....

วุฒิการศึกษา.....

ตำแหน่งหน้าที่.....

สังกัดองค์กร.....

ประสบการณ์การทำงาน.....

วัน/เวลาที่สัมภาษณ์.....

สถานที่.....

โทรศัพท์.....

E-mail:

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาในอำเภอบึงนาราง จังหวัด
 สุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง : ผู้วิจัยจะตั้งคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาในอำเภอบึงนาราง
 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนใน ๕ ด้าน ควรเป็นอย่างไร ?

๑ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ด้านกิจกรรมการจัดเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ด้านการใช้สื่อการสอนด้าน

.....

.....

.....

.....

.....

๕) การวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ / นามสกุล

(.....)

ผู้ให้สัมภาษณ์

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ในการให้ความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์

พระครูสมุห์ ดิฐภูมิ จิระมโม

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๑

ภาคผนวก ง

ประมวลภาพจากการศึกษาภาคสนาม/การสัมภาษณ์

ภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ พระครูนิโครธนนทคุณ เจ้าคณะตำบลหนองไทร อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ พระครูอาคมปัญญาคุณ เจ้าคณะตำบลท่าข้ามเขต ๒ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ นายชาติรี ชูโลก หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนน้ำรอบวิทยา
เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ นาย สุวิทย์ ธิปัตย์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม และนางสาวปวันรัตน์ แก้วคงคา
ประธานนักเรียน โรงเรียนบางเดือนสถิตพิทยาคม
เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ค่า IOC และผลวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะส่วนที่สำคัญ

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC)
เรื่อง : สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๑ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
๑	เพศ								
	ชาย หญิง	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	อายุ								
	อายุ ต่ำกว่า ๑๔ ปี								
	อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
	อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป								
๓	วุฒิการศึกษาสายสามัญ								
	มัธยมต้น มัธยมปลาย	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	วุฒิการศึกษาทางธรรม								
	ธรรมศึกษาตรี								
	ธรรมศึกษาโท	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
	ธรรมศึกษาเอก								

ตอนที่ ๒ การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อที่	การศึกษาการจัดการศึกษาระรมศึกษา	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
๑. ด้านหลักสูตร									
๑.	โครงสร้างของหลักสูตรธรรมศึกษาสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียน	๑	๐	๑	๑	๑	๒	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	จุดประสงค์ของหลักสูตรธรรมศึกษาสอดคล้องกับผลผลิต/ผลกระทบ(output/impact)	๑	๐	๑	๑	๑	๒	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละชั้นเรียนมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดเรียนในแต่ละชั้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	เนื้อหาของหลักสูตรธรรมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	ตำรา/หนังสือ/ตารางเรียน/เอกสารประกอบการเรียนสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร	- ๑	๑	๑	๑	๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน									
๘	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๓	กิจกรรมการเรียนการสอน เร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ตอนที่ ๒ (ต่อ)

ข้อที่	การศึกษาการจัดการศึกษาระบบการศึกษา	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
๑๔	กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักคำสอน และเกิดศรัทธายิ่งขึ้นในพระพุทธศาสนา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน									
๑๕	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีโต๊ะเรียน เก้าอี้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	สถานที่จัดการเรียนการสอนแยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นอย่างชัดเจน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีสิ่งแวดล้อมและมีบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีการจัดการโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑	สถานที่จัดการเรียนการสอนมีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน									
๒๒	การใช้สื่อมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	สื่อการสอนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	สื่อการสอนที่ใช้มีความทันสมัยอยู่เสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕	สื่อการสอนที่ใช้มีความหลากหลาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖	มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗	การใช้สื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ตอนที่ ๒ (ต่อ)

ข้อที่	การศึกษาการจัดการศึกษาธรรมศึกษา	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า (IOC)	แปลผล
๕. ด้านการวัดและประเมินผล									
๒๙	มีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้นักเรียนทราบก่อนเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๑	การวัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒	มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนก่อนเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๓	มีการวัดและประเมินผลความรู้ของนักเรียนหลังเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๔	วิธีการวัดและประเมินผลที่ใช้ยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๕	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ผลการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่องานวิจัย

เรื่อง : สภาพการจัดการศึกษาระรรมศึกษา ในอำเภอพนพน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

GET

FILE='D:\พระครูสมุห์คิฐภูมิ จิระมโน .sav' .

DATASET NAME DataSet1 WINDOW=FRONT.

RELIABILITY

/VARIABLES=Course1 Course2 Course3 Course4 Course5 Course6 Course7
activities1 activities2 activities3 activities4 activities5
activities6 activities7 environment1 environment2 environment3
environment4 environment5 environment6 environment7 Media1
Media2 Media3 Media4 Media5 Media6 Media7 Grading1 Grading2 Grading3
Grading4 Grading5 Grading6 Grading7

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

Reliability

[DataSet1] D:\พระครูสมุห์คิฐภูมิ จิระมโน .sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.957	35

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Course1	126.33	279.885	.517	.957
Course2	126.33	281.747	.580	.956
Course3	126.50	279.707	.548	.957
Course4	126.33	274.851	.646	.956
Course5	126.43	274.461	.688	.956
Course6	126.20	277.821	.530	.957
Course7	126.33	286.575	.280	.958
activities1	126.30	276.769	.660	.956
activities2	126.07	280.340	.513	.957
activities3	126.30	281.734	.444	.957
activities4	126.10	276.714	.653	.956
activities5	126.40	282.110	.488	.957
activities6	126.40	279.903	.506	.957
activities7	126.30	276.907	.542	.957
environment1	126.13	268.671	.723	.955
environment2	126.20	278.028	.594	.956
environment3	126.37	272.585	.690	.956
environment4	126.40	266.455	.718	.955
environment5	126.43	275.013	.628	.956
environment6	126.10	276.231	.561	.956
environment7	126.07	276.547	.634	.956
Media1	126.10	274.162	.606	.956
Media2	126.23	276.530	.646	.956
Media3	126.30	274.355	.605	.956
Media4	126.37	272.861	.762	.955
Media5	126.33	280.851	.564	.956
Media6	126.30	276.286	.636	.956
Media7	126.30	277.803	.573	.956
Grading1	126.37	278.378	.575	.956
Grading2	126.30	274.631	.704	.955
Grading3	126.30	272.769	.735	.955
Grading4	126.37	273.895	.769	.955
Grading5	126.13	277.292	.658	.956
Grading6	126.17	273.316	.677	.956
Grading7	126.40	273.076	.747	.955

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโม
 วัน/เดือน/ปี เกิด : ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๐๙
 สถานที่เกิด : ๒๐ หมู่ที่ ๑ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ๘๔๑๓๐

ประวัติการศึกษา

: ประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านเกาะกลาง
 ๒๕๒๙ : นักธรรมชั้นตรี
 ๒๕๓๑ : นักธรรมชั้นโท
 ๒๕๓๖ : นักธรรมชั้นเอก
 ๒๕๕๖ : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี (ป.บส.)
 ๒๕๖๐ : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

ประสบการณ์การทำงาน :

๒๕๓๖ : ครูพระปริยัติธรรม
 ๒๕๔๔ : เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ๒๕๕๑ : พระธรรมทูต
 ๒๕๕๓ : เลขานุการเจ้าคณะตำบลกรูด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ๒๕๕๕ : พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โรงเรียนวัดประชาวงคาราม
 ๒๕๖๐ : เจ้าอาวาส วัดประชาวงคาราม

อุปสมบท : วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๒๙
 สังกัด : วัดประชาวงคาราม ตำบลกรูด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ปีที่เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๐
 ปีที่สำเร็จการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๒
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน : วัดประชาวงคาราม ๑๓๕ หมู่ ๑ ตำบลกรูด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๓๐
 สถานที่ทำงาน : -